

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS — Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585 Ljubljana, Naslov uprave: Nazorjeva 1/1, telefon 22-284 — Poštni predal 355-VII.
Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 501-8-26/1.
Tiska ČZP Ljudska pravica

LJUBLJANA, 7. maja 1971

LETO XXII — Št. 9

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

ŠOLA JE VSELEJ BILA IN JE ODSEV DRUŽBENIH ODNOSOV

Razprava o idejnopolitičnih pravnih vzgoje in izobraževanja je zavzemala osrednjo točko seje CK Zveze komunistov Slovenije dne 23. aprila. Ker je to pot v resnici naša javnost sodelovala tako s poročili in mnenji v pripravi na razpravo — kot tudi s poročanjem o razpravi v dnevnem časopisju, radiu in televiziji, ostane našemu listu tisti strokovni, izrazito prosvetni del razprave, h kateremu se bodo prosvetni delavci večkrat vračali, ga prebirali in primerjali s stanjem na svoji šoli ali s svojimi dosežki in neuspehi. Tega je bilo dosti povedanega in naš list bo od časa do časa še prišal odlomke iz posameznih razprav. Danes se omejimo na važnejše.

Uvodno besedo je imel dr. VLADIMIR BRACIČ. Med drugim je dejal: „V javni razpravi so bila izražena mišljenja in domneve, da sedanji čas, ko smo zelo zaposleni z reševanjem in uveljavljanjem našega gospodarstva in v razpravi o pristavnih spremembah, ni najkrajši ugoden za razpravo o vzgojno-izobraževalnih vprašanjih. Menili smo, da je to delno težko. Prevladovalo je prepričanje, da je razprava o zapletenih idejnopolitičnih, vzgojnih in sistemsko organizacijskih vprašanjih prav sedaj ne samo koristna, temveč potrebna in celovita. Takšna opredelitev sloni na dejstvu, da je ZK kot idejno-politična sila poklicana izoblikovati celovit pogled, jasna izhodišča za nadaljnji razvoj vzgojno-izobraževalne dejavnosti prav v trenutku, ko se z zgodovinsko pomembnimi spremembami v našem družbeno-političnem sistemu se bolj odmikamo od državno lastniških odnosov in upravno centralističnih pozicij ter izpopolnjujemo in bogatimo socialistične samoupravne odnose na vseh ravneh; ko sprejema republika popolno odgovornost na tem področju; ko pripravljamo program dolgoročnega družbeno-ekonomskega, političnega in kulturnega razvoja Slovenije, ki med drugim upošteva tudi dejstvo, da nam trka na vrata znanstveno-tehnološka revolucija, torej čas, ko postajata znanje in znanost neposredni in vse bolj odločujoči stili družbenega in tehničnega napredka.“

NAJ POČASI IZPOPOLNJUJEMO SEDANJO ŠOLO ALI NAJ PODVZAMEMO ODLÖČNE UKREPE?
Na podlagi razprav, ki so bile vsepovsod po Sloveniji, tako po

šolah, vzgojnih ustanovah kot na sestankih Zveze komunistov, je dr. Bracič povzel: „Zahtevamo novo, sodobno šolo. Takšna šola je dražja od sedanjih, zato bo morala dobivati vzgojno-izobraževalna dejavnost v prihodnje večji delež družbenega proizvoda.“

BO DRUŽBA DAJALA TA SREDSTVA? MORA, ČE HOČE IMETI SODOBNO ŠOLO, kajti: „Šola je vselej bila in je določen odsev družbenih odnosov. Vsaka družba je imela šolo, ki ji je odredila vsebino in smotre. Neutrálne šole, o katerih zadnje čase pri nas slišimo, nikoli ni bilo. Naša socialistična samoupravna družba ima torej lahko le eno šolo — angažirano socialistično samoupravljavo šolo, ki mora stati sredi naše družbe in biti vanjo čim tesneje vključena. Zahteve po nevtralnih šolah so torej lahko le odsev neznanja, neobglednosti, pa tudi preproste neumnosti ali pa politično geslo tistih, ki bi radi imeli pod parolo nevtralne šole svojo šolo, ki bi ne bila samoupravljavska niti socialistična. Zato povejmo, da za nevtralno šolo v naši družbi ni prostora.“

In kako naj bi se to povečano financiranje izvajalo?

„Osnovna šola je kot temeljna in obvezna šola izrazita skrb nacionalne skupnosti; tu se najbolj uveljavlja princip solidarnosti in uveljavljanja. V strokovnem šolstvu pa moramo poleg nacionalne solidarnosti uveljaviti kot prevladujočo obliko višjo stopnjo soodvisnosti med šolo in uporabniki kadrov.“

„Izobraževalne skupnosti se naj še bolj razvijejo v mesto za dogovarjanje med izobraževalnimi dejavnostmi, družbeno-političnimi skupnostmi, gospodarstvom in občani, oblikujejo naj skupne interese, omogočijo ustrezno usmerjanje izobraževalnih dejavnosti in zajemanje vseh možnih materialnih sredstev na podlagi neposredne zainteresiranosti in solidarne odgovornosti.“

ENO JE ŠOLA, KI JO IMAMO — DRUGO JE ŠOLA, KI JO ŽELIMO.

V razpravah zelo pogosto govorimo o šoli, ki jo želimo, tako strokovno in znanstveno utemeljeno, da se začudimo ob ugotovitvi, ko se stvari ne uresničijo same po sebi. In vendar se nočejo. V razpravi na seji CK Zveze komunistov Slovenije pa so se nekateri razpravljavci brez ovinkarjenja lotili prav tega: kakšno je stanje šole, ki jo imamo in kako uresničiti naše načrte za boljšo šolo.

MILENA ŠTIFAR: „Naše srednje šolstvo moramo že v interesu družbeno-ekonomskega razvoja čim hitreje potegniti iz današnjega stanja. Zamujenega je precej, zato si ne moremo privoščiti improvizacij in ekshibicij, reševati moramo odgovorno in domišljeno. Strinjam se, da ima vzgojna plat v šoli premajhen delež in težo. Vendar še tako odlični šolski sistem in metode in še tako veliki vzgojni napor ne bodo dali rezultata, če se centralni komite z vsem članstvom ne bo mogoče bolj odločno spoprijel z deviacijami naše družbe, ki se iz dneva v dan večajo in postajajo že precej politični problem. Del mladine so ti pojavi že okužili, večina mladine pa z resničnim ogorčenjem gleda na našo ležernost in neučinkovitost. Premalo nas je v Zvezi komunistov, ki smo danes resnično pripravljani podati se v to bitko. Verjemite mi, da bi bili naši ljudje bolj pripravljani premagovati in razumeti današnje objektivne težave, če bi nas komuniste videli in čutili na tej fronti spopadov.“

BORIS LIPUŽIČ: „Mislim, da je ob definiranju idejno vzgojne funkcije šole oziroma temeljnih smotrov vzgoje in izobraževanja na samoupravni podlagi potrebno poudariti vlogo marksizma kot glavnega oblikovalca tistih silnic sodobnega sveta, ki opredeljujejo tudi vzgojno-izobraževalne smotre naše šole.“

Pri usposabljanju učiteljev za uresničevanje vzgojne funkcije šole imajo med drugim pomembno odgovorno vlogo višje in visoke šole za izobraževanje učiteljev; dolžne bi bile posvetiti večjo skrb tudi usposabljanju učiteljev za vzgojno delo v ožjem smislu, npr. za pedagoško mentorstvo, za najrazličnejše oblike življenja in dela šole izven pouka in za integralno vzgojno vplivanje v družbenem okolju, v katerem deluje šola.“

CIRIL ZLOBEC: „Če splošnim analizam stanja in opredelitvi jasnih ciljev ne pridamo še časovno determiniranih nalog, kako spremeniti sedanje neugodne stanje v našem šolstvu, so vsi lepi cilji pravzaprav samo dokaz naše nemoči. Mislim, da se tepemo med določenimi naspotji, in sicer med tem, kar bi hoteli, da imamo in med tem, kar v resnici imamo. Forum, na katerem danes razpravljamo, bi moral dati pobudo, da bi se s tem ukvarjali ustrezni forumi —

od inštituta do sekretariata pri izvršnem svetu.

Če smo ugotovili, da postaja osip na šolah nacionalno vprašanje, da oropa celo vrsto prebivalcev samoupravljavskih in splošnih človeških pravic, mislim, da je treba poiskati konkretne ukrepe, kako ga zmanjšati. Kajti, da bi ga odpravili, je popolnoma iluzorno. Govorimo, da je treba dvigniti vzgojno in izobraževalno raven, izboljšati selekcijo učnega kadra, toda niti enega od teh vprašanj

(Nadaljevanje na 2. strani)

Prosvetni delavci se izpopolnjujejo ob prebiranju svojega glasila!

Vsi člani učiteljskega kolektiva

OSNOVNE ŠOLE ČEŠNJEVEC
PRI SLOVENSKI BISTRICI

so redni naročniki

PROSVETNEGA DELAVCA

Novi naročniki od prejšnje številke do danes: 91 (SEZNAM NA 4. STRANI)

Lahko bi, pa nočeš!

Kuhinja. Na tleh otrok. Ob njem njegova najljubša igrača — velik plišast medvedek.

„Posodi medvedka bratu,“ pravi mama.

„Ne morem,“ pravi otrok, „tako rad je pri meni.“ In z vsilo stisne medvedka k sebi.

„Lahko bi, pa nočeš!“
Kaj le govori mama? Ne ve, kako je medvedek samo njegov?

Solze, prve grenke otrokove solze.

zvezek. Podprta glava, obgrizena radirka.

„Napiši že nalogo!“ zakriči oče.

„Ne morem,“ zadržiti učence ves zmeden in splašen.

„Lahko bi, pa nočeš!“
Žakaj ga oče muči? Tako hudo je, ko ne more, ko ne zna.

Solze, druge grenke otrokove solze.

Soba. Pri mizi sedi učenec. Pred njim je odprt računski

Delavnica. Žaga poje. Kup desk je velik. Poten, obupan obraz fanta.

„Ali še nisi odnesel teh desk? Kaj si gluhi?“

„Ne morem,“ pravi fant. Glas je hripav. V njem trepetajo utrujenost, nemoč — in skrite solze.

„Lahko bi, pa nočeš!“
Kaj le govori mojster? Zakaj ga ponižuje, zakaj ...

Kot strup je stavek LAHKO BI, PA NOČEŠ! So stvari, ki jih otrok res ne more storiti. Mogoče je temu kriva čustvena, mentalna ali fizična nezmožnost — kajti vsak še tako sebičen, še tako zabit, še tako šibak otrok bi rad pokazal, kaj zmore, nekaj dal, za kar bi ga cenili, upoštevali, pohvalili ali občudovali.

Angelika, kraljična dežele Paflagonije, in Bulbo, kraljevič sovražne dežele Krimske Tatarske, naj bi s svojo ljubeznijo rešila sovražne odnose med obema deželama. (Fotografija je s premiere mladinske igre „ROŽA IN PRSTAN“ v Mladinskem gledališču v Ljubljani).

Poverjeniki, izšla bo nova knjižica PAPIGE

V založbi Časopisno založniško podjetje „Kmečki glas“, Ljubljana bo letošnjo jesen izšla knjižica PAPIGE. Napisal jo je Ladislav Šiket, odlični poznavalec te priljubljene ptice.

Knjižica bo poljudno napisana in ilustrirana s skicami ter fotografijami. V njej bodo ljubitelji prijetne ptice našli vse, kar jih zanima: o zreji, negi, hranjenju; zvedeli bodo o njenih navadah, posebnostih, o tem, kako se je nauči govoriti in še o marsičem drugem. Torej vse, kar naj bi vedel ljubitelj o papigah, bo dobil v knjižici PAPIGE.

Glede na to, da je med šolsko mladino sorazmerno precej razširjen hobby negovanje papig, vljudno vabimo poverjenike knjižnih izdaj, da zberejo naročila učencev za omenjeno knjižico in jih pošljejo na naslov: ČZP Kmečki glas, Ljubljana, Miklošičeva 4, p. p. 47/L. Cena knjižice bo 15 din. Poverjenikom priznamo od vplačanega zneska za posamezno knjižico 20 % provizije.

Priporočamo se za sodelovanje!

Šola je vselej bila in je odsev družbenih odnosov

(Nadaljevanje s 1. strani)

ni mogoče rešiti, če ostanemo samo pri ugotavljanju in če ne sprejmemo konkretnih sanacijskih ukrepov vezanih na določen čas. To se pravi: najprej, ali gospodarsko okrepiti šolstvo ali izenačiti ali vsaj zmanjšati velikansko razliko med zapostavljenimi predeli Slovenije in med tistimi, ki so vendarle dosegli določeno stopnjo modernega šolstva. Vendar ne na tisti najlažji način, ki se nam tako rad ponuja in ki radi po njem segamo, da izenačimo obstoječa stanja na skupni imenovallec: da tistim, ki so na boljšem, vzamemo ter damo tistim, ki so na slabšem, temveč da tistim, ki so na slabšem, damo toliko, da se dvignejo na raven tistih, ki so na relativno dobri poziciji. Skratka, ne smemo vztrajati na tem, da bi se šli še naprej dobre kmete in viničarje v slovenskem šolstvu.

KAKO VPLIVA NA NAŠE ŠOLSTVO RAZDELITEV NAŠE DEŽELE NA REVNE IN BOGATE PREDELE? KAKO VPLIVA NA NAŠE ŠOLARJE RAZDELITEV NAŠE DRUŽBE NA REVNE IN BOGATE POKLICE?

VINKO HAFNER: „Treba je računati s tem, da se po končani osemletki kar 50 % (iz podatkov, ki so nam bili na voljo) učencev usmeri v poklicne šole in le 50 % učencev gre v razne vrste srednjih šol, vključujoč gimnazijo. Tu začnejo socialna diferenciacija delovati še ostreje v pogledu selekcije ljudi kot pa na nižji stopnji izobraževanja. Značilno je število oziroma odstotek delavskih otrok, pri čemer mislim predvsem na fizične delavce, ki jih kategoriziramo od nekvalificiranih do visokokvalificiranih. Pri tem opozarjam na naslednje: da je delavskih družin približno 55 %, da je v strukturi zaposlenih približno 74 % delavcev, po podatkih, ki jih imam tu, pa je v osnovni šoli registrirano 38 % delavskih otrok. Ne razumem te diskrepance med socialno strukturo prebivalstva in zaposlenih in pa strukturo šolarjev. Dobro, v osnovnih šolah je 38 % delavskih otrok, na gimnazijah le še 18 %, na visokih in višjih šolah le še 16 %. Čisto jasno je, da je socialna diferenciacija vse ostrejša, čim više gremo.“

Dr. FRANCE STRMČNIK: „Med velike napake našega povojnega razvoja spada prav ta diferenciacija, zanemarjanje vzgojno-izobraževalnih možnosti našega socialno in moralno ogroženega mladega človeka — otroka, predvsem podeželskega otroka. Za našo socialistično družbo je ta napaka tako velika in težka prav zato, ker

smo vendar socialistična družba, ki izhaja iz socialnih temeljev, razrednih temeljev. Njeno bistvo sloni na teh temeljih in zato naj bi celotna naša družba, zlasti pa Centralni komite, Zveza komunistov, v resnici enkrat za vselej prerezala ta voz in da bi začeli popravljati to veliko napako, ki smo jo zagrešili v doseganju razvoju.“

KAJ SMO STORILI — IN KAJ BOMO STORILI ZA REŠITEV SEDANJEGA STANJA ŠOLSTVA?

LUDVIK ZAJC: „V najrazličnejših oblikah, npr. v današnjem dokumentu ali v sklepni družbenopolitičnih skupnosti ali v razvojnih načrtih, pa tudi v normativnih aktih, ki jih imamo napisane na področju izobraževanja in ki smo jih takorekoč sami pisali, se neprestano opredelujemo za nujno razširitev izobraževalnih možnosti, za modernizacijo pouka, za investiranje v prostore, za investiranje v učna sredstva, za štipendijsko politiko itd. Skratka, za nek posev določen in z vidika stroškov tudi povsem določljiv program. Ko se odločamo o zagotovitvi potrebnih sredstev za uresničitev tega programa, pa postajamo — milo rečeno — neresni. Če je namreč program izobraževalne dejavnosti, na katerega prisegamo in ga hočemo takoj ali čimprej uresničiti, izraz potreb, potem mora vendarle biti tudi izraz objektivnih možnosti. Če to ni, potem to ni aktualen program, temveč vizija prihodnosti ali včasih celo demagogija. Če pa je sprejeti program spoznan za odsev objektivne in aktualne nuje, potem moramo zagotoviti zanj tudi potreben denar. Če se je torej na današnji seji pokazalo, da so tu izredno pereča vprašanja, npr. socialna diferenciacija, in če vemo, kako bi jih ublažili, potem ne moremo ob določitvi sredstev ostati brezbržni, oz. omagati pred tako imenovanimi „objektivnimi možnostmi“.“

LEOPOLD KEJŽAR: „Očitno smo pripravljene soglasno se sporazumeti, kaj potrebujemo, kaj bi bilo dobro, da bi imeli in kaj bi pravzaprav lahko imeli. Mnogo manj pa postavljamo vprašanje, kdo naj to plača, koliko naj kdo da. To seveda ni samo fiskalno vprašanje, temveč globoko socialno vprašanje. Iz več razlogov seveda: prvič — financiranje šolstva predstavlja veliko postavko v družbenem dohodku sploh. Mislim, da je za socialnim vprašanjem in za armijo kar na tretjem mestu, zato so nujne objektivne porazdelitve bremen. Drugič: na tem področju obstoji iluzija, da bo napredek samoupravnih od-

nosov, zlasti večji učinek samoupravnega dogovarjanja avtomatično ustrezno porazdelil bremena. Mislim, da to ni mogoče, temveč da je prav nasprotno: ustrezna porazdelitev bremen, ustrezno oblikovanje enega modela delitve stroškov je pogoj za to, da bi lahko prišli do samoupravnega sporazumevanja. Bistveni sta načeli: solidarnost in funkcionalnost v financiranju.“

V RAZPRAVI SO SODELOVALI ŠE:

Dr. BARICA POŽARNIK: Osvetlila je razliko med gospodarstvom in šolstvom. V gospodarstvu z vso naglico preračunajo, koliko se jim splača vlagati v nova dognanja in izume — v šolstvu. Resnica je, da se to počasi, zato pa bolj gotovo, obrestuje. Kljub temu pa v ta namen ne dajemo denarja.

JANEZ STERNIŠA: Pomen permanentnega izobraževanja — ne samo v času rednega šolanja! Razširiti bi ga bilo treba tudi na čas delovne dobe in ga tudi stimulirati.

JOŽE VOLFAND: Samoupravni položaj pedagogov v razvoju družbenoekonomskih odnosov se bo lahko uveljavil in razvil le tedaj, če bodo pedagogi imeli za to tudi resnične pogoje — ne pa da poskušamo menjati samo obliko, materialno stanje pa pustimo nespremenjeno.

VLADO SRUK: Prav je, da izobražujemo otroke, da bodo dobri strokovnjaki — treba pa jih je tudi vzgajati, kajti znanost sama še ne zagotavlja marksistične vzgoje.

STANE KRANJC: Da bo mogoče dati šoli in prosvetnemu delavcu enako veljavo, kot jo imajo druge panoge v naši družbi, je potrebna dolgoročna vizija in jasno začrtan smoter naše šole.

ŽIVKO PREGEL: Želimo reformo, ki bo pospešila razvijanje socialistične angažirane šole. Mladina želi imeti odgovornost in aktivno vlogo pri pridobivanju znanja.

TOMAŽ BIŽAJL: Ponovno je opozoril na hude posledice šolskega osipa — tako z družbenega, moralnega kot socialnega vidika. Nujno je torej razvijanje otroškega varstva in čim boljše kadrovska zasedba učnih mest.

VILI KONČAN: V zvezi s permanentnim izobraževanjem se je zavzel za izobraževanje nekvalificiranih delavcev — in našel tudi težave, ki jih tako izobraževanje nosi s seboj. Nujno pa je.

To so drobci iz skrbno pripravljenih, tehtnih razprav — a že kot mozaik, sestavljen iz odlomkov, pričajo, da nam je se-

danje stanje našega šolstva jasno, da so nam jasni tudi smotri — samo dela se je treba lotiti, preračunati je treba moči in sredstva in ne skopariti samo zato, ker otroci še niso družbi nevarni zločinci.

Poleg članov Centralnega komiteja ZK Slovenije so bili na seji navzoči tudi člani predsedstva ZK Jugoslavije: Edvard Kardelj, Mitja Ribičič, Stane Dolanc in Ivan Dolničar; dalje predsedniki komisij ZKS, predsednik revizijske komisije, sekretarji medobčinskih svetov in nekateri tovarishi, ki delajo na področju vzgoje in izobraževanja, in sicer: dr. Vladimir Bračič, Ivo Tavčar, Emil Rojc, Ludvik Zajc, Slavko Bohanec, Boris Lipužič, Tilka Blaha, dr. Franc Strmčnik, Tone Miklavčič, Roman Oberlintner, Stanka Sagadin, dr. Barica Požarnik, Stojan Požar, Miloš Poljanšek, Ela Ulrih-Atena, Jože Volfand, sekretar konference ZK Ljubljanske vojne oblasti Gracijan Škrk ter Bogdan Osolnik.

Gotovo nam seznam teh imen jamči, da bodo na osnovi dognanj in načrtov narejeni tudi nujni ukrepi za napredek naše šole — v korist naše celotne družbe. Da ne bo tako, kot je v svoji razpravi boleče pri-

kazal naše stanje dr. Franc Strmčnik: „Moralni bi ugotoviti, zakaj nekatere stvari ne gredo naprej, kaj je treba narediti in kdo bo to naredil, da se bodo premaknile z mrtve točke. Tega v težah pogrešam. Pravi prepad je med vizijo, ki je bila danes že omenjena, in med stvarnostjo in stvarnimi možnostmi, ki jih ima naše šolstvo in njegov razvoj. Ta prepad se mi zdi tako globok, da s tem vizionarstvom v nekem smislu demobiliziramo in vnašamo, kako bi človek rekel, prav nek obup zavoljo tega velikega razkoraka. In zdi se mi, da se to deloma pozna tudi težam. Zadnje poglavje, ki govori o neposrednih nalogah, ne zmore tega, da bi bolj konkretno zahtevalo in predvidelo uresničevanje vseh tistih problemov, ki so dani v osrednjih poglavjih. Zato mislim, da je premalo, če zahtevamo samo osnovne organizacije in pa aktivne, da izdelajo konkretne programe in zadolžijo posameznike. Prav tako bi morali tudi na republiški ravni — torej centralni komite — izdelati tak konkreten program in konkretne zadolžitve.“

Po končani razpravi je tovariš France Popit, ki je vodil

Fotografija z razstave srbske umetnosti v Moderni galeriji „Znak“; tapiserija 195 x 139 cm; Boško Petrović, slikar in tapiser.

sejo, predlagal komisijo za sklope. Sestavljajo jo: Stane Kranjc, Silva Jereb, Pavel Kovač, Milica Kučan, Ljubo Pipan, Žilvo Prgelj in Milena Štitar. Komisija se je takoj zbrala ter na osnovi razprave na seji kot tudi osnovni pismenih pripomb polnila in revidirala teze. spremembah in o sklepih za vajejanje tež bomo pisali polhodnjič.

Pripravil NEŽA MAURE

PIONIRSKI DOM JE PREIZKUSNI KAMEN

Koliko smo pripravljени dati za našo mladino?

V imenu Zveze prijateljev mladine je spregovorila Marta Vizjak: „Pionirski dom razvija predvsem dejavnosti za kulturno izrabo prostega časa. Zavod za šolstvo nima pokritih mest za to področje; Pedagoški inštitut prostega časa otrok sploh ni vključil v svoj program. Govorimo, da bi šola že morala iti v celodnevni program — tu pa je nekdo, ki to pripravlja, a nima statusa.“

Sodeč po direktorjevih besedah ni nihče od naštetih zainteresiran za dejavnost Pionirskega doma.

RAZPRODAJA KULTURNIH DEJAVNOSTI

Sergej Vošnjak, zastopnik Mestnega sveta, je pohvalil napredek posameznih oddelkov, potem pa povedal tisto, kar bo Pionirskemu domu nakopalo precej dela in ga včasih postavilo v položaj servisne delavnice za kulturo — kar pa mu bo morda prineslo potreben denar. Ustanova bo morala izdelati vrsto programov in potem na osnovi teh iskati financiranje. Na republiko se ni mogoče zanašati — tudi tega ni mogoče pričakovati, da bi Mestni svet bil plačnik vseh dejavnosti.

Zastopnik temeljne izobra-

ževalne skupnosti France Dimec je jasno povedal: Najprej je treba določiti status Pionirskega doma, nato izdelati normative. Kar je prosvetne dejavnosti, jo bo financiral TIS. Za proučevalno dejavnost se bo gotovo zavzela republiška izobraževalna skupnost in jo tudi plačala. Kulturna skupnost Slovenije, ki se ustanavlja, bo nosila kulturni delež. Na osnovi normativov je treba sestaviti in podpisati pogodbe. Potem ni več dvoma, kdo bo plačal — če delo v redu poteka.

V razpravi so sodelovali še: vodja glasbenega oddelka Miro Kokolj, vodja oddelka za gledališko vzgojo Draga Ahaičič, vodja oddelka za filmsko vzgojo Mirjana Borčič — a vse se je zniževalo na isto zahtevo, da je treba postaviti jasne normative ter jih kot ponudnik predstaviti posameznim financierjem. „Toda neka perspektiva mora biti — ne moremo delati samo za tisto, kar bo kdo naročil,“ se je oglašalo v razpravi vodij posameznih oddelkov. Odgovorili so Vili Strašek, član Mestnega sveta za kulturo, pa Vošnjak in Dimec — in vsi so zahtevali normative. Perspektive in ostalo je zadeva Pionirskega doma, tako rekoč njegova privatna zadeva.

Tudi druge republike imajo pionirske domove in ljubljanski jim često pomaga s svojimi ikušnjami. Kadar Pionirski doma nastopa na festivalih, je to kulturni uspeh za vso Slovenijo. komu je to še mar?

KOLIKO SMO PRIPRAVLJENI DATI ZA NAŠO MLADINO?

V sedanjem stanju se porajbojazen, da bi kulturna celotni Pionirski dom začel razpadati na sestavne dele predvsem zaradi različnih in tudi različnih dazdržljivih financierjev. Ak dodamo še to, da se nekatere oddelki mnogo laže vzdržujejo sami kot drugi, se bojazen poveča.

„To se ne sme zgoditi! Pionirski dom mora ostati celotni saj je nastajal toliko let in prav kot celota sposoben dajati naši mladini to, kar ji daje: kulturno izobrazbo, razvedrilo in vzgojo za samostojno ustvarjalnost,“ je dejala Ančka Černova, zastopnica republiške ZPM. Podprla jo je članica Mestne ZPM, Ančka Šušteršič. Upajamo, da bodo tudi besede in poštena hotenja ljudi tistih ustanov, ki ne razpolagajo sredstev, kaj zalegle v naši skomercializirani družbi. N. M.

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

Pismo iz Brežic

Zelo težko bi v kratkem poročilu opisala izredno živahno pionirsko aktivnost v naši občini, še težje bi podala povsem stvarno podobo o prostovoljnih dejavnostih, ki so se ob veliki zavzetosti osnovnošolskih vodstev, šolskih kolektivov, skrbnih pionirskih mentorjev in društev prijateljev mladine zelo razširile. Ljudje več naredijo, kot sporočijo, kar je razumljivo; če potemtakem ne bo kaj omenjenega, naj mi oprostite.

Vseh 15 pionirskih odredov je redno opravilo sprejem v pionirsko organizacijo, organiziralo razne prireditve za javnost in proslave za učence. Vsi pionirski odredi so se vključili s svojimi programi v izvedbo kurirčkove pošte, vsi so praznovali dan mladosti, vsi so zbrali otroke za letovanje.

Uspešno so sklenili tekmovanja Jugoslovanskih pionirskih iger „Ljubimo svojo domovino in vse bratske narode“. Kar šest pionirskih odredov je navezalo stike z bratskimi narodi zunaj republike. Ni potrebno poudarjati, kako pomembni so taki stiki za utrjevanje bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov. V občini ni pionirskega odreda, kjer ne bi imeli razvite vsaj treh dejavnosti, pa čeprav imamo tudi šole, kjer poučujeta le dva učitelja. Vsekakor je to lepo priznanje za skrb, ki jo imajo z našo mladino.

Mladi kulturniki delujejo v 12 dramatskih skupinah, v 7 literarno dopisniških krožkih, kjer pet odredov že izdaja svoje literarno gla-

silo, imajo 3 knjižničarske krožke, 3 lutkarske, 5 folklornih skupin, 5 ritmičnih skupin, 3 likovne krožke, več pravilničnih. Zelo aktivna so šolska športna društva, ki si izredno prizadevajo nuditi otrokom čim več možnosti za uveljavljanje. V raznih sekcijah delajo smučarji, ki jim delajo zadnje zime velike preglavice, atletski, orodna telovadba, rokomet, košarka, mali nogomet, in naj omenim, da so nekateri med njimi dosegli visoke rezultate, posamezniki so se uvrstili med republiške prvake.

Od družbenih iger je zelo upoštevan šah, saj ga otroci igrajo skoraj na vseh šolah.

Šolsko zadrugo imajo na treh šolah. Nekateri gojijo cvetje, skrbijo za sadje in zelenjavo, ponekod se ukvarjajo tudi s prodajo. Tudi čebelarjev je vedno več.

Od tehničnih krožkov je najpogosteje zastopan foto-krožek. V zadnjih dveh letih se je povečalo tudi število tabornikov, saj imamo tabornike že na petih šolah.

Planinsko organizacijo bi bilo treba okrepiti; to je hvaležno področje dela, za otroke izredno koristno, in organizacijsko lahko izvedljivo.

Močno razvita je glasbena dejavnost. V občini je delalo kar trinajst osnovnošolskih zborov. Koliko lepega so otroci doživeli pri svojem delu! Zelo se razširjajo male instrumentalne skupine.

Pri vseh pionirskih odredih je organiziran podmladek Rdečega križa. Organizirali so več tečajev prve pomoči in se vključili v mnoge humane akcije. Tako so zbirali prispevke ob potresu v Banjaluki, oblačila in obutev, prispevke za onkološki inštitut, prispevke za slepe, obiskovali stare ljudi in bolnike in skrbeli v higienskih koticah za snago in red.

Posebna naloga, katero je reševalo že 8 šolskih zavodov, je bilo tekmovanje za bralno značko. Tako so mnogi posegli s posebnim veseljem po lepi, dobri knjigi.

Trije pionirski odredi so se že lani vključili v tekmovanje v znanju v Veseli šoli Pionirskega lista.

Poleg navedenih so delovali še prometno-kolesarski krožki, ročnodelski, strelski, hortikulturni, turistični itd.

Dva pionirska odreda sta se vključila v pohod ob žici okupirane Ljubljane. Trije odredi so poslali svoje predstavnike ob sklepu Kurirčkove pošte za pionirsko srečanje na Pokljuko. Na 25-letni osvojitve Zagreba so Slovenijo zastopali pionirji naše občine zagrebške pionirje pa smo povabili z nami na Pokljuko.

Gasilska društva zelo skrbno delajo s podmladkariji. Namenotniseem nikogar imenovala, ker ne vem, koliko časa bi potem morali početi, da bi bilo vse prav. Pohvaliti moram vse, ki so se trudili mladim rodod, ki mu podarjajo ljubezen. Človek lahko daje in kar ima. Srce, ljubezni prazno, ne more ogrevati nikogar. Stehizirani čas in boj za materialne dobrine pogosto odrineta otroka staršev. Zanj ni več časa, nihče ne rešuje njegovih drobnih problemov, nihče nima časa za njegove skrbi. Otroci je lahko tu dobro materialno oskrbovan, toda tega ne cenijo, ker mu je v prapravnina, postaja nezadovoljen, sovraži stroje in materialne dobrine, ki jih vidi okrog sebe in postaja agresiven. Najnoveše znanstvene raziskave so dokaj žalostne. Ko so psihologi množico otrok postavili vprašanje, kaj bi storili za majhno žalitev drugega otroka, so v veliki večini odgovorjali: maščevali bi se. Le majhen odstotek jih je odgovorilo, da bi ga posvarili, da to ni lepo.

To nam da misliti, da so vse materialne dobrine le lep okvir, ki ni more nadomestiti lepote, če te na sliki ni. Vsa dirka za materialnimi dobrinami ne pomaga nič, če si ne bomo vzeli časa, da bi našo mladino, največjo vrednost, ki jo imamo, vzgajali. Ta mladina, danes raste, bo jutri nam, ko bomo stari, ne le rezala kruh, temveč nam bo tudi oskrbovala starost. Ali ne bo to hladna, če nismo vsadili v srce dovolj toplote, ko je bil čas za to?

Zato ne najdem dovolj toplih besed za zahvalo vsem tistim, imajo za otroke veliko srce, toplo besedo, jim ni žal časa, da bi poskrbeli zanje, da bi jih zaposlili — saj se tare še mlinsko kolo, megle prazno, kaj bo šele z otrokom, ki v brezledju ne ve, kaj bo počel.

ANICA ROŽIČ

Šola je vselej bila in je odsev družbenih odnosov

(Nadaljevanje s 1. strani)

ni mogoče rešiti, če ostanemo samo pri ugotavljanju in če ne sprejmemo konkretnih sanacijskih ukrepov vezanih na določen čas. To se pravi: najprej, ali gospodarsko okrepiti šolstvo ali izenačiti ali vsaj zmanjšati velikansko razliko med zapostavljenimi predeli Slovenije in med tistimi, ki so vendarle dosegli določeno stopnjo moderne šolstva. Vendar ne na tisti najlažji način, ki se nam tako rad ponuja in ki radi po njem segamo, da izenačimo obstoječa stanja na skupni imenovalec: da tistim, ki so na boljšem, vzamemo ter damo tistim, ki so na slabšem, temveč da tistim, ki so na slabšem, damo toliko, da se dvignejo na raven tistih, ki so na relativno dobri poziciji. Skratka, ne smemo vztrajati na tem, da bi se šli še naprej dobre kmete in vinarje v slovenskem šolstvu.

KAKO VPLIVA NA NAŠE ŠOLSTVO RAZDELITEV NAŠE DEŽELE NA REVNE IN BOGATE PREDDELE? KAKO VPLIVA NA NAŠE ŠOLARJE RAZDELITEV NAŠE DRUŽBE NA REVNE IN BOGATE POKLICE?

VINKO HAFNER: „Trebalo je računati s tem, da se po končani osemletki kar 50 % (iz podatkov, ki so nam bili na voljo) učencev usmeri v poklicne šole in le 50 % učencev gre v razne vrste srednjih šol, vključujoč gimnazijo. Tu začena socialna diferenciacija delovati še ostreje v pogledu selekcije ljudi kot pa na nižji stopnji izobraževanja. Značilno je število oziroma odstotek delavskih otrok, pri čemer mislim predvsem na fizične delavce, ki jih kategoriziramo od nekvalificiranih do visokokvalificiranih. Pri tem opozarjam na naslednje: da je delavskih družin približno 55 %, da je v strukturi zaposlenih približno 74 % delavcev, po podatkih, ki jih imam tu, pa je v osnovni šoli registrirano 38 % delavskih otrok. Ne razumem te diskrepance med socialno strukturo prebivalstva in zaposlenih in pa strukturo šolarjev. Dobro, v osnovnih šolah je 38 % delavskih otrok, na gimnazijah le še 18 %, na visokih in višjih šolah le še 16 %. Čisto jasno je, da je socialna diferenciacija vse ostrejša, čim više gremo.“

Dr. FRANCE STRMČNIK: „Med velike napake našega povojnega razvoja spada prav ta diferenciacija, zanemarjanje vzgojno-izobraževalnih možnosti našega socialno in moralno ogroženega mladega človeka — otroka, predvsem podeželskega otroka. Za našo socialistično družbo je ta napaka tako velika in težka prav zato, ker

smo vendar socialistična družba, ki izhaja iz socialnih temeljev, razrednih temeljev. Njeno bistvo sloni na teh temeljih in zato naj bi celotna naša družba, zlasti pa Centralni komite, Zveza komunistov, v resnici enkrat za vselej prerezala ta voz in da bi začeli popravljati to veliko napako, ki smo jo zagrešili v dosedanjem razvoju.“

KAJ SMO STORILI — IN KAJ BOMO STORILI ZA REŠITEV SEDANJEGA STANJA ŠOLSTVA?

LUDVIK ZAJC: „V najrazličnejših oblikah, npr. v današnjem dokumentu ali v sklepih družbenopolitičnih skupnosti ali v razvojnih načrtih, pa tudi v normativnih aktih, ki jih imamo napisane na področju izobraževanja in ki smo jih takorekoč sami pisali, se neprestano opredelujemo za nujno razširitev izobraževalnih možnosti, za modernizacijo pouka, za investiranje v prostore, za investiranje v učna sredstva, za stipendiranje politiko itd. Skratka, za nek povsem določen in z vidika stroškov tudi povsem določljiv program. Ko se odločimo o zagotovitvi potrebnih sredstev za uresničitev tega programa, pa postajamo — milo rečeno — nesni. Če je namreč program izobraževalne dejavnosti, na katerega prisegamo in ga hočemo takoj ali čimprej uresničiti, izraz potreb, potem mora vendar biti tudi izraz objektivnih možnosti. Če to ni, potem to ni aktualen program, temveč vizija prihodnosti ali včasih celo demagogija. Če pa je sprejeti program spoznan za odsev objektivne in aktualne nuje, potem moramo zagotoviti zanj tudi potreben denar. Če se je torej na današnji seji pokazalo, da so tu izredno pereča vprašanja, npr. socialna diferenciacija, in če vemo, kako bi jih ublažili, potem ne moremo ob določitvi sredstev ostati brezbržni, oz. omagati pred tako imenovanimi „objektivnimi možnostmi“.“

LEOPOLD KEJŽAR: „Očitno smo pripravljene soglasno se sporazumeti, kaj potrebujemo, kaj bi bilo dobro, da bi imeli in kaj bi pravzaprav lahko imeli. Mnogo manj pa postavljamo vprašanje, kdo naj to plača, koliko naj kdo da. To seveda ni samo fiskalno vprašanje, temveč globoko socialno vprašanje. Iz več razlogov seveda: prvič — financiranje šolstva predstavlja veliko postavko v družbenem dohodku sploh. Mislim, da je za socialnim vprašanjem in za armijo kar na tretjem mestu, zato so nujne objektivne porazdelitve bremen. Drugič: na tem področju obstoji iluzija, da bo napredek samoupravnih od-

nosov, zlasti večji učinek samoupravnega dogovarjanja avtomatično ustrezno porazdelil bremena. Mislim, da to ni mogoče, temveč da je prav nasprotno: ustrezna porazdelitev bremen, ustrezno oblikovanje enega modela delitve stroškov je pogoj za to, da bi lahko prišli do samoupravnega sporazumevanja. Bistveni sta načeli: solidarnost in funkcionalnost v financiranju.“

V RAZPRAVI SO SODELOVALI ŠE:

Dr. BARICA POŽARNIK: Osvetlila je razliko med gospodarstvom in šolstvom. V gospodarstvu v svojo naglico preračunajo, koliko se jim plača vlagati v nova dognanja in izume — v šolstvu. Resnica je, da se to počasi, zato pa bolj gotovo, obrestuje. Kljub temu pa v ta namen ne damo denarja.

JANEZ STERNIŠA: Pomen permanentnega izobraževanja — ne samo v času rednega šolanja! Razširiti bi ga bilo treba tudi na čas delovne dobe in ga tudi stimilirati.

JOŽE VOLFAND: Samoupravni položaj pedagogov v razvoju družbenoekonomskih odnosov se bo lahko uveljavil in razvil le tedaj, če bodo pedagogi imeli za to tudi resnične pogoje — ne pa da poskušamo menjati samo obliko, materialno stanje pa pustimo nespremenjeno.

VLADO SRUK: Prav je, da izobražujemo otroke, da bodo dobri strokovnjaki — treba pa jih je tudi vzgajati, kajti znanost sama še ne zagotavlja marksistične vzgoje.

STANE KRANJC: Da bo mogoče dati šoli in prosvetnemu delavcu enako veljavo, kot jo imajo druge panoge v naši družbi, je potrebna dolgoročna vizija in jasno začrtan smoter naše šole.

ŽIVKO PREGL: Želimo reformo, ki bo pospešila razvijanje socialistične angažirane šole. Mladina želi imeti odgovornost in aktivno vlogo pri pridobivanju znanja.

TOMAŽ BIZAJL: Ponovno je opozoril na hude posledice šolskega osipa — tako z družbenega, moralnega kot socialnega vidika. Nujno je torej razvijanje otroškega varstva in čim boljše kadrovska zasedba učnih mest.

VILI KONČAN: V zvezi s permanentnim izobraževanjem se je zavzel za izobraževanje nekvalificiranih delavcev — in naštel tudi težave, ki jih tako izobraževanje nosi s seboj. Nujno pa je.

To so drobci iz skrbno pripravljanih, tehtnih razprav — a že kot mozaik, sestavljen iz odlomkov, pričajo, da nam je se-

danje stanje našega šolstva jasno, da so nam jasni tudi smotri — samo dela se je treba lotiti, preračunati je treba moči in sredstva in ne skopariti samo zato, ker otroci še niso družbi nevarni zločinci.

Poleg članov Centralnega komiteja ZK Slovenije so bili na seji navzoči tudi člani predsedstva ZK Jugoslavije: Edvard Kardelj, Mitja Ribičič, Stane Dolanc in Ivan Dolničar; dalje predsedniki komisij ZKS, predsednik revizijske komisije, sekretarji medobčinskih svetov in nekateri tovariši, ki delajo na področju vzgoje in izobraževanja, in sicer: dr. Vladimir Bračič, Ivo Tavčar, Emil Rojc, Ludvik Zajc, Slavko Bohanec, Boris Lipužič, Tilka Blaha, dr. Franc Strmčnik, Tone Miklavčič, Roman Oberlintner, Stanika Sagadin, dr. Barica Požarnik, Stojan Požar, Miloš Poljanšek, Ela Ulrih-Atena, Jože Volfand, sekretar konference ZK Ljubljanske vojne oblasti Gracijan Skrk ter Bogdan Osolnik.

Gotovo nam seznam teh imen jamči, da bodo na osnovi dognanj in načrtov narejeni tudi nujni ukrepi za napredek naše šole — v korist naše celotne družbe. Da ne bo tako, kot je v svoji razpravi boleče pri-

kazal naše stanje dr. Franc Strmčnik: „Morali bi ugotoviti, zakaj nekatere stvari ne gredo naprej, kaj je treba narediti in kdo bo to naredil, da se bodo premaknile z mrtve točke. Tega v težah pogrešam. Pravi prepad je med vizijo, ki je bila danes že omenjena, in med stvarnostjo in stvarnimi možnostmi, ki jih ima naše šolstvo in njegov razvoj. Ta prepad se mi zdi tako globok, da s tem vizionarstvom v nekem smislu demobiliziramo in vnašamo, kako bi človek rekel, prav nek obup zavoljo tega velikega razkoraka. In zdi se mi, da se to deloma pozna tudi težam. Zadnje poglavje, ki govori o neposrednih nalogah, ne zmore tega, da bi bolj konkretno zadolževalo in predvidelo uresničevanje vseh tistih problemov, ki so dani v osrednjih poglavjih. Zato mislim, da je premalo, če zadolžimo samo osnovne organizacije in pa aktivne, da izdelajo konkretne programe in zadolžijo posameznike. Prav tako bi morali tudi na republiški ravni — torej centralni komite — izdelati tak konkreten program in konkretne zadolžitve.“

Po končani razpravi je tovariš France Popit, ki je vodil

Fotografija z razstave srbske umetnosti v Moderni galeriji „Znak“; tapiserija 195 x 139 cm. Boško Petrović, slikar in tapiser.

sejo, predlagal komisijo za sklop. Sestavljajo jo: Stane Kranjc, Silva Jereb, Pavel Kovač, Mila Kučan, Ljubo Pipan, Živko Pregl in Milena Štifar. Komisija se je takoj zbrala ter na osnovi razprave na seji kot tudi na osnovi pisemnih pripomb polnila in revidirala teze, spremembah in o sklepih za vaje, ki se bodo pisali po hodnjič.

Pripravil NEŽA MAURER

PIONIRSKI DOM JE PREIZKUSNI KAMEN

Koliko smo pripravljene dati za našo mladino?

V imenu Zveze prijateljev mladine je spregovorila Marta Vizjak: „Pionirski dom razvija predvsem dejavnosti za kulturno izrabo prostega časa. Zavod za šolstvo nima pokritih mest za to področje; Pedagoški inštitut prostega časa otrok sploh ni vključil v svoj program. Govorimo, da bi šola že morala iti v celodnevni program — tu pa je nekdo, ki to pripravlja, a nima statusa.“

Sodeč po direktorjevih besedah ni nihče od naštetih zainteresiran za dejavnost Pionirskega doma.

RAZPRODAJA KULTURNIH DEJAVNOSTI

Sergej Vošnjak, zastopnik Mestnega sveta, je pohvalil napredek posameznih oddelkov, potem pa povedal tisto, kar bo Pionirskemu domu nakopalo precej dela in ga včasih postavilo v položaj servisne delavnice za kulturo — kar pa mu bo moralo prineslo potreben denar. Ustanova bo morala izdelati vrsto programov in potem na osnovi teh iskati financiranje. Na republiko se ni mogoče zanašati — tudi tega ni mogoče pričakovati, da bi Mestni svet bil plačnik vseh dejavnosti.

Zastopnik temeljne izobra-

ževalne skupnosti France Dimc je jasno povedal: Najprej je treba določiti status Pionirskega doma, nato izdelati normative. Kar je prosvetne dejavnosti, jo bo financiral TIS. Za proučevalno dejavnost se bo gotovo zavzela republiška izobraževalna skupnost in jo tudi plačala. Kulturna skupnost Slovenije, ki se ustanavlja, bo nosila kulturni delež. Na osnovi normativov je treba sestaviti in podpisati pogodbe. Potem ni več dvoma, kdo bo plačal — če delo v redu poteka.

V razpravi so sodelovali še: vodja glasbenega oddelka Miro Kokolj, vodja oddelka za gledališko vzgojo Draga Ahačič, vodja oddelka za filmsko vzgojo Mirjana Borčič — a vse se je zneveliralo na isto zahtevo, da je treba postaviti jasne normative ter jih kot ponudnik predstaviti posameznim financierjem. „Toda neka perspektiva mora biti — ne moremo delati samo za tisto, kar bo kdo naročil,“ se je oglašalo v razpravi vodij posameznih oddelkov. Odgovorili so Vili Strašek, član Mestnega sveta za kulturo, pa Vošnjak in Dimc — in vsi so zahtevali normative. Perspektive in ostalo je zadeva Pionirskega doma, tako rekoč njegova privatna zadeva.

Tudi druge republike imajo pionirske domove in ljubljanski jim čisto pomaga s svojimi skušnjami. Kadar Pionirski dom nastopa na festivalih, je to kulturni uspeh za vso Slovenijo, komu je to še mar?

KOLIKO SMO PIPRAVLJENI DATI ZA NAŠO MLADINO?

V sedanjem stanju se porajajo bojazen, da bi kulturna celota Pionirski dom začel razpadati na sestavne dele predvsem zaradi različnih in tudi različno dazeljivih financierjev. Akcijski dodamo še to, da se nekatere oddelki mnogo laže vzdržujejo sami kot drugi, se bojazen poveča.

„To se ne sme zgoditi! Pionirski dom mora ostati celota, saj je nastajal toliko let in prav kot celota sposoben dajati naši mladini to, kar ji daje: kulturno izobrazbo, razvedrilo in vzgojo za samostojno ustvarjalnost,“ je dejala Ančka Černova, zastopnica republiške ZPM. Podprla jo je članica Mestne ZPM, Ančka Šušteršič. Upajmo, da bodo tudi besede in poštena hotenja ljudi te ustanov, ki ne razpolagajo sredstvi, kaj zalegle v naši skromercializirani družbi. N. M.

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

Pismo iz Brežic

— Zelo težko bi v kratkem poročilu opisala izredno živahno pionirsko aktivnost v naši občini, še teže bi podala povsem stvarno podobo o prostovoljnih dejavnostih, ki so se ob veliki zavzetosti osnovnošolskih vodstev, šolskih kolektivov, skrbnih pionirskih mentorjev in družtev prijateljev mladine zelo razširile. Ljudje več naredijo, kot sporočijo, kar je razumljivo; če potemtakem ne bo kaj omenjenega, naj mi oprostite.

Vseh 15 pionirskih odredov je redno opravilo sprejem v pionirsko organizacijo, organiziralo razne prireditve za javnost in proslave za učence. Vsi pionirski odredi so se vključili s svojimi programi v izvedbo kururčkove pošte, vsi so praznovali dan mladosti, vsi so zbrali otroke za letovanje.

Uspešno so sklenili tekmovanja Jugoslovanskih pionirskih iger „Ljubimo svojo domovino in vse bratske narode“. Kar šest pionirskih odredov je navezalo stike z bratskimi narodi zunaj republike. Ni potrebno poudarjati, kako pomembni so taki stiki za utrjevanje bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov. V občini ni pionirskega odreda, kjer ne bi imeli razvite vsaj treh dejavnosti, pa čeprav imamo tudi šole, kjer poučujeta le dva učitelja. Vsekakor je to lepo priznanje za skrb, ki jo imajo z našo mladino.

Mladi kulturniki delujejo v 12 dramskih skupinah, v 7 literarno dopisniških krožkih, kjer pet odredov že izdaja svoje literarno gla-

silo, imajo 3 knjižničarske krožke, 3 lutkarske, 5 folklornih skupin, 5 ritmičnih skupin, 3 likovne krožke, več pravljinih. Zelo aktivna so šolska športna društva, ki si izredno prizadevajo nuditi otrokom čim več možnosti za uveljavljanje. V raznih sekcijah delajo smučarji, ki jim delajo zadnje zime velike preglednice, atletska, orodna telovadba, rokomet, košarka, mali nogomet, in naj omenim, da so nekateri med njimi dosegli visoke rezultate, posamezniki so se uvrstili med republiške prvake.

Od družabnih iger je zelo upoštevan šah, saj ga otroci igrajo skoraj na vseh šolah.

Šolsko zadrugo imajo na treh šolah. Nekateri gojijo cvetje, skrbijo za sadje in zelenjavo, ponekod se ukvarjajo tudi s prodajo. Tudi čebelarjev je vedno več.

Od tehničnih krožkov je najpogosteje zastopan foto-krožek. V zadnjih dveh letih se je povečalo tudi število tabornikov, saj imamo tabornike že na petih šolah.

Planinsko organizacijo bi bilo treba okrepiti; to je hvalježno področje dela, za otroke izredno koristno, in organizacijsko lahko izvedljivo.

Močno razvita je glasbena dejavnost. V občini je delalo kar trinajst osnovnošolskih zborov. Koliko lepega so otroci doživeli pri svojem delu! Zelo se razširjajo male instrumentalne skupine.

Pri vseh pionirskih odredih je organiziran podmladek Rdečega križa. Organizirali so več tečajev prve pomoči in se vključili v mnoge humane akcije. Tako so zbirali prispevke ob potresu v Banjaluki, oblačila in obutev, prispevke za onkološki inštitut, prispevke za slepe, obiskovali stare ljudi in bolnike in skrbeli v higienskih kotičkih za snago in red.

Posebna naloga, katero je reševalo že 8 šolskih zavodov, je bilo tekmovanje za bralno značko. Tako so mnogi posegli s posebnim veseljem po lepi, dobri knjigi.

Trije pionirski odredi so se že lani vključili v tekmovanje v znanju v Veseli šoli Pionirskega lista.

Poleg navedenih so delovali še prometno-kolesarski krožki, ročnoodelski, strelski, hortikulturni, turistični itd.

Dva pionirska odreda sta se vključila v pohod ob žici okupirane Ljubljane. Trije odredi so poslali svoje predstavnike ob sklepu Kururčkove pošte za pionirsko srečanje na Pokljuko. Na 25-letni osvoboditve Zagreba so Slovenijo zastopali pionirji naše občine zagrebške pionirje pa smo povabili z nami na Pokljuko.

Gasilska društva zelo skrbno delajo s podmladkarji. Namenotnim nikogar imenovala, ker ne vemo, koliko časa bi potem morali poročati, da bi bilo vse prav. Pohvaliti moram vse, ki so se trudili mladim rodod, ki mu podarjajo ljubezen. Človek lahko daje to, kar ima. Srce, ljubezni, prazno, ne more ogrevati nikogar. Stehizirani čas in boj za materialne dobrine pogosto odrineta otroka od staršev. Zanj ni več časa, nihče ne rešuje njegovih drobnih problemov, nihče nima časa za njegove skrbi. Otrok je lahko tudi dobro materialno oskrbovan, toda tega ne čuti, ker mu je v praznini, postaja nezadovoljen, sovraži stroje in materialne dobrine, ki jih vidi okrog sebe in postaja agresiven. Najnovejše znanstvene raziskave so dokaj žalostne. Ko so psihologi množici otrok postavili vprašanje, kaj bi storili za majhno žalitev drugega otroka, so v veliki večini odgovorjali: maščevali bi se. Le majhen odstotek jih je odgovorilo, da bi ga posvarili, da to ni lepo.

To nam da misliti, da so vse materialne dobrile le lep okvir, ki ni more nadomestiti lepote, če te na sliki ni. Vsa dirka za materialnimi dobrinami ne pomaga nič, če si ne bomo vzeli časa, da bi našo mladino, največjo vrednost, ki jo imamo, vzgajali. Ta mladina, danes raste, bo jutri nam, ko bomo stari, ne le rezala kruh, temveč nam bo tudi oskrbovala starost. Ali ne bo ta hladna, če nismo vsadili v srce dovolj toplote, ko je bil čas za to?

Zato ne najdem dovolj toplih besed za zahvalo vsem tistim, ki imajo za otroke veliko srce, toplo besedo, jim ni žal časa, da bi poskrbeli zanje, da bi jih zaposlili — saj se tare še mlinsko kolo, čimlje prazno, kaj bo šele z otrokom, ki v brezdelju ne ve, kaj bi počel.

ANICA ROŽIČ

DELTUHA, PUŠČA!

REPORTAŽNI ZAPIS

IZ ŽIVLJENJA MURSKOSOBOŠKIH CIGANOV

Dež me je spremljal na moji prvi poti k ciganom v Novem mestu zato se skoraj nisem začudil, da je padalo tudi v Murski Soboti. Začudil sem se nad nečem drugim in to že kar takoj ob vstopu v prestolnico Prekmurja. Povsod po cestah sem srečeval temnopolte ljudi, njih otroke, in opazil sem nekaj, česar v Novem mestu nisem, pa če bi si še tako želel: videl sem mlade ciganke s šolskimi torbicami v rokah. Ni mi bilo treba mnogo ugibati, takoj sem vedel, da je tukaj drugače in da s cigani le ni tako kot sem marsikje slišal. Pravijo namreč, da jih ni mogoče prevzgojiti, da je cigan cigan in da bo cigan tudi ostal.

Na občinski skupščini v Murski Soboti so me poslali k tovarišu ŽEKŠ JOŽETU, načelniku oddelka za družbene službe s pojasnilom, da bo on pač naj-

ciganskimi vrstniki in se tako vključujejo v normalno življenje. Učni uspeh ciganov v osemletki ni ravno najslabši, je nekje v sredini, prav tako je z osipom. Nekaj jih je tudi takih, ki so študirali na srednjih šolah, lani je na primer ena od deklet diplomirala na Pedagoški akademiji v Mariboru (noče pa več v prejšnje okolje). Treba pa je poudariti, da se učni uspeh ciganov boljša iz leta v leto.

„Spoznali smo, da je treba zgodaj začeti, zato smo začeli s predšolskim varstvom. Ni nam žal, rezultati se že kažejo. Sicer so ciganski otroci malo slabši, kar pa je razumljivo. Uvedeno imamo dodatno prehrano, zastoj dobe učbenike, pa tudi obleko.“ Tako je dejal tov. Žekš in poudaril, da je lani republika prvič po 20 letih priznala ciganski problem kot specifičen in nujno potreben ukre-

Joža Horvat, vodja Pušče — tako ga imenujejo njeni prebivalci — v razgovoru z Jožetom Šeškom (obrnjen je stran), načelnikom za družbene službe v Murski Soboti.

več vedel o „ciganskem problemu“.

Marsikaj zanimivega mi je povedal in poudaril, da njihov problem s cigani v resnici ni več to, kar je bil nekoč. Danes žive cigani drugače in se že začnejo zavedati, da so enakopravni člani naše družbe. Vedo, da jim želimo pomagati in pri teh prizadevanjih nemalokdaj pomagajo tudi sami. Sicer je res, da stalnost pri njih še ni razvita do tiste stopnje, kakršno bi želeli, vendar jih je večina že ustaljena in so nestalni primeri res le še samo „primeri“. Večina jih dela v delovnih organizacijah, mnogi med njimi že vrsto let, na primer Jože Horvat iz vasi Pušča, ki dela že 19 let v istem podjetju in si močno prizadeva, da bi bil to, kar so drugi, da nihče ne bi mogel več reči: Glej ga, cigana! Mnogi, in teh je verjetno največ, delajo v tujini, predvsem v sosednji Avstriji. Resnici na ljubo pa je treba povedati, da niso ravno najbolj redni delavci in da se avstrijske oblasti dostikrat pritožujejo, češ, ne pošiljajte nam več ciganov. Nasprotno pa se to ne bi dalo trditvi za ciganke, ki so redne in pridne delavke in prihajajo iz Avstrije kot „gospe“.

Zanimalo me je, kako je s šolstvom, saj sem hotel položaj v teh krajih primerjati z novomeškim. V Novem mestu obiskuje šolo 14 cigancov, medtem ko so tukaj skoraj vsi šoloobvezni otroci.

Velik problem pri šolanju teh otrok je zlasti njihov jezik. Vsi več ali manj res znajo govoriti v domači, slovenski govorici, ki pa je ne obvladajo tako dobro, da jim ne bi delala preglavic. Doma govorijo v ciganski in živijo v precej slabih razmerah kot otroci domačinov. Mnogo je bilo narejenega, saj imajo ciganski vrtnice, predšolsko varstvo, malo šolo, skratka, vse kot drugi. Tam delajo domače naloge in se družijo s svojimi ne-

panja. Takrat so dobili 200 milijonov. Torej je le treba priznati, da smo marsikaj krivi sami in ne vsega le cigani.

Poprosil sem tov. Žekša naj me spremi v cigansko vas Puščo in rade volje mi je ustregel. Odpejala sva se do otroškega vrtnice, ki ga pravkar obnavljajo, nato pa se peš napotila v vas. Mimogrede mi je povedal, da je svet za varstvo družine v Murski Soboti pred šestimi leti preskrbel ciganskim otrokom prvo vzgojno-varstveno ustanovo za predšolske otroke, ki pa jo sedaj razširjajo in obnavljajo. Ustanova namreč lahko sprejme samo dvajset otrok, kar pa je znatno premalo. Očitno je velika razlika pri učnem uspehu otrok, ki so prišli iz vrtnice v primerjavi s njihovimi vrstniki, ki vrtnice niso obiskovali. Ti otroci so razumeli slovenski jezik in so nemoteno lahko sledili pouku. Kot rečeno, delajo otroci tukaj domače naloge, saj so med njimi tudi šolarji. Marsikdaj morajo otroci čakati več kot eno uro pred ustanovo, da lahko pridejo na vrsto in opravijo svojo obveznost.

Šla sva po blatni stezici proti vasi in že naju je pozdravil pasji zbor. Psi so naju spremljali do naselja, kjer se jim je pridružil velik trop otrok. Previdno sva gazila po blatu. Na oknih je mgolelo ciganov. Obvesčevalci so dobro delali. Preden sva bila na koncu vasi, so že vsi vedeli,

Dva izmed mladih v Pušči. Tudi za njiju dozidavajo vrtnice.

ŠTEVILO CIGANOV V MURSKI SOBOTI

Na območju murskosoboške občine živi 1944 ciganov, od tega 1184 odraslih in 760 otrok v starosti od 0 do 15 let. Največ jih je v naselju Pušča-Černelavci. V tem naselju živi 426 ciganov, od tega 168 otrok.

ZAPOSILITEV

Redno zaposlenih ciganov v občini Murska Sobota je le 147, sezonsko zaposlenih pa 347. Vsi ostali se preživljajo s sezonskim delom pri kmetih. Težave s sezonskimi delavci: ne spoštujejo mednarodnih predpisov in sporazumov glede zdravstvenega varstva in drugih pravic, ki bi jih lahko bili deležni člani njihovih družin v domovini. Z zasluženim denarjem čestokrat tudi ne znajo gospodariti.

STANOVANJSKA PROBLEMATIKA

V hiši, ki niti ne zasluži tega imena, stanuje v enem prostoru do 12 ljudi. V Pušči predstavlja poseben problem sanitarije. Pred leti je občina naredila posebno stranišče za celo naselje, kar pa je bilo popolnoma zgrešeno, saj so se cigani raje nastanili v njem, ker je bilo pač edino zidano poslopje v vasi. Vendar se cigani že sami zavedajo, da je bolje stanovati v moderni hiši in tako si že sami postavljajo sodobno grajene hiše.

da imajo obisk. Zlasti sem jih zanimal jaz s svojim fotoaparatom in nanigovali so mi, češ, daj, slikaj nas. Na koncu vasi sva se obrnila in krenila nazaj. Zdaj je bilo za nama že pol vasi in vse je bevsalo, cvililo in kričalo v jeziku, ki ga nisem razumel ne jaz ne moj sopotnik.

Poisкала sva Jožo Horvata, cigana. Pozdravili smo se in si stisnili roke. Joža je nedvomno simpatičen možakar in pokazal je vrsto belih zob, ko je rekel s prijetnim nasmehom: „Deltuha, tovariša!“ (Dober dan!) Kar dolgo smo se pogovarjali, potem pa naju je povabil še v svojo hišo, na katero je zelo ponosen. Kako ne bi bil, saj je zidana! Takšno hišo ima v Pušči samo še eden, vse druge pa so barake, barakice, vse skupaj pa je skrpučala iz blata, ilovice, najrazličnejših pokrovov, desk in palic. Toda, živi se in to je menda najvažnejše, pod streho. Tako ugotavljajo v Pušči že preko sto let, saj toliko že menda ta stvar obstaja, vsaj tako je zatrnil Joža in povedal, da sta tukaj živelja že njegov dedek in pradedek. Dejal je, da cigani želijo delati, da želijo živeti tako kot je treba, šolati otroke, ker da menda vidijo, da vse to dosedaj ni nič. Tudi sam si želi, da bi njegov otrok hodil v šolo, čeprav je eden prvo leto padel.

„Ne zna dobro slovensko,“ pravi Joža in verjamem mu. Pravim mu, naj govori z njim slovensko, kadar je doma, pa mi pove, da še sam ne zna čisto dobro. Joža je takorekoč nekakšen funkcionar v vasi. Zanima se pri mojem spremljevalcu, kako bi bilo, če bi si uredili cesto skozi naselje, da ne bi bilo blata in če bi oblast kaj pomagala. Nato takoj zatrdi z velikim zanosom, to pot meni, da čez deset let ne bo niti ene teh grdih, majhnih bajt več.

„Hočemo stanovati v hišah, v kakršnih se spodobi,“ pravi in verjamem mu. Tov. Žekš obljubi tudi sodelovanje in pomoč občine. Čedalje bolj sem bil prepričan, da si ti ljudje res želijo enkrat za vselej iz okovov „ciganstva“ in da je tudi naša naloga, da jim pri tem pomagamo.

Joža Horvat mi je še povedal, da je nekoč igral nogomet pri Muri in da niti ne tako slabo. Nič ni imel proti, ko sem ga prosil, če ga lahko slikam. Potem smo si podali roke in meni je bilo kar žal, ker je bilo takšno vreme in takšno blato, saj bi-

sicer videl precej več, kot pa sem. In zopet se je ponovila prejšnja slika, vse je drlo za nama. Ko sem že zunaj vasi pogledal nazaj, me je začudilo: skoraj na vsaki hiši je bila televizijska antena! Moral sem se nasmehnuti. S tov. Žekšem sva se poslovlila in napotil sem se k sodniku Milanu Regvatu, da bi izvedel še kaj več o ciganih in njihovih težavah z oblastjo.

„Ne bi mogel reči,“ mi je dejal tov. Regvat, „da imamo z njimi kakšne posebne probleme. Vse, kar je, so majhni in skoraj nepomembni delikti, pijančevanje, razgrajanje, mogoče še tu in tam kakšen pretep. Vse to pa najdemo tudi pri „belih ciganih“,“ se je zasmel. „Res kradejo krompir, solato, korenje itd., skratka to, kar potrebujejo za življenje, a je tega čedalje manj ker jih kar precej dela. No, mislim, da to ni bistven problem, ki bi nas mučil!“

Popolnoma isto mi je zatrnil tudi komandir postaje ljudske milice tovariš Viljem Čerpanjak.

Opravil sem še eno pot: zaneslo me je na osnovno šolo Karel Destovnik Kajuh, kjer se šola okoli 57 mladih ciganov.

VARSTVO OTROK

V začetku so bili cigani do varstva nezaupljivi, a so pozneje spoznali, da je to v njihovo korist. Sedaj je ustanovljeno varstvo ne samo za predšolske otroke, pač pa tudi za šolske, saj se edino tako lahko vključijo v normalno okolje. Nekaj šoloobveznih otrok je vključenih v varstvo tudi na treh osnovnih šolah v Murski Soboti (okrog 30). Vendar bi bilo treba za vse te otroke razširiti že obstoječo institucijo tik Pušče.

PREHRANA

Skoraj vsi otroci dobe tople malice v šolah. Dosti ciganskih otrok je deležno tudi toplega opoldanskega obroka. Kljub temu so prispevki staršev še vedno zgolj simbolični, saj znašajo največ 10,00 ND, najvišji prispevek pa je bil določen v znesku 30,00 ND.

ŠOLSTVO

S poskrbljenim varstvom za šolske in predšolske otroke bi bil problem rešen. Očiten napredek je že v tem, da je nekaj ciganskih otrok končalo osnovno šolo in študiralo naprej. Tudi osip ni večji kot pri drugih (24 %).

Kar me je zanimalo, mi je povedal ravnatelj šole, tov. Miha Veršič.

„No, tudi jaz ne bi mogel reči, da imamo s ciganci kakšne težave. Prej z drugimi. Težava nastopi z naše strani že takoj, ko stopi cigancem v šolo in ga je treba nekam posaditi. Nihče ne nasprotuje, če sedi z našimi otroki. Pač pa so močno nejevoljni njihovi starši, ker nihče ne mara, da bi njihov otrok sedel s ciganom. Torej bo treba kot osnovno izkoreniniti mnenje, da je cigan nekaj manj kot ostali. Kar pa zadeva uspehe, lahko pogledamo v dokumente.“

V prvem razredu jih je od deset ponavljalo trije, v drugem od štirinajstih sedem, v tretjem od dvanajstih štirje, v četrtem od desetih štirje, v petem od treh eden, v šestem od šestih eden in v sedmem od dveh nihče, torej sta izdelala oba.

Res je, da smo pri njih malo bolj strpni, kar je, mislim, popolnoma razumljivo. Se pa ciganci zelo trudijo in moram reči, da so pridni glede na razmere. Tudi starše zelo zanima njihov uspeh in dostikrat pridejo v šolo. Pri nas imajo malico, kosilo, učne pripomočke

itd. Osip ni pri ciganskih otrocih nič večji gledano v odstotkih — kot pri drugih.“

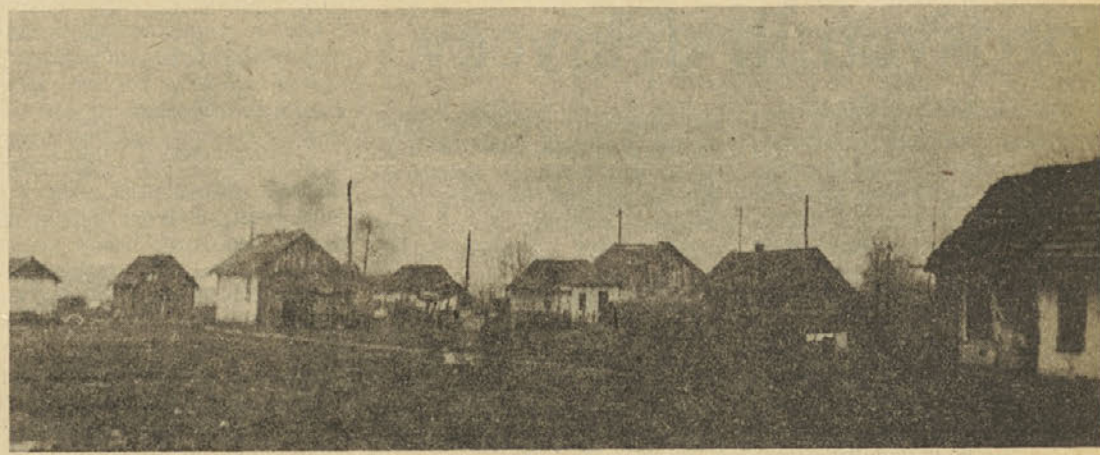
Tov. Veršič je povedal, da so prišli včasih ciganski otroci komaj do tretjega razreda, tu in tam kateri še do četrtega, naprej pa že ne več. Sedaj je iz leta v leto boljše, kar je seveda tudi zasluga pravilnega odnosa družbe do ciganskega vprašanja. Če bo šlo tako naprej, bo razmerje čez kakšnih pet, deset let popolnoma izenačeno. Potrebno bi čim več študiranih ljudi iz ciganskih vrst, saj bi ti potem potegnili svoje ljudi za seboj.

To sem izvedel tudi drugje. Namreč: cigani gredo čedalje bolj po stopinjah svojih, civiliziranih rojakov in ker so ponosni ljudje, ne marajo biti manj od drugih. Tako je tudi prav.

V Murski Soboti je torej vse drugače kot v Novem mestu. Zakaj tako? Vzrokov je gotovo več.

V Pušči so cigani že dolga leta, v Novem mestu so jih komaj uspeli lokalizirati. V Pušči imajo vrtnice, v Novem mestu ga nimajo, itd. Predvsem pa manjka denarja in verjetno tudi zanimanja za ves problem, ki ni ravno lahak.

MILENKO STRAŠEK

Pušča stoji na ravnini — zato je mogoče videti od daleč le njene prve hiše. Kdor jo hoče spoznati, se mora napotiti med nje.

Za naše zdravje

Nekaj misli o vsakoletnih zdravstvenih pregledih prosvetnih delavcev:

Za učitelje so organizirali vsakoletni zdravniški pregledi. Prejšnja leta so bili na šolski polikliniki, po reorganizaciji zdravstvene službe 1. 1968 pa je za ljubljansko območje organizirana posebna ambulanta, ki opravlja te preglede. Zaradi preprečevanja in zatiranja nalezljivih bolezni so pod zdravstvenim nadzorom osebe, ki so zaposlene v šolah in drugih otroških in mladinskih zavodih. Zdravstveno nadzorstvo obsega zdravstveni pregled pred nastopom dela in zdravstvene preglede v delovnem razmerju, ki morajo biti najmanj enkrat na leto. Stroške za zdravstvene preglede plača delovna organizacija ali delodajalec. V šolah in drugih zavodih, kjer prebivajo otroci in mladina, ne smejo delati osebe, ki boleha za sifilisom v nalezljivem stadiju, za trahomom v nalezljivem stanju ali za aktivno tuberkulozo. Za prekršek je

delovna ali druga organizacija kaznovana z denarno kaznijo 5.000 din. Z denarno kaznijo do 500 din je kaznovana tudi odgovorna oseba.

Zdravstveni dom Ljubljana je v skladu s temi predpisi organiziral posebno ambulanto za opravljanje tovrstnih pregledov. Ordinacija je v Ljubljani, v Kržičevi ulici 10, soba 134 I. nad. in opravlja izključno tovrstne preglede vsak dan od 13. do 19. ure, razen sobote. Obseg pregleda:

laboratorijske preiskave krvi in urina, rentgenski, to je fluorografski posnetek pljuč in klinični zdravniški pregled.

Na osnovi ugotovitev na tem pregledu izstavi ambulanta predpisano zdravstveno knjižico o sposobnosti za nadaljevanje določenega dela. Ker knjižica nima slike pregledane osebe, mora imeti vpisano registrsko številko osebne izkaznice. Vse osebe morajo predložiti svojo osebno izkaznico! Ker gre za kratkotrajno ekspozicijo, so to-

vrstni pregledi nenevarni. Nosečnic pa na ta pregled kljub temu ne pošiljajo, če obvestijo sestro, ki jim izdaja napotnico. V primeru, da ima oseba zdravstveno potrdilo, da je opravila tak pregled največ pred šestimi meseci, to je rentgenski pregled pljuč, ji tega pregleda ni treba opraviti. Samo ustno obvestilo o tem pa ne zadošča!

Če ugotovi zdravnik pri pregledu nekatere nepravilnosti ali bolezensko stanje, izda posebno obvestilo, ki ga oseba izroči zdravniku, ki jo zdravi, ta pa bo ukrenil vse potrebno. Ta zdravnik ne predpisuje terapije in zdravlil in ne izdaja raznih napotnic za specialiste. Zakon ne predvideva nikakršnih skupinskih poročil delodajalcu. Predvidevamo, da bo ambulanta vodila evidenco o terminih pregledov in pravočasno obveščala. Delodajalec mora kriti celotne stroške za zdravniški pregled oseb, ki so pod zdravstvenim nadzorstvom, tako pred zaposlitvijo (česar nihče ne upošteva), kot tudi vsakoletne preglede.

Vodja ambulante: dr. ŠTEFAN HUMAR

Ste plačali naročnino?

Bo glasbena vzgoja še bolj osiromašena?

„Praksa vedno bolj neizpodbitno dokazuje, da zanemarjanje estetske, torej tudi glasbene vzgoje, pelje v vrsto deformacij, ki imajo daljnosežne negativne posledice v izoblikovanosti in duhovni usmerjenosti današnjega človeka.“

To je stavek iz pisma, ki ga je sestavilo Društvo glasbenih pedagogov Slovenije ob predlogu novih predmetnikov za osnovno šolo in gimnazije, ki jih pripravljajo v skladu s šolskim zakonikom. V pismu naši glasbeni pedagogi ostro grajajo težnje, da bi v osnovni in srednji šoli še bolj skrčili že doslej preskromno število ur za glasbeno vzgojo. Razumemo – tako pravijo – da je zaradi prehoda na petdnevni delovni teden v naših šolah in pa zaradi splošne obremenjenosti otrok potrebno krčiti predmetnik, kolikor se da – tako v časovnem obsegu posameznih učnih področij kot tudi v vsebinskem pogledu; potrebno pa bo to storiti enakopravno na vseh učnih področjih, prav gotovo zaradi teh (upravičenih) teženj po skrčevanju ne bo smela biti prizadeta v prvi vrsti in najbolj prav glasbena vzgoja.

Po novem predlogu predmetnika bi imeli glasbeno vzgojo po eno uro tedensko v prvih dveh razredih osnovne šole, po dve uri v 3. in v 4. razredu, po

eno uro pa spet v 6. in 8. razredu, medtem ko bi bil glasbeni pouk v 7. razredu fakultativen. V gimnaziji bi imeli osnove umetnostne vzgoje, ki obsegajo glasbeno in likovno umetnost, le v 4. razredu, in to samo v gimnazijah družbeno-jezikovne smeri, po tri ure tedensko. To pomeni, da bi bilo skupno število ur glasbene vzgoje manjše od 60 ur, medtem ko je bilo doslej predvidenih v 1. in 2. razredu skupno 66 ur. Del mladine – v oddelkih matematično-naravoslovne smeri – bi bil potemtakem povsem prikrajšan za glasbeno vzgojo.

Društvo glasbenih pedagogov se je v omenjenem pismu zavzelo za kontinuiran pouk (naj bi imeli glasbeno vzgojo v 1. in 2. razredu gimnazije in ne v 4.) in pa proti prekinitvi v 7. razredu osnovne šole.

Pismo bodo poslali našim najodgovornejšim družbeno-političnim organom in organizacijam ter strokovnim institucijam.

Od začetka letošnjega šolskega leta vodi Društvo glasbenih pedagogov tudi akcijo za drugačno vrednotenje dela zborovodij šolskih zborov: po njihovem predlogu naj bi se ena ura opravljenega dela z zborom štela za dve učni uri.

h

Akcija solidarnosti prosvetnih delavcev

Tako bi lahko imenovali samoupravni sporazum o združenju sredstev za reševanje stanovanjskih problemov prosvetnih delavcev. O tem kot tudi o osnutku samoupravnega sporazuma o delovnih razmerjih delovnih skupnosti osnovnih šol v Ljubljani ter o samoupravnem sporazumu o delitvi osebnih dohodkov osnovnih šol so razpravljali na seji pododbora za šolstvo in otroško varstvo pri mestnem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Ljubljana, dne 29. aprila.

„Brez prepričevanja ne bo šlo – kajti tam, kjer so potrebe velike, ne bo sredstev za reševanje stanovanjskih težav – in nasprotno. Osnutek bomo razposlali vsem šolam, ki spadajo pod ljubljansko temeljno izobraževalno skupnost in upamo na uspeh.“ Približno tako je začel razpravo predsednik Božidar Ravnikar. Govorili so tudi o

podrobnostih: kolikšen delež naj bi prispevali dobitniki posojila, pod kakšnimi pogoji se šola lahko izpiše iz združenja sredstev, kolikšen je obvezni odstotek šol za stanovanjski fond in podobno.

Nekako do 15. maja bo osnutek prečiščen in razposlan šolam. Hkrati bosta po možnosti poslana tudi osnutka za samoupravni sporazum o delovnih razmerjih ter o delitvi osebnih dohodkov. Tako bi šole lahko vse troje obravnavale hkrati. Do dneva, ko je bila seja, se je v TIS Ljubljana izreklo za sporazum o delitvi osebnih dohodkov 25 osnovnih šol – z območja vse Slovenije pa 138 – prijave pa še vedno prihajajo. To kaže, da so šole zadevo o samoupravnem sporazumu vzlele zares. V tem je upanje, da se bodo solidarno odločile tudi za reševanje stanovanjskih problemov.

N. M.

Razmišljanja o ocenjevanju učencev

V šoli zadevamo ob številne probleme, ki jih le težko ali pa sploh ne moremo uspešno reševati. Med najbolj delikatna spada vsekakor ocenjevanje učencevega znanja, kjer je navadno toliko različnih mnenj in kriterijev, kolikor je pedagogov. S tem problemom so se ukvarjali že številni strokovnjaki, vendar do kakšnih pomembnih odkritij oziroma rešitev niso prišli. Današnji kriterij ocenjevanja (kot tudi mnogi prejšnji) temeljni predvsem na predpostavki, da je mogoče celotno otrokovo znanje spraviti v tako imenovano oštevilčeno „Prokrustovo posteljo“ in s tem je zadeva sklenjena. Otroci, starši in družba vedo, kako je z znanjem pri posameznih predmetih in to je dovolj. Mislim, da je takšno poenostavljanje zelo zmotno. Človek ni samo številka, njegovo znanje oziroma celotna psiha in bistvo niso samo oštevilčene norme, temveč dialektična celovitost. Zato se je treba tega vprašanja lotiti drugače, bolj življenjsko, radikalno in smiselno človeško, če hočemo vsaj deloma zadeti v polno.

Menim, da ni problem ocenjevanja le v informativnosti, t.j., da bi starše poučili, kako napredujejo njihovi otroci v šoli in da bi učencu dajali določene pravice, ki mu po zakonu pripadajo (tj. prestop v višji razred na višjo šolsko zvrst ali pa da bi po končanem šolanju dobili službo v naši skupnosti). Ocene naj bi tudi preobrazile mladega človeka, ga plemenitile, mu pokazale pravilno pot do resnične in trajnega znanja. Z oceno naj bi vodili in usmerjali otrokovo osebnost in jo oblikovali v lik socialističnega človeka v našem samoupravljalnem družbenem sistemu. Z ocenami moramo čim bolj nepristransko razvijati otrokovo osebnost. Pedagog mora oceno informirati in usmeriti. Važno je, da z oceno spodbujamo otrokovo radovednost in željo po znanju, da mu vcepimo veselje do predmeta, šole in sploh življenja. Zategadelj je naša hladna registracija kvantitete in kvalitete učencevega znanja in vednosti včasih bolj škodljiva kot koristna in podira se tiste pristne odnose med nami in učenci, ki bi morali biti temelj objektivnega in človeškega odnosa. Objektivnost suhih registriranih ocen je zelo dvomljiva, navidezna in relativna. Pedagogi se s takim načinom ocenjevanja odtujamo otroku, šoli in staršem, postajamo vase zaverovani, zaljubljeni v svojo „pravičnost in objektivnost“ in pravzaprav nepristopni.

Dejstvo je, da je učenec v vsaki izpraševalni situaciji prizadet v celoti, da je njegov živčni sistem pod neverjetnim pritiskom in da je zanj kakor tudi za nas, če smo zares pedagogi, sleherno ocenjevanje zelo resna zadeva. Učenci so iz različnega „materiala“. Nekateri so kot iz stekla, drugi so iz železa, tretji iz jekla itd. Zato mora biti pristop zelo različen. Nikdar ne smemo biti prenagljeni in neprevidni.

Ocene po „občutju“ so velika napaka, ki jo ponavadi delajo predvsem mlajši, včasih pa tudi starejši pedagogi. Imeti moramo pred seboj celega učenca, se vanj vživeti, ga psihično razumeti, preštudirati in se sploh poglobiti v njegov „jaz“.

Kakšne naj bi bile osnove ocenjevanja in ocenjevalna merila? Pravičnost oziroma pravično ocenjevanje zamenjujemo včasih z objektivnostjo. Pravičnost in objektivnost v ocenjevalnem procesu nista identični. Dejstvo je, da objektivna ocena ni vedno pravična in nasprotno: ocena je objektivna takrat, kadar ni pri njej nobene subjektivne primesi.

Glavno merilo za ocenjevanje mora biti predpisani učni načrt, katerega pa zelo različno pojmujejo. Nekateri učni načrti maksimalno izkoristijo in ga prenatrpajo, drugi pa ga pojmujejo minimalno, zgolj v fragmentih. Temu pojmovanju primerno je potem tudi spraševanje.

V novejšem času se poslužujejo nekateri dobri učitelji ocen, ki so boljše in popolnejše od številnih, ter morejo pravilneje označiti pravo vrednost učnih storitev. Opisne ali besedne ocene se prodirajo v naše šole, čeprav so to le prve znanilke pedagoške pomladi. Učitelji jih uporabljajo pri ocenjevanju pismenih izdelkov in priznati moramo, da imajo veliko prednost pred številčnimi ocenami. S tem ne mislim trditi, da niso tudi številčne ocene potrebne in nujne. Mogoče bi bilo najbolje, da kombiniramo obe oceni, kar bi učenca jasno in določno seznanilo s posebnostmi, kvaliteto in kvantiteto njegovega znanja. Seveda se je treba truditi, da najdemo ustrezno označitev ocene za vsakega učenca posebej, da se ne bi ponavljale ene in iste fraze. Tisti učitelji, ki poučujejo v nižjih razredih osnovnih šol imajo v tem pogledu mnogo prednosti, ker bolje poznajo učence. Mislim, da bi morali starši dobivati poleg številčnih ocen tudi opisne, ko jim sporočamo ob konferenčnih obdobjih uspehe in neuspehe njihovih otrok. Jasno je, da je tako delo zamudno in težje za učitelja, vendar ne bi bilo zaman. Tako spričevalo oziroma sporočilo o otrokovem znanju in vedenju prikazuje tudi že otrokovo osebnost.

Prosvetni delavci moramo študirati in upoštevati izsledke psihologije in šolske higijene. Pri spraševanju moramo sprostiti učencevo zavest in jo usmerjati k samodejavnosti, ki je močan dejavnik resnične otrokove sproščenosti in ljubezni do predmeta. Spraševanje naj poteka v vedrem ozračju, ki otroka dviga, vrednosti, mu zbuja zadovoljstvo in osvetli vse intelektualne sposobnosti, ki jih ta otrok ima.

Strašenje z redovalnico v roki, počasno prelistavanje od imena do imena, napovedovanje hudih posledic v šoli in doma, umetno zavlačevanje itd., so s psihološkega in pedagoškega stališča nevzdržni in ustvarjajo konfliktno situacijo pri otroku in v razredu. Take metode oddaljujejo učitelja od otroka, tako da je distanca čedalje večja, kar sčasoma povzroči popolno odtujenost.

Ocenjevanje naj bo za učitelja in učenca resna zadeva brez bledeh obrazov in živčne napetosti. Neprimerno je tudi kopičenje slabih ocen v redovalnicah, ko učitelj za vsako malenkost napiše nezadostno oceno, medtem ko za pozitivne odgovore ne piše odličnih ali prav dobrih ocen. Tak način kaže na sadizem, na popolno pomanjkanje pedagoškega čuta odgovornosti in na nesposobnost opravljanja učiteljskega poklica. S takim ocenjevanjem demoraliziramo učence, jih odvrčamo od šolskega dela in ljubezni do šole ter znanja.

Spraševanje se mora skladati s pravili, ki so veljavna za učni razgovor. Vprašanja, ki jih postavljamo učencem, morajo biti jasna, otroku pa moramo dati čas za razmišljanje. Zato ga ne smemo niti priganjati niti po nepotrebnem prekinjati. V primerih, da opazimo očitno malomarnost pri odgovorih, popolno nezainteresiranost ali kaj podobnega, se moramo brez oklevanja odločiti za nezadostno oceno. To oceno moramo povedati javno brez vsakega „ovinkarjenja“ ali „mešetarjenja“. Učitelj mora razlikovati napake od pomot. Pri napakah gre za pojav, da učenec zgreši proti svoji volji, ker določene psihične funkcije ne delujejo v redu. Pri pomotah pa gre za preslabo poznavanje dejstev.

Ocenjevanje tudi ne sme biti disciplinsko sredstvo. Učenca, ki je nemiren in moti pouk, kaznujemo z opomini, grajami in ukori, ne pa z nezadostnimi ocenami. Grda navada učiteljev je tudi ocenjevanje v naglici z raznimi tihimi vajami (ki so mimogrede rečeno že „pedagoška kazen“) in raznimi drugimi načini pridobivanja ocen tik pred konferencami. Tako ocenjevanje nima pedagoške vrednosti, je „pobeljen grob“ in včasih tudi hud moralni udarec za

učence. Tudi izpraševalčeva osebnost igra pri izpraševanju in ocenjevanju pomembno vlogo. Umerjen, uravnotežen učitelj, ki lepi in dostojanstveno izprašuje, je vsekakor bolj priljubljen med učenci in starši kot učitelj s kompleksi. Takšen učitelj je neveren, ker vsodi po sebi, pod vtisom svojih mnenj, ne pa z objektivnega splošno človeškega in znanstveno pedagoškega stališča. Škodujejo tudi pretirano strogi učitelji, ki mislijo, da so „alfa in omega“ vsi znanosti, ki hromijo izprašance in jim vcepjajo občutek manjvrednosti. Včasih so pretirano arogantni v svojem načinu izpraševanja pri ocenjevanju pa poznajo predvsem zadostno oceno. Tudi negotovi izpraševalci, ki si tu pa tam pomagajo ali z neprimerno strogojstjo ali pa s popustljivostjo, niso zaželeni v naših šolah. Žal pa postala ne samo „hram učenosti“, temveč tudi kovačnica človeških in socialističnih odnosov.

LOJZE ŠONČ

Razpis seminarjev za filmsko vzgojo

Združenje filmskih pedagogov Slovenije pri odboru za film in TV TKPOS in Pionirski dom v sodelovanju zavoda za šolstvo SRS Ljubljani prirejajo naslednje seminarje:

PROGRAM 10-DNEVNEGA ZAČETNEGA SEMINARJA ZA PEDAGOGE NA ŠOLAH I. IN II. STOPNJE:

- NAMEN:** Seznaniti pedagoške z osnovami filmske teorije in filmske pedagogike ter jih pripraviti na intenzivni študij. Poseben poudarek naj bi bil na metodologiji filmskovzgojnega dela in filmski estetiki.
- TRAJANJE:** seminar naj bi trajal 10 dni z odmorom v soboto popoldne in nedeljo.
- KRAJ IN ČAS:** seminar naj bi bil v Ljubljani od 5. do 15. julij 1971.
- OBSEG SEMINARJA:** – 45 ur predavanj – 12 ur seminarjskih vaj – 6 projekcij celovečernih filmov – 4 večerne projekcije filmov 16 in 8 mm (neobvezno).
- SEMINARSKÉ TEME IN PREDAVATELJI:**
 - Filmska teorija – filmska izrazna sredstva – 6 ur –** Vojko Duletič, filmski publicist.
 - Osnove filmske estetike – 12 ur Dušan Stojanović prof. Akademije za film v Beogradu.
 - Pregled razvoja filmske umetnosti – 4 ure – Vitko Mušek, filmski publicist.
 - Vloga igralca v filmu – zgodovinski, sociološki, in psihološki oris – 4 ure – Ante Peterlić, asistent filozofske fakul. v Zagrebu.
 - Filmska pedagogika:**
 - Dojemanje filma – 2 uri – Zdenko Medveš, sodelavec inštituta za pedagogiko v Ljubljani.
 - Komunikacija s filmom – 2 uri – Nuša Dragan, filmski pedagog Pionirskega doma v Ljubljani.
 - Interpretacija filma – Mirjana Borčić, filmski pedagog Pionirskega doma v Ljubljani.
 - Otroški in mladinski filmski izraz v amaterskem filmu – 2 uri – Marjan Ciglič, študent AGRFT v Ljubljani.
 - Metodologija razgovora o filmu – 3 ure – dr. Antonio Solitro, prof. na učiteljskišči v Montebeluni – Italija.
 - Kratki film v šoli – 3 ure – dr. Stjepan Težak, profesor na visji pedagoški šoli v Zagrebu.
 - Film v šoli – 2 uri – Janez Sivec, svetovalec zavoda za šolstvo.

NADALJEVALNI SEMINAR ZA FILMSKOVZGOJNE DELAVCE:

- NAMEN:** filmske pedagoške seznaniti z raznimi pogledi na estetiko v filmu ter metodologijo filmskovzgojnega dela.
- TRAJANJE:** Seminar naj bi trajal 15 dni.
- KRAJ IN ČAS:** Seminar naj bi bil v Ljubljani od 5. do 15. julij 1971.
- OBSEG SEMINARJA:** – 20 ur predavanj – 4 projekcije filmov – 8 ur snemalnih vaj
- PREDAVATELJI:**
 - dr. Mišo Jezernik, sodelavec inštituta za sociologijo: Seks 20. stoletju – 5 ur
 - Žika Bogdanović, publicist iz Beograda – Erotika v filmu – 6 ur
 - dr. Antonio Solitro: Metodologija filmske vzgoje – 3 ure
 - Mirjana Borčić: Rezultati analize učnega programa – 2 ur

ZAČETNI SEMINAR ZA KINOAMATERJE:

- NAMEN:** spodbuditi ljubitelje filma za amatersko filmsko ustvarjalnost.
- TRAJANJE:** Seminar naj bi trajal 10 dni z odmorom v nedeljo
- KRAJ IN ČAS:** Seminar naj bi bil v Ljubljani od 5. do 15. julija.
- OBSEG SEMINARJA:** – 39 učnih ur predavanj – 16 učnih ur praktičnega dela – 2 projekcije filma – 4 ure seminarjskih vaj
- SEMINARSKÉ TEME IN PREDAVATELJI:**
 - Mako Sajko – Snemanje s filmsko kamero – 3 ure
 - Vojko Duletič – Principi montaže – 3 ure
 - Janez Meglič – Ozvočenje amaterskega filma – 3 ure
 - Vojko Duletič – Filmska izrazna sredstva – 6 ur
 - Dušan Stojanović – Osnove filmske estetike – 12 ur in Organizacija filmskega prostora – 12 ur
 - Tone Rački in Vinko Rozman – Praktično delo – 16 ur

Vsak seminarist posname film. Seminaristi prispevek znaša 60 din, prispevek kinoamaterjev za porabo materiala 70 din.

Prijave pošljite do 10. junija na naslov: Pionirski dom, Oddelek za filmsko vzgojo, Trg VII. kongresa ZKJ 1. 61000 Ljubljana. Seminaristi bodo v juniju prejeli tezaže za vsa predavanja.

NOVI NAROČNIKI PO NAŠIH ŠOLAH

Ajdovščina, TIS – 1, Bevke – 1, Bled – 1, – Blejska Dobrava – 1, BOROVNICA – 4, Branik, p. Muta – 1, Brezovica – 1, Celje – 1, CERKNO – 4, ČRNI VRH NAD IDRILJO – 5, FRANKOLOVO – 5, Globoko – 1, JAKOB-SKI DOL – 5, Korena – 1, Koroska Bela – 1, KOSTA-NJEVICA NA KRKI – 6, Kranj – 1, Krško – 1, LJUBLJANA – 4, Lucija, p. Portorož – 2, MARIBOR, O. Š. S.L. ŠLANDER – 10, Mlinše – 1, Nova Gorica – 1, NOVO MESTO – 6, PETROVCI – 7, PIRAN – 4, Podbrdo, p. Stopiče – 1, Polšnik – 1, Rakovica, p. Zg. Besnica – 1, ŠENTJERNEJ – 13, Šentvid nad Ljubljano – 1, VIPAVA – 3, Zgornje Pirniče – 1.

Filmska cenzura in mladina

Razgovor je potekal ob filmski prireditvi Viennale 1971 od 29. do 31. marca. Na njem so obravnavali problem filmske cenzure in mladih iz zakonodajnega, gospodarstvenega in pedagoškega stališča. Razgovora so se udeležili predstavniki Avstrije, Zvezne republike Nemčije, Holandije in Švedske.

I. FILMSKA CENZURA IN MLADINA – Z ZAKONODAJNEGA STALIŠČA

V Zahodni Evropi poznajo povsod omejitve za mladega gledalca. V večini primerov je 18. leto meja za priznavanje duševne zrelosti gledalca. Danska je znižala to mejo na 16 let, Švedska na 15 let.

Razprave o preventivni cenzuri, ki velja tudi za odraslega gledalca, pa so v večini dežel predmet žgocnih razprav o njeni utemeljenosti. Nastajajo razlike v obravnavi tiska in filma. Z motivacijo, da so te razlike pogojene že v samem mediju filma, marsikje niso zadovoljni.

Skoraj povsod pa se strinjajo, da otrokom ne smejo omogočiti prostega ogleda prav vseh filmov. Mogoče pa je prišlo do veljave mnenje, da v demokratični družbi ne more biti izhodišče za zakonske ukrepe želja, naj bi otroka očuvali pred različnimi vplivi. Otroku je treba omogočiti svobodno obli-

kovanje nazorov in ga obvarovati pred nekaterimi nevarnostmi, ki bi povzročale lažje ali težje motnje v psihofizičnem razvoju. Večina razpravljavcev je omenjala v zvezi s to trditvijo zlorabo seksa in pretirano nasilje. Zanimivo je bilo poročanje holandskega predstavnika o zahtevah njihove mladine, ki je prav – kar zadeva nasilje ali grozo precej puritanska in zahteva, glede tega večjo strogost.

Pomembna za nadaljnje oblikovanje zakonov je tudi teza da mogoče delamo mladi generaciji še večjo škodo s tem, ko s prepovedjo povzročamo radovednost.

Zanimiva je bila tudi trditev, da je zakon, ki pripisuje omejevanje, v bistvu nedemokratičen v odnosu do staršev. Njihove pravice pri vzgoji otrok so z zakonom okrnjene. Prepustiti je treba njim pravico odločanja.

Avstrijska zakonska problematika pa je zanimiva tudi za nas. V Avstriji so gledalcem iznad 18 let dovoljeni vsi filmi; ne obstaja nikakršna preven-

tivna cenzura. Zveznega zakona o filmu ne poznajo, pač pa obstajajo deželni zakoni, ki so stari od 1 do 10 let. Zato so v avstrijski javnosti prisotne močne kritike na račun razlik, ki nastajajo v raznih deželah. Sliši se klic po enotnem sistemu pri omejevanju ogleda filmov – zmanjševanje starostne stopnje na 16 let. Vendar s stališča zakonodaje tega ni mogoče sprejeti. Vsa ta raztrganost je v zvezi z zvezno državno ureditvijo, ki mora štiti različne zgodovinske in kulturne tradicije, kot lokalne interese posebnih predelov.

II. FILMSKA CENZURA IN MLADINA – S STALIŠČA GOSPODARSTVA

Z omejevanjem so mlajši od 18. ali 16. leta izključeni iz filmskega življenja.

V Zahodni Nemčiji je tako dostopno mladini pod 18. leti le 15,02 % celotnega filmskega programa. Filmsko tržišče pa ne kaže tendenc, da bi povečalo zanje svoj repertoar.

Gospodarstvo se ne bo nikoli zmoglo dokopati do pravih stališč. Razpeto med kritiko in publiko s slabim okusom, ki pa jim obenem reže kruh, išče in bo tudi iskalo kompromise, ki omogočajo večanje števila gledalcev. Najbolj pogosto pa je rezanje prizorov, v katerih je preveč golote ali nasilja. Film, posebno če je to umetniški film, pa je s tem okrnjen.

III. FILMSKA CENZURA IN MLADINA – S PEDAGOŠKEGA STALIŠČA

Pedagogi imajo glede tega precej bolj izdelana stališča. Vendar imajo zaradi odnosa filmskega tržišča in različnih komisij v obravnavi filma kot vzgojnega sredstva dokaj težak položaj.

O ukinitvi omejitev niso razpravljali. Razpravljali so o znižanju starostne meje na 16 let.

Film je uradno, zaradi omejevanj skoraj nedostopen mladini, mlajši od 18. leta. Ker prav ta mladina spremlja TV program postane nesmisel še večji. Obenem pa 18-letnik danes obvlada in pozna filmski medij veliko bolje kot marsikateri pedagog, ki je včasih desetletje ali dve za avdiovizualno kulturo mladih.

Razpravljali pa so o pomenu in smislu omejitev. Močno je prišlo do izraza mnenje, da je razvoj mlade družbe prišel tako daleč, da so vse prepovedi nesmiselne. Zaostreno je vprašanje, če sploh lahko koga obvarujemo pred nevarnostmi in če ga ni bolj potrebno pripraviti na nevarnosti in ga tako nevtralizirati od morebitnih slabih vplivov. Včasih so prepovedi prej potuha kot vzgojni efekt.

Menijo pa, da bo opuščanje kakršnihkoli omejitev prineslo precej nerada v današnjo situacijo. Omejevanje bi bilo nestrokovno in vsi nepoklicani s kaplarskimi dušicami bi ukrepali na svoj način. Posledice pa bi bile neugodne za razvoj duševnosti mladih.

V razpravi so bili mnogi na strani omejevanja le zaradi golote in nasilja v filmu, drugi zaradi kombinacije obeh, tretji pa zopet za omejevanje ogleda filmov, ki so zaradi svoje zlaganosti hujši od golote in nasilja. Praksa kaže, da je pri vsem tem težko postaviti neke normative v omejevanju glede na starostno stopnjo. Odločitve so vedno odvisne od članov komisije.

Spolnost in nasilje sta v filmu lažje tretiraju celotnih družbenih dognanj utemeljena, lahko pa tudi zlorabljena z vidika malomeščanskih stališč trgovine in določenih družbenih

Film „Plavolaskine ljubezni“ je v liku glavne junakinje nakazal preizkušnje mladih ob prvem srečanju z erotiko in seksom

grupacij. Po mnenju nekaterih naj bi bil film dostopen le onim, ki so ga sposobni analizirati.

Po zakonu in pogosto v pedagoški praksi je film obravnavan izolirano od ostalih množičnih komunikativnih sredstev, ki pa že enakovredno vplivajo na oblikovanje mlade osebnosti. V šoli naj bi ne bila več filmska vzgoja obarvana posebej, temveč naj bi to bila vzgoja za množična komunikativna sredstva. Voditi jo mora strokovnjak.

Filmska vzgoja ali vzgoja za sredstva množičnega obveščanja in obvarovanje mladih pred zlím niti ni pouk estetike. Mlade je potrebno informirati o življenju enako kot o morebitni možnosti manipulacije filmskih producentov in ustvarjalcev z gledalci. Vendar pa struktura sodobne šole ne prenese uvajanja pouka o množičnih sredstvih obveščanja.

Prav tako ni družina sposobna uravnati odnos otrok do sredstev množičnega obveščanja. Družina je ranjena, sama zgubljena in potrebuje pomoč.

Postavljeno je bilo tudi vprašanje vpliva filmov na delinkvente. Čeprav je ta vpliv pogojen z določenimi patološkimi deformacijami, kaže po mnenju zdravnikov prepovedati (zaradi 12 % le-teh) vsem ostalim normalnim ljudem ogled filmov, ki pogojujejo delikte.

POVZETKI

1. Zakonodaja o vprašanju filmske cenzure do mladega gledalca nima nikjer ustaljenih stališč. Povsod so predvidene spremembe, ki jih pripravljajo različne komisije.

2. Gospodarstvo prelaga odgovornost na dom in šolo.

3. Pedagoška situacija ni roznata. Ustaljeni sistem je v kon-

fliktu z modernimi hotenji šolnikov.

4. Film naj bi gledali le oni, ki znajo analizirati. Zato je nujna primerna vzgoja.

5. Filme ne smemo tretirati izolirano od ostalih sredstev množičnega obveščanja.

6. Nikjer ne poznajo perceptivne možnosti mladega gledalca.

7. Omejitve niso v skladu z ostalimi vzgojnimi prizadevanji, so pa nujne. Narekujejo jih neurejene razmere. V urejenih razmerah bi lahko tudi bolj demokratično ukrepali.

PRIPOMBE NA JUGOSLOVANSKO SITUACIJO

Kar zadeva teze, smo zelo napredni. Če bi nastalo situacijo tudi analizirali, bi imeli možnost z našimi izkušnjami bolj konkretno sodelovati v razpravi. Nujno je, da doženemo, če hočemo stvar tudi resno obravnavati.

1. Kakšna je resnična in ne perceptivna sposobnost naših mladih gledalcev?

2. Kakšne filme naša mlada generacija sploh želi gledati?

3. Kakšna je vloga staršev in vzgojiteljev pri izbiri filmov?

Na osnovi dognanj naj bi šele skušali poiskati tiste družbene regulatorje, ki bodo v skladu z našim družbenim razvojem omogočili ogled filmov starostni stopnji primerno in določili nosilce tistega družbenega dogovora, ki bi zagotavljal uresničitev ukrepov. Vendar pa najbolj gotovo ne bomo mogli ukrepiti na način, ki je ustaljen v ostalih sistemih. Težišče bo verjetno na ustvarjanju večjega tržišča za otroški in mladinski film ter omejevanje predvajanja nekaterih filmov v javnih kinematografih ob času, ko so le-ti odprti za mlade gledalce.

Marginalije o animira

Zapis o animiranem filmu želi opozoriti na nekatere probleme, kot se kažejo v zdajšnjem času in ob vsakodnevni praksi. Čeprav gre le za nekatera zapažanja, pa je beseda o animiranem filmu, o predvajanju le-tega tembolj potrebna, ker je animirani film postal pastorek v naši distribucijski praksi. Ob tem pa je očitno, da gre za posebno priljubljeno zvrst, ki je je mladina različnih starosti željna. Prišteti pa moramo tudi odrasle ljubitelje filma, ki najdejo v animaciji več kot zgolj zabavo, več kot kratkočasnico.

1

Kot pglavitne oblike animiranega filma bi lahko navedli: risani film ali risanko, lutkovni film ter kombinirani film žive igre in animacije. Ne da bi se nadrobno spuščali v zgodovino animiranega filma, pa ne bo odveč, če si osvežimo nekatere važnejše pojave in imena v zvezi z animiranim filmom. Naše poznavanje tovrstnega filma se začne pri Waltu Disneyu in morebiti končuje pri Zagrebški šoli, vmes morda posveti še Quimby, okrog pa praznina. — Ne povsem po naši krivdi, saj mnogih odličnih filmov drugih avtorjev pri nas ni bilo mogoče videti.

Filmologom gre raziskovanje, komu v resnici lahko pripišemo prve animirane filme, saj v filmski zgodovini ne najdemo enotnih gledišč. Ali je Francoz Emil Reynaud l. 1890 že res postavil praobliko risanega filma? Verjetno pa smemo šteti Jamesa

Stuarta Blacktona, ameriškega karikaturista za začetnika pravega risanega filma (1906), hkrati pa je v Španiji poskušal risane možnosti na filmu Segudo de Chomon. Toda vsi trije so dandanes tako oddaljen zgodovinski pojem, da je njihovo delo vizualno prezentno komajda posameznim filmologom.

Čeprav je pred nastopom Walta Disneya — in vzporedno z njim — obstajalo več mojstrov risanega filma, pa je „Ezop risank“ v dvajsetih letih začel ustvarjati kratkometražne filme, ki so se vse bolj razlikovali od ostalih risank, postale so vse bolj priljubljene (med drugimi dvigne priljubljenost Miki Miška). Zatem je postal Walt Disney pojem, model, prvi mojster risanke, ki je preglasil vse ostalo za desetletja. Če je v dvajsetih letih zaslovel z nekajminutnimi črno-belimi risankami, je l. 1932 izdelal prvo barvno risanko „Cvetje in dreve“, šest let kasneje pa celovečerno barvno risanko „Sneguljčica in sedem palčkov“. Seveda s kopico sodelavcev, kar je potlej postala sistemska teamska praksa. Tako je v tridesetih letih Disney postal nesporno vodilni mojster risank, pa tudi pozneje ni zbledel že kar mitski pojem njegovih animiranih dosežkov. Kljub temu da po 1940. letu najavljajo drugi animatorji risanega filma vse drugačne težnje, z drugačnimi prijemi in idejami, a ostajajo dolgo v senci Disneya. „Ezop risank“ pa je neutrudno množil like iz živalskega sveta v risankah; poleg nepreglednega števila kratkometražnih risanih filmov je ustvaril znane celovečerne filme, kot npr. Ostržek (1940), Fantazija (1940), Pepelka (1950), Peter Pan (1952), Dama in potepuh (1955), Knjiga o džungli (po Disneyevi smrti) idr. Znano je, da je Disney imel skrbno urejen studio, kjer je delalo 2000 ljudi, seveda pa je lepo število sodelujočih snemalo prirodoslovno-znanstvene filme (predvsem na poljudni ravni) iz sveta živalstva in rastlinstva, oboje pa je Disneyu dalo izredno dragocena spoznanja tudi za risanke. Smanje prirodoslovnih filmov je tudi po mnenju prirodoslovcev izredno dragoceno, vendar kaže ostati pri risankah.

Samo po sebi se ponuja vprašanje: kako to, da je Walt Disney tri ali štiri desetletja obvladal risanke na taki vrhunski stopnji priljubljenosti, da je zasenčil tudi tiste mojstre novih

Prizor iz lutkovnega filma Saša Dobrila „MOTORITIS“

nem filmu Marginalije o animiranem filmu

idej pri risankah, ki jim je Disney sam — in seveda drugi filmski poznavalci — priznaval polno veljavnost, izvirnost in visoko kakovost. Ena od ugotovitev je naslednja: številčna nadmoč Disneyevih kratkometražnih in dolgometražnih risank je bila očitna. Vendar so obstajali zlasti v dvajsetih in v začetku tridesetih let tudi razni mojstri risank z nadaljevanjami, toda Disney je začel prednjačiti. Ne da bi se mogli prepustiti v nadrobno razčlenjevanje Disneyevih risank, pa se da zadovoljiti z nekaterimi splošnimi, skupnimi ugotovitvami.

Disneyeve risanke so namenjene predvsem otrokom — čeprav so označili nekateri njegove risanke za „otroke od petih do osemdesetih let“. Da je Disneyeva risanka ozko povezana s stripom, je povedal avtor sam. Zato nekaj skupnih potez, npr. preprosta, pregledna risba, kratka, anekdotična zgodba, pogosto poučna vsebina. Bolj pomembno kot to je Disneyevo izhodišče: risanka je namenjena otrokom, zato je treba upoštevati otroški svet, njihovo dojemljivost, željo za dogajanjem (akcijo), potrebo po fantaziji, humorju in optimizmu. Ne da bi se posebej ukvarjal s psihologijo otrok, je intuitivno, tudi izkustveno dojel brez te moderne vede vse bistvene značilnosti otroškega sveta. Poetični lirizem daje soskladje z navedenim, toda ne da se zanikati, da ta, otroku potrebna emocionalna prvina lahko zaide tudi v sentiment. Spoštuječ otrokovo potrebo po optimizmu, je Disney dosledno uveljavljal to načelo. Če je film namenjen otrokom, skoraj da ne more biti drugačen kot zgodbarski. Tu pa je Disney v težnji po neprisiljenem vzgajanju tudi rad moraliziral. Tudi želja po etičnih vrednotah je v otroku, to svojino je Disney rad naglašal do upadljive mere. Če je v otroškem svetu v določenih letih značilna črnobela poenostavitve, je ta komponenta vseskozi prisotna pri Disneyevih risankah. Idealizacija pa je kaj lahko v nasprotju z življenjem, ko otrok začne preraščati v mladostnika, ki z novimi izkušnjami tipa v življenje. V teh razsežnostih so zajete Disneyeve pozitivne vrednote, pa tudi tisto, kar je dajalo njegovim nasprotnikom oporišče za kritiko. Ob očitkih, da je Disney vedno enak — kar je, mimogrede dokaj nedoločno —

pa ne bi smeli pozabiti: vsem tistim, ki so menili, da ne zmore drugačne govorice kot poetično fabuliranje, pa je Disney že v „Fantaziji“ nakažal, da zna prekoračiti zgolj zgodbarsko podajanje, barve pa razživeti v drugačni funkciji, opirajoč se na glasbo. V obeh skrajno eksperimentalnih filmih, ki sta nastala 1953. leta — „Tridimenzionalna melodija“ in „Tru-tru, trara, cin-cin in bum“ — pri nas ju nismo mogli videti, smemo pa verjeti, da je dosegel izredne učinke barv, linij in kompozicije v soskladju z glasbo in ritmom posameznih prvin. Poezija Disneyevih risank pa še vedno prevzema otroke, kar smemo šteti za stvaren odsev stanja v odnosu umetnik — občinstvo. Gotovo je pri tem v ospredju tudi humanistična misel.

Ruskih filmov te vrste smo videli le nekaj, čeprav jih v Sovjetski zvezi izdelujejo že od 1924, zadnjih deset let pa po dvajset ali več na leto. Med tistimi redkimi, ki smo jih videli, se je dalo zapaziti tudi folklorne poteze, izrazito težnjo po poučnosti, tudi po poudarjenem usmerjenem idejnem vzgajanju. O francoskih risankah zremo komajda iz časopisov in revij. Morda je ljubiteljem Prevertove poezije znano, da je že v predvojnih letih skupaj s slikarjem Paulom Grimaudom posnel nekaj risank, polnih prevertovske poezije in sveže domiselnosti. Čeprav živimo v sosedstvu Romunije, pa je drugod po Evropi Ion Popescu-Gopo bolj znan kot pri nas. Ob poljskem risanem filmu smo v zadregi, ker vemo, kako močno se je razvil animirani film v zadnjem desetletju, ki pa ga ne smemo soditi po manj posrečenih primerih s TV programov.

Le tistim, ki so ujeli v kinoteki predstavo Mc Larenovih avantgardnih filmov, je jasno, da je risani film doživel temeljne spremembe v možnostih drugačne animacije. Ta pa je namenjena odraslim. Prav gotovo Kanadčan Norman Mc Laren ni prvi, ki je izdelal risane filme (zanj bi bil prikladnejši drugačen izraz, čeprav gre za tako animacijo) za odraslega gledalca. Čeprav sega Mc Larenov kratki eksperimentalni risani film v konec tridesetih let, ko ga prevzema možnost risbe in glasbenega ritma, pa je v povojnih letih, ko se je razbohotila veljavnost abstraktne

umetnosti, z izjemno dognanostjo povezoval barvno abstrakcijo, prelivanje barv in linij z glasbo. Pri filmih, kot npr. „Razženite temačne skrbi“ (1949), „Ritmetika“ (1952), „Navpičnice“ (1960) nam odkriva vizualno-glasbene abstrakcije, v slogu nadrealizma, je izrazil film „Mala fantazija na sliko iz XIX. stoletja“ (1946) itd. Mc Laren pa je tudi eden poredkih filmskih animatorjev, ki trajno teži prerasti doseženo, se izogniti za vsako ceno vsakršni možnosti približevanja komercializaciji. Če je ob njegovih filmih tolikokrat poudarjeno njegovo eksperimentiranje, potem je treba hkrati povedati, da ne gre zgolj za nek poizkus, pač za iskanje, Mc Larenova umetniška zazorelost je brez dvoma dognana, potrjena z dosežki. Le da o njej prav malo vemo izkustveno, saj naši kinematografi ne kažejo niti najmanjšega posluha za kaj takega.

Že poprej je bilo omenjeno, da animatorji risanega filma niso vselej težili ustvariti risanke za otroke; mislili so tudi na odrasčajoče, odrasle. Pri takih risankah pa je seveda mnogokaj postavljeno prek zmogljivosti otroškega sveta: risba, dogajanje, ki ni več fabulativnega značaja, simbolika, asociativnost, posebna vloga barv, vsebina in ideja. Kakor je res, da je izredno močan vpliv Disneyeve risanke kazal sledi pri številnih avtorjih, tudi pri takih, ki so namenili risanko odraslim, pa je zlasti od konca petdesetih in od šestdesetih let dalje nastopilo vse več nadarjenih avtorjev, ki so uveljavili svoj slog, svoj izrazni in miselni svet. Pri tem ni toliko važno, da sta l. 1951 poskušala in uspela ustvariti iluzijo tridimenzionalnega filma Angleža John Halas in Joy Bachelor in neodvisno od njiju N. Mc Laren, pač pa dejstvo, da je tudi do gledalca prišla zavest, da so risarske animacije filma možne v raznih smereh, z različnimi nameni, za različno starostno publiko. Pri obiskovalcih kina je pojem risanke že kar predolgo obdržal istovetnost z otrokom namenjeno risanko, čeprav je postalo očitno, da so po svetu in doma animatorji, ki znajo spregovoriti odrasčajoči mladini, odraslim.

Le tako si znamo obrazložiti, da je ponekod nastal nespozrazum, ko so se pojavili prvi filmi Zagrebske šole. Tisti, ki se jim je zasidral Disneyev tip risanke kot tipološka osnova,

sprva niso mogli sprejeti npr. Vukotičevega „Koncerta za avtomatsko puško“ (1958), ki je izrazito neotroška risanka, zato pa blizu srednješolcu in odraslemu. Tudi „Surogat“ (1961), za katerega je Vukotič prejel oskarja, ima drugačne izrazne in miselne osnove, kot jih terja otroški svet. Tisti pa, ki niso bili utesnjeni v model risanke, so z navdušenjem sprejeli od prve risanke Zagrebske šole — Vukotičev „Kawboy Jimmy“ (1957). — pa do kombinacije igranega in risanega filma „Ars Gratia Artis“. K zagrebški šoli je treba uvrstiti še Vatroslava Mimico z njegovo verjetno najuspešnejšo risanko „Chagrinova koža“ (1960, povsem prosta različica po Balzacu), Vladimira Kristla, Iva Vrbanica, Vladimira Juriše in še koga najmlajših sodelavcev. Četudi tu in tam niletimo na literarno predlogo, oziroma prosto različico („Chagrinova koža“, „Maska rdeče smrti“ po Poeu), pa je očitno, da ne gre za historicizem, marveč za sodobno aktualizacijo. Mnogo številnejše pa so risanke, kjer gre za aktualnostni odziv iz sodobnega življenja, vendar ne v mejah narodnostnega ali državnega dogajanja, marveč po tipiki sodobnega časa današnjega stehnziranega sveta.

Nekatere skupne poteze Zagrebske šole je treba navesti: v ospredju je zavesten upor proti posnemajoči animaciji, odklon od mehničnega prenosa iz prirode v risanko, poglobljena jim je transpozicija. Antropomorfizem jim ni več potreben, prav tako tudi ne fabuliranje ali vsaj ne klasičnega tipa. Liki v risankah so razrešeni idealizacije, po izrazu so bližji karikaturni, ki daje izostrene tipološke možnosti. Humor že marsikje preide v ironijo, celo sarkazem, gagi niso več zadostni sami sebi, zato pa vključujejo neko idejo. Da se govoriti o določenem vplivu abstraktne umetnosti, bodisi po tretiranju okolja, bodisi v funkciji barve. Kakor je tudi Zagrebska šola zašla v krizo, poglobljena nevarnost je pomenila, da bi obstali pri doseženem, pa izgleda, da so ti umetniki premagali krizo. Njihove risanke pa se tudi ob konkurenci iz Beograda s priznanji uveljavljajo v tujini, tudi v okviru filmske vzgoje (za srednješolce). Oskar za Vukotičev „Surogat“ je hkrati prvi in edini oskar za jugoslovansko kinematografijo.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Srečanje z retrospektivo filmov Franceta Kosmača

Društvo slovenskih filmskih delavcev, podjetje Viba film in revija Ekran so pripravili 17. marca v Kinoteki zanimivo srečanje s svečano predstavo kratkih filmov Franceta Kosmača ob njegovi 25-letnici filmskega dela. Na programu retrospektive je bilo 12 filmov: Jesen med trtami 1949, Oton Župančič 1951, Varuj oči 1955, Mrtvaški ples 1957, Grafika človeku 1957, Yma Sumak 1957, Tovariš telefon 1958, Deset minut pred dvanajsto 1961, Oblaček in oblaki 1962, Kratovsko zlato 1964, Mlini Jugoslavije 1967 in Bitka za ravnotežje.

Vsi filmi so bili zanimivi glede na avtorjev razvoj, za gledalca pa so bili najbolj zanimivi naslednji: JESEN MED TRTAMI, MRTVAŠKI PLES, GRAFIKA ČLOVEKU, DESET MINUT PRED DVANAJSTO in film BITKA ZA RAVNOTEŽJE.

Film JESEN MED TRTAMI je najstarejši med predvajanimi, zanimivo je, kako se režiser loteva stvari in dogajanja v povojni zadrugi, ne da bi karkoli predpostavljal. Film je narejen iz ljubezni do nastajanja novih oblik združenja in upanja v boljše življenje, ki ga prinaša svoboda.

V filmu se kažejo pojavi vinogradništva, dela ljudi na zemlji, zemlja in vinska trta, delo in rezultat kolektivnega dela, nagrada in pohvala, veselje v posamezni družini in pot šolarja iz šole.

Pri srečanju s filmom MRTVAŠKI PLES, ki je po nastanku nekje v sredini Kosmačevega filmskega delovanja, smo videli izviren pristop v prenosu likovnega dela – cerkvene freske v filmski medij. To je zavesten izbor prenašanja likovnega dela v življenje in življenja v to likovno delo. Prenos, ki obstaja že v mediju izročila – ta pa je del preteklosti v sedanosti. Kosmač je dosegel ta prenos preko vizualizacije tako, da se kamera giblje prek freske, ki je statična, in z govornim tekstom. To je zanimiva realizacija, ki je še danes v rabi pri iskanju novih možnosti filmskega izražanja.

BITKA ZA RAVNOTEŽJE je bil zadnji film v retrospektivi. V njem se odpira prostor otrokove začetne vizualne komunikacije in ravnotežja s svetom. Ker je ta vizualni stik drugačen kot pri odraslem človeku, se kaže pri otrokovem osvajanju prostora še taktična komunikacija, ki pomaga otroku, da se postavi na noge.

Po projekciji smo se gledalci udeležili srečanja z avtorjem. To je bil pravzaprav ekspres show v mediju zvočnika, ki je omogočal, da smo vsi naenkrat slušno komunicirali z avtorjem.

NUŠA DRAGAN

Prizor iz Kosmačevega filma „Lucija“

Marginalije o animiranem filmu

2

(Nadaljevanje s 3. strani)

Klavrno pa je stanje risanege filma na Slovenskem, saj skorajda ni o čem govoriti. Tako sila redki so ti filmi, da ob teh ni mogoče zaznamovati ničesar takega, s čimer se lahko ponaša Zagrebška šola kot pojem risanke. In še ti nekajštevilni primeri se izmikajo preverjanju – ker ni bilo dovolj javne podpore domačim skromnim začetkom. Celo podatke o vseh slovenskih risankah je težko dobiti kljub temu, da teh filmov ni kaj več kot pet, če vključimo še reklamne risanke zraven. K umetniškimi prizadevanjem je treba šteti risanko „Jurček v ječi“ v režiji Zvoneta Sintiča in po scenariju Marte Kochove (1964), „Fata morgano“ Črta Škodlarja po scenariju Matjaža Zajca in Vlada Smeha (1969), zlasti slednji prerašča konvencionalno podajanje. Morda je lahko navesti še pred temi datumi kako risanko, toda ob reklamnem namenu se ne kaže ustavljati. To pa je malone vse. Žal.

Zdi se, da je bil lutkovni film kar predolgo zapostavljen v primerjavi z risanim. Prav gotovo gre za slabo Čehu Jiriju Trnki, da je tudi lutkovni film pridobil ugledno mesto v okviru animiranega filma, in da je prodrlo spoznanje, kako ni važna specifična izražanja – lutke, risba – marveč celostna estetska postavitev, ki ima lahko poseben čar prav v teh izrazilih. V okviru lutkarskega sveta je Jiri Trnka eden izmed velikih umetnikov zadnjih desetletij, v okviru lutkovnega filma pa nedvomno prvi. Toda prvi, ki se je začel ukvarjati z lutkovnim filmom, je bil Poljak Vladislav Starevicz (Starevitsch), ki je že l. 1912 izdelal svoje prve lutkovne filme. Med mnogoštevilnimi lutkovnimi filmi tedaj slovitoga Poljaka je treba omeniti vsaj „Roman o lisici“, ki je prišel v javnost 1939. po več kot štiriletnem delu. Med zgodnjimi deli pa je zanimiv kratek film „Maščevanje filmskega operaterja“ (1913).

(Nadaljevanje v naslednji številki)

Otroški film na vasi

Občinska skupščina Vrhnika je pripravila vrsto prireditev za jubilejno obletnico OF. Med njimi smo z veseljem pozdravili predvajanje otroškega filma

„Ne joči, Peter“. Polna dvorana je bila zgovoren dokaz, da smo o tem dobrem filmu že prej slišali. Otroci so kar na glas sodelovali pri filmu in zaživel z malim Petrom, ki se je tudi nam odraslim zelo hitro prikradel v srce.

Ob tem dobrem otroškem filmu so se mi porodila vprašanja: Zakaj ne posvečamo več pozornosti otroškemu filmu, ki je otrokom potreben, vedno dobro sprejet in nevsiljivo vzgojen?

Zakaj žrtvujemo ogromno denarja za komercialne filme, ki s svojo plitvo vsebino in vulgarnim dogajanjem žalijo oči in čustva gledalcev in dvigajo prah kritike v časopisih?

Spomnimo se, s kakšnim zanimanjem je bila sprejeta TV nadaljevanka „Erazem in pote-puh“ in kako radi imajo otroci „Piko-Nogavičko“.

Verjamem, da tudi nas odrasle pritegne dober otroški film v vsej svoji čudoviti navivnosti in resnici. Ob njem postajamo vsi zopet otroci, postajamo zopet najboljši ljudje.

Zato se moramo ob ustvarjanju filmov spomniti tudi na naše najmlajše, na naše otroke.

JULKA FORTUNA

SREDNJA STOPNJA:

25. maja ob 9.05 I. program
26. maja ob 14.05 II. program

SREDNJA STOPNJA:

1. junija ob 9.05 I. program
2. junija ob 14.05 II. program

»35. MAJ«

Za Dan mladosti smo pripravili radijsko priredbo pikre in vesele povesti Ericha Kästnerja „35. maj“. Pisatelj je izredno domiselno povedal, kako smo zemljani s svojimi pretiranimi željami čudni in kako utegne biti najhujša želja tista, o samem lenarjenju. Kratka vsebina zgodbe pa je taka: Konrad, ki zna zelo dobro računati, nima pa fantazije za pisanje spisov, je dobil za nalogo spis o Južnem morju. Ima pa Konrad srečo, strica namre, ki je lekarnar, in ki ga vsak četrtek počaka pred šolo, da potem skupaj preživita dan. Ta dan pa je bil prav poseben, saj je bil 35. maj. Konrad s

stricem potuje skozi Deveto deželo, kjer človeku ni treba delati, vse je avtomatizirano, drevesa dajejo že kuhane in pečene jedi. Ko potuje skozi Veliko preteklost pride v šolo za starše, kjer jih prevzgapajo njihovi otroci.

Povest je polna vseh mogočih in nemogočih nevsčedenosti, otroci pa spoznajo, kako kočljiva stvar je tehnika in želja uživati v pretiranih željah. Ta čudovita pustolovska zgodba pove, kako bi bilo življenje neumno, če bi bil vsak dan praznik.

Radijski priredbi zgodbe bodo radi prisluhnili učenci 3., 4. in 5. razreda.

NIŽJA STOPNJA:

28. maja ob 9.05 I. program
28. maja ob 14.05 II. program

IZLET PA TAK

V naslovu te naše oddaje nista izraženi niti navdušenost niti graja, marveč nekam grenak vzdih malega Jožka iz Rovtk, ko se je poslovil od sošolcev, ki so ga obiskali. „Izlet pa tak! Jaz ga napravim vsak dan...“

tako je vzdihnil, hkrati pa mu je dobro delo spoznanje, da so sošolci vendarle dobri tovariši.

Očitno ima torej oddaja vzgojni namen, podčrtati hoče nujnost tovarištva nasploh in v razrednem kolektivu še posebej.

V našem primeru gre za „prišleka“, ki bi ga razred verjetno mirno spreje medse, saj je normalen otrok in dober učenec, a se Jožek ne more polnovredno vključiti v kolektiv in njegovo delo. Doma je visoko s hribov, v šolo se vozi dnevno z avtobusom v najbližje mesto, ker so dotedanjo šolo, ki je bila blizu, ukiniteli.

Že takoj prvi dan izjavi, da ne bo delal po šoli na šolskem vrtu, čeprav ve, da se s tem odreče izletu ob koncu leta. Povedal je to odločno, ni pa razodel, zakaj se mora vračati domov takoj s prvim avtobusom – da mora namreč doma delati, ker mame ni več, oče pa je kot gozdni delavec tudi veliko zdoma. Navzkrižje je tu in se ne da več izgladiti. Jožek trpi in čaka – čeprav trmast in molčeč – na priliko, da bi si vendarle v razredu dobil prijateljev.

Prilika se ponudi, pogovor nanese tako, da obljubi sošolcu verico. Pri lovu na verico pade z drevesa in si zlomi nogo. Pekli ga, da obljube ne more ne more izpolniti in bo veljal še za figo-moža. Razkrije se očetu, ta gre v šolo, se pogovori z učiteljem in še sošolcem razloži, kako je z Jožkom ih zakaj jim ni mogel pomagati na šolskem vrtu. Tedaj pa se oglasijo otroci: „In zakaj nam tega ni povedal?“ – „Tak pač je.“

Zdaj, ko je vse razčiščeno, je Jožek na mah vse njihov. Brez njega ne gredo na izlet, odločijo se, da ga obiščejo na domu. Dan, ki so ga šolarji preživeli v Rovtah, je lep, ko so odšli, pa je Jožek dejal: „Izlet pa tak! Jaz ga imam vsak dan!“ Hkrati je bil pa vesel svojih tovarišev.

ČRNE DOLINE

Zasavski revirji so eno najpomembnejših slovenskih industrijskih središč, prav gotovo vredno posebne obravnave v ciklu „Naši kraji in ljudje“, namenjenem poslušalcem na srednji stopnji.

Oddaja bo – kot še vse dosedanje iz tega cikla – zajela vse značilnosti treh zasavskih dolin: geografske, historične, socialne in ekonomske. Povzetek je razmeroma preprost prav zavoljo izrazite podobnosti med zagorsko, trboveljsko in hrastniško dolino. Vse tri so se zajedle v gorati, svet pravokotno na skalni kanjon Save; izdoblji so jih v davnini potoki, ki se izlivajo v največjo slovensko reko, vse tri doline so tik ob Savi tesno stisnjene, a se po nekaj sto metrih v notranjosti razširijo, podobne razprostranemu jezerskem dnu. V vseh treh dolinah so odkrili bogate zaklade rjavega premoga. Zasavski rudniki so bili – in ostajajo, če izvzamemo Velenje – poglaviti slovenski premogovni bazen. Izkopani rovi, ki sledijo premogovnim plastem in žilam, se raztezajo že na desetine kilometrov daleč. V zasavskih dolinah skorajda ni bilo družine brez rudarske tradicije; v vseh treh dolinah so rudniki prinašali prebivalcem zaslužek in kruh. V Zagorju, Trbovljah in Hrastniku je v desetletjih razvoja kapitalizma zraslo jedro slovenskega proletariata. Revirji niso dajali slovenski deželi zgolj virov pogonske in toplotne energije, pač pa tudi in prevsem vir progresivnih idej o življenju in družbeni revoluciji. V osrčju delavskega gibanja, ki je živelo in se razraščalo v Zasavju, pa je cvetelo vrhu vsega še bogato in raznoliko kulturno življenje – slovenska proletarska kultura v najboljšem pomenu besede. V Trbovljah denimi, je doma slovenska

proletarska poezije, v Trbovljah je cvetelo naše zborovsko petje – iz sive, nespodbudne rudarske vsakdanjosti sta rasla vera in upor.

Nemška zasedba je v zasavskih dolinah uveljavila strahovlado. Revolucionarji so rodne kraje zapustili in sodelovali v organizacijskih jedrih narodnoosvobodilnega boja. Večina prebivalstva je molče prenašala vojno gorje in zatrtost.

Povojno obdobje prinaša zasavskih krajem nov razmah. Razen rudnikov, dotlej domala edinih gospodarskih objektov, zrastejo novi industrijski velikani, med nujimi v prvi vrsti trboveljska strojna tovarna. Hrastniška steklarna je iz glažute postala velik in pomemben člen v zasavskem gospodarstvu. Zrasla in modernizirala se je trboveljska cementarna. V dobrem delu so obnovljeni rudniki in rudniške naprave.

Velikansko povečanje proizvodnih kapacitet pa je imelo – in ima tudi vnaprej – za posledico rast vseh treh zasavskih mest. To zdaj niso več siva, mrka rudarska naselja. Asfaltirali so ceste, zgradili svetle bloke in stolpnice, nove trgovine, banke, bolnišnice, šole, športne objekte in ne nazadnje – nove delavske domove, kjer neuglasljivi živi tisti del slovenske kulture, ki raste iz predvojne progresivne proletarske tradicije.

Oddajo bomo spletili v razponu med „nekoč“ in „danes“. Pokazala bo, kolikšen napredek je bil storjen v tem zanimivem koščku slovenske zemlje in kaj vse je bilo treba storiti zanj – koliko žuljev, znoja, prelite krvi in neusahljivega zaupanja v življenje je bilo treba za dosedanje cilje; in kaj vse bodo morali Zasavci še storiti, če hočejo uresničiti cilje, ki si jih zastavljajo danes.

NIŽJA STOPNJA:

- 28. maja:
IZLET PA TAK
- 4. junija:
NA TRAVNIKU
- 11. junija:
DOMAČE ŽIVALI
- 18. junija:
GLASBENA

SREDNJA STOPNJA:

- 25. in 26. maja:
„35. MAJ“
- 31. maja in 2. junija:
PRIPRAVLJENOST PRI-
ZNATI NAPAKE
- 1. in 2. junija:
ČRNE DOLINE
- 8. in 9. junija:
GLASBENA
- 15. in 16. junija:
KONEC DOBER – VSE
DOBRO
- 14. in 16. junija:
USODEN KORAK

VIŠJA STOPNJA:

- 25. in 27. maja:
O NASTANKU IN RAZ-
VOJU ČLOVEKA
- 1. in 3. junija:
OD REALIZMA DO MO-
DERNE
- 8. in 10. junija:
OD KOD ŽIVLJENJE IN
KAM NAS VODI
- 15. in 17. junija:
HAENDEL – BACH

VIŠJA STOPNJA:

1. junija ob 14.05 II. program
3. junija ob 9.05 I. program

OD REALIZMA DO MODERNE

Zadnjih deset let devetnajstega stoletja je prineslo tudi v besedni umetnosti odločilno in za poznejši razvoj usodno spremembo: tako v vsebini kakor v oblikovalnih načelih je prišlo do sprostite, ki se je pokazala ne le v sočasnem obstajanju različnih pripovednih možnosti na različnih ravneh sporočanja (realizem po eni strani, moderna z vso različnostjo slogovnih prvin po drugi strani), marveč tudi v raširjanju besednih pomenov, pomenov stavčnih zvez in fraz. To je bila verjetno v novejšem času prva, za 19. stoletja pa zaključena stopnja sproščanja jezika v nasprotju s togostjo klasicizma. Tudi v tem obdobju je umetnik moral oblikovati, a to oblikovanje ni bilo formalistično togo kakor pred sto in več leti. Sedaj je oblikoval izrabljajoč do največje možne mere lastnosti tako pomena kakor oblike jezikovnega znamenja.

Tehnika te umetnosti se je najpoprej razvila v impresionizmu. Da bi lahko izrazil najrahljše odtenke, je pisec potreboval ne le besedo v njenem najbolj vsakdanjem pomenu, potreboval je napetost, ki je v nasprotju na primer med samostalniško obliko glagolnika in dinamiko pomena besede, ki je izpeljana iz glagola. Seveda pa je pisec zmeraj vezan: giblje se v mejah slogovnih smeri in domačega izročila, vezan pa je še posebej na možnost lastnega jezika. Eksperimentiranja zunaj teh meja ni. In ga pravzaprav ni tudi pozneje.

Oblikovanje stavka in odstavka je ravno tako v zvezi z omenjenimi načeli. Kljub temu za prvo stopnjo moderne najbrž še ni mogoče reči – vsej v načinu pisanja ne – da bi se ločila od realizma, prej je to njegova skrajna stopnja in napoved novega.

NA TRAVNIKU

Naslov oddaje nam pove že vse. Šli bomo na travnik in se pogovarjali o vsem, kar bomo tam srečali. Ustavili se bomo za hip že ob sami travi. Marjanca bo nabirala trave za zajce. Nabrala bo mehkejšo, boljšo travo, stric Boštjan pa jo bo za kravo kar nakosil. Zajčki jedo prav radi tudi rdečo deteljo, osata pa seveda ne.

Pravo veselje je, ko prileti deklici na roko pikapolonica. Ogleдали si jo bomo koliko pičic ima, kakšna krila (pokrovke in tenka kožnata krilca). Razveselimo se tudi metuljev zaradi lepih barv. Najpogosteje srečamo na travniku lastovičarja in citrončka. Ogleдали si bomo metuljeva prozorna krilca, ki jim dajejo barvo drobne luskinice. Opazovali jih bomo, kako z rilčkom srkajo nektar iz cvetov.

Ko nabira Marjanca travo za zajce, najde v travi slepca. Nič se ga ne ustraši, saj ga že pozna in ve, da je ne bo niti pičil niti ugriznil. Spoznali bomo tudi deževnika, ki si dela pod zemljo rove in tako prerije vs

zemljo in jo rahlja. Rastline tam lažje poženejo korenine.

Lukec si bo nabral rož. Všeč so mu kukavičje lučke, modri grintavec in marjetke. To bo zares lep šopek.

Ce bomo imeli srečo, bomo slišali murna, kako čirika. Kako se ograšajo (zadnji nogi drgne drugo ob drugo).

In če bomo hodili po travniku do mraka, bomo videli še kresničke, kako si svetijo. Zjemite kresnička in si ga oglejte. Da, razočarani boste, Ugasnila bo svojo lučko. Takrat boste videli, da je to čisto navaden rjav hrošč. Na zadku ima svetle okvirčke.

Med našim sprehodom po travniku si bomo kdaj pa kdaj tudi zapeli, saj poznamo toliko pesmi o metulju, pikapolonici, o kresničku in še dosti drugih.

Oddaja je primerna za prve razrede.

8. junija ob 14.05 II. program
10. junija ob 9.05 I. program

VIŠJA STOPNJA:

OD KOD ŽIVLJENJE IN KAM NAS VODI

Vprašanje, kdaj in kako je na zemlji nastalo življenje, je ljudi od nekdaj vznemirjalo in jih vznemirja še danes, ko obstajajo že povsem sprejemljive razlage za nastanek živih bitij iz nežive snovi. Te razlage so podprte s številnimi eksperimenti in prav zaradi teh eksperimentov so drugačne hipoteze o nastanku življenja, ki se od časa do časa znova pojavljajo, izgubile na svoji teži.

Od nastanka življenja, čeprav gre za navidez še tako neznatno živo bitje, pa do najviše razvitih oblik življenja, je razvoj potekal po poteh, ki jih znanost bolj ali manj natančno pozna. Neka nova kvaliteta pa nastopi v tem razvojnem procesu v trenutku, ko se „življenje“ vpraša po samem sebi. Tako vprašanje si

lahko postavi samo človek, ki ga ponavadi definiramo kot socialno, kot družbeno bitje.

Čeprav socialne pojave opažamo že pri mnogih živalih, pa je človek tisto bitje, pri katerem je združevanje doseglo vrhunec in obsega skoraj vso vrsto. Posebnost človeške vrste pa je še tradicija, to je „skupen sklad izkušenj“, ki se prenaša iz roda v rod in se iz roda v rod tudi bogati. Razvoj človeške družbe, ki je omogočil tudi spoznanje o naravnem nastanku življenja, pa se zdi prav našem času ogrožen. Vse kaže, da je prišel čas, ko bo morala človeška družba zavestno usmeriti svoj razvoj tako, da ne bo pri tem uničila naravnega okolja v katerem živi.

11. junija ob 9.05 I. program
11. junija ob 14.05 II. program

DOMAČE ŽIVALI

Vse do zaključka šolskega leta smo čakali z oddajo o domačih živalih. Čakali smo namreč na priliko, ko bi mestni otrok lahko obiskal strica na kmetih in bi tam preživel kakšen dan ter se srečal z domačimi živalmi, ki jih pozna in jih ne pozna. Otrok ima živali rad, a v mestnem stanovanju prenekateri otrok niti mačke ne more imeti, če bi si je še tako želel. Največje veselje bi imeli otroci s psom, a to je v mestu navadno še težje.

Srečanje s kmečkimi okoljem je za mestnega otroka veliko doživetje. V naši oddaji bomo opisali dan na kmetiji od jutra do večera.

Zbudil nas bo petelin. Vstali bomo zgodaj, da bosta Pika in Cveta natrosili petelinu in kuram hrane. Opazovali bomo petelina, gospodarja, kako čaka, da se kokoši najedo, šele potem bo zobal koruzo sam.

Stric bo medtem odšel s konji na travnik po svežo travo za živino.

Slišali bomo iz hleva mukanje lačnih krav. Ogleдали si bomo krave Lisko, Belko in Rjavko in čisto v kotu, nas bo čakal teliček. Teliček se bo pri Liski napil mleka.

Ko bo živina preskrbljena, bomo sedli še samo k zajtrku, ki nam ga je pripravila teta. Kmečki zajtrk! Žganci in mleko.

Oddajali se bomo na košnjo in se veselili vožnje s konji. Pika bo prvič videla žrebička. Zakaj je privezan h kobili? Ga bomo na travniku spustili?

Srečali bomo tudi ovce. Kostrunu se bomo umaknili. Zakaj? Je hudo ben? Kako rečemo majhni ovčki?

Kmečka malica na travniku je tudi praznik za mestnega otroka. Če se bomo predolgo zamudili, bodo prašički doma že lačni. Krompir, moka, malo zelenja in voda to je

hrana za prašiče. Teta jim že nosi polna vedra. Prašiči krulijo od nestrpnosti, potem slišimo samo še zadovoljno cmokanje.

Na tej kmetiji imajo tudi goske in račke. Takšno bo naše srečanje z

domačimi živalmi na kmetiji, preprosto in naravno, vendar bo doživetje veliko.

Oddaja je primerna za prve razrede.

NENAVADNI POGOVORI:

14. junija ob 14.05 II. program
16. junija ob 9.05 I. program

PRIPRAVLJENOST PRIZNATI NAPAKE

Mlad človek ima pri izbiri poklica najrazličnejše motive, ki jih lahko grobo razdelimo na prave in neprave. Pravi motivi označujejo bistvene razloge, ki vplivajo na izbiro poklica – to so predvsem zanimivosti in privlačnost poklica ter mladostnikove sposobnosti za opravljanje poklica; nepravilni motivi pa predstavljajo one lastnosti, ki jih poklic dobiva v določeni socialni konstelaciji ozir. s subjektivno interpretacijo posameznika, denimo, uglednost, umazanost, napornost dela, nagrajevanje dela ipd.

Mlademu človeku pogosto te zunanje opredelitve poklica zabrišejo pravo podobo in značilnosti poklica in tako usodno vplivajo na njegovo poklicno izbiro. Tako npr. mladostnik premami zunanji blišč ali informacije o lahkostni zaslužki pri kakem poklicu; določeni poklici dobijo oznako „modnosti“ (primeri: avtomehanik, obrtnik, izdelovanje predmetov iz plastičnih mas), nekateri privlačijo, ker dajejo možnosti za spremembe (šofer) ali zaslužek (zastopstvo, prekupčevanje) itd.

Iskanje „lahkega“ poklica in odločitev zanj zmanjšuje tudi moti-

viranost za učenje v šoli. Cilj postane denar, ugled itd., namesto znanja.

Nemalokrat so za neustrezno motivirnost mladega človeka krivi negativni vzgledi, ki jih ima pri odraslih. Mladostnik vidi, da odrasli delajo le zaradi denarja, da se izogibajo delu, da iščejo razne prilikožnosti za goljufanje, prevare, lahke zaslužke.

Napačna poklicna odločitev čisto izvira tudi iz mladostnikove težnje, da bi se čimprej osamosvojil in se rešil odvisnosti od staršev ali pa, da bi čimprej zapustil šolo.

V poklicu razočaran človek težko najde ravnovesje v življenju. Pogosto skuša neuspeh v poklicu nadomestiti z iskanjem užitkov in nadomestnih zadovoljitev drugje.

Namen oddaje je živo opozoriti na pomen ustrezne izbire poklica, usmeriti mlade ljudi k pravilnemu ocenjevanju poklicev in krivičnost ocenjevanja poklicev po različnih postranskih in nebitvenih značilnostih. Hkrati pa hoče opozoriti odrasle, kako pomemben je pri izbiri poklica ustrezen vzgled.

Oddaja je namenjena višjim razredom osemletk.

15. junija ob 14.05 II. program
17. junija ob 9.05 I. program

VIŠJA STOPNJA:

HAENDEL—BACH

V uvodu v oddajo prikaže avtor G. F. Haendla kot tipičnega mednarodnega skladatelja – profesionalca. V tej zvezi govori o njegovih popotovanjih po Italiji, Nemčiji in Angliji, kamor vse ga je klical njegov poklic baročnega glasbenika. V obdobju baroka je imela namreč glasba pomembno vlogo pri javnih svečanostih in manifestacijah in prireditelji takšnih svečanosti – vladarji – so vabili na svoje dvore slovite glasbenike iz vse Evrope. Med Haendlovimi primeri takšne glasbe omenja avtor – poleg Glasbe za kraljeve regate – še Glasbo za kraljevi ognemet.

Osrednji del oddaje je posvečen podrobni interpretaciji Haendlove glasbe za kraljeve regate. Posebno pozornost posveti avtor vprašanju oblike, to je odvod suite s pomboženim številom plesnih in razpoloženskih stavkov. Opozarja na sestavljanje stavkov z različnim ritmom in tempom oziroma z različnim muzikalnim značajem.

Po tej analizi sklene, da je skladba ideal javne glasbe v baročnem obdobju in pokaže, v čem je ta ideal tipično baročen in v čem se na primer razlikuje od klasike.

SREDNJA STOPNJA:

15. junija ob 9.05 I. program
16. junija ob 14.05 II. program

KONEC DOBER — VSE DOBRO

Oddaja, zadnja v tem šolskem letu, bo vesela, še skoraj počitniška. Z njo bi tudi radi lepo zaključili letošnje šolsko leto in zaželeli učencem lepe in prijetne počitnice. Že

naslov oddaje marsikaj pove, zato bi vsebino zgodbe raje zamolčali. Prepričani smo, da ji bodo učenci radi prisluhnili.

NIŽJA STOPNJA:

18. junija ob 9.05 I. program
18. junija ob 14.05 II. program

GLASBENA

V preprosto pravljico o kratkem in dolgem tonu je vključenih več skladbic (izvajanjih na flavti in na čelu).

Priprava na oddajo: z otroki se

lahko o trajanju zvokov pogovorimo že poprej. Dobro bi bilo, če bi otroci že prej kdaj slišali za instrumenta: flavta in čelo. Otroke pravčasno obvestimo, da bodo pri oddaji potrebovali barvice in risalni papir.

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

V zbirki Cankarjeve založbe MISEL IN ČAS je izšlo te dni troje novih del. Delo dr. Franca Jermana MED LOGIKO IN FILOZOFIJO je skrajšana in predelana disertacija o poljskem logiku Janu Lukaszewitzu, enem najpomembnejših predstavnikov simbolne in matematične logike. Delo bo dobrodošlo zlasti slušateljem filozofije kot pomožno študijsko berivo.

Študiju logike je namenjena tudi knjiga čeških avtorjev Karla Berke in Miroslava Mlezive KAJ JE LOGIKA. Pisca sicer zatrjuje v uvodu, da delo ni zamišljeno kot učbenik logike, vendar lahko rabi zaradi preglednosti tudi temu namenu, zlasti še spričo jezika, ki je dovolj poljuden, čeprav zahteva branje določeno zbrano. Težišče razprave je v sodobni uporabnosti logike tudi na področju matematike, njenih sodobnih metod ter pripomočkov. Zlasti sedaj, ko uvajamo v šolo novo matematiko, zasnovano predvsem na matematični logiki, bo knjiga tudi pedagogu koristen pripomoček za njegovo usmeritev. Dodamo naj še, da je delo po filozofski plati napisano v duhu komunističnega svetovnega nazora.

Martina Heideggerja EVROPSKI NIHILIZEM je prva izčrpna študija v slovenščini o Nietzschejevi filozofiji v okviru evropske metafizike.

V isti zbirki napoveduje založba za bližnjo prihodnost med drugim še delo R. Bergerja in A. Seaborna PSIHLOGIJA UČENJA. Delo se nanaša na učenje v najširšem pomenu besede, tj. na tisto, ki traja nepretrgano od rojstva do smrti, zasnovano pa je na vrsti eksperimentalnih izsledkov iz človekovega in živalskega sveta. Obravnava tudi terapijo vedenjskih motenj.

JR

JOŽA ZAGORČ „POT DO SEBE“. V seriji knjig, ki smo jih doslej vajeni v zbirki Cankarjeve založbe Knjižnica za mlade, je „Pot do sebe“ Jože Zagorčeve take narave, da odstopa od ustaljene prakse. V Knjižnici za mlade smo se doslej srečevali s strokovno spisanimi priručniki, ki govore o puberteti, o vraščanju v svet, o spolnem vprašanju ipd. Specifičnost takega pisanja je temeljila torej na poljudnosti, ki ustreza dojemljivosti stopnji mladega človeka ob tem pa je bila upoštevana tudi vsa potrebna strokovnost. Po naslovu „Pot do sebe“ bi sklepali, da gre za poljudno spisano psihološko knjigo, ki osvetljuje tista področja, ki bolj zanimajo mladostnika. Toda Joža Zagorč nam ponuja fabulativno podajanje, ki je zmes leposlovja, reportaže, morda tudi aktivizma, in iz take vsebine naj bi mladi bralec razpoznal skozi življenje oseb njihova stranpot in pota do sebe. V takem prepletanju doživljajev so prikriti ali pa naglašeni vzroki, ki so mladostnika privedli do neprilagodljivosti družbe, poudarjen je njihov problemski tok, nakar naj sledi pot od delinkventnosti k očiščevanju. Očitna je resnična dobrotomernost Jože Zagorčeve, toda „Pot do sebe“ ne daje nobenih neposrednih strokovnih oporišč (v zamisli zbirke), kot leposlovno delo pa ne sodi v Knjižnico za mlade, niti nima vseh oblikovnih svojih leposlovnega dela. Priznati pa je treba, da poda avtorica nekaj bistrih, doživetih spoznanj, da se zna vživljati v ta svet in ga razumeti. Po hotenju ostaja knjiga pri dobri nameri.

I. G.

ERNA STAROVASNIK „UKRADENA MLADOST“. V zbirki Kurirčkove knjižnice — založba Borec — je izšla povest Erne Starovesnikove „Ukradena mladost“. Gre za sila preprosto povest, namenjeno mladim bralcem, ki po svojih zahtevah sežejo prek pravljicnega sveta, nekoliko tudi čez običajne akcijske zgodbe. Te značilnosti ima tudi „Ukradena mladost“, čeprav temelji na akcijski fabulativnosti. Zgodba je zasnovana na medvojnih dneh, v ospredju je hotenje po stvarnem posredovanju dogodkov mladih ljudi, še željnih neskajljenega otroštva, a po sili razmer tudi pahnjanih v vojne razmere, v čas nasilja in življenjske negotovosti. Če gre pri drugih akcijskih fabulah za več ali manj umišljen svet, pa je v tej povesti izhodiščnega pomena svet trde vojne stvarnosti. Tako dogajanje pa zahteva od mladinskega pisatelja izjemno pisateljsko zmogljivost, ki temelji na natančnem poznavanju dojemljivosti mladega človeka, taktosti do njegovega sveta; tudi že aktivistične poenostavitve morebiti niso najboljša rešitev v fabulativnem oblikovanju. „Ukradena mladost“ nehoti evocira misli, da bi kazalo natančno preštudirati našo mladinsko literaturo, posebej glede na tematiko vojne, nasilja in ustreznega ali neustreznega odseva tega pri mladem bralcu. Ob tem bi bilo mogoče ugotoviti dojemljivost, sprejemljivost takih mladinskih del oziroma oddeliti tista, ki psihično neugodno (nasilje, groza) delujejo nanj. „Ukradeno mladost“ je ilustrirala Cita Potokarjeva.

JOSIP RIBIČIČ „NANA MALA OPICA“. Tudi ta povest je izšla pri Kurirčkovi knjižnici. Gre za znano uspešnico med mladinskimi deli, poznano že iz predvojnih dni. Kdo ve kolika izdaja „Nane male opice“ le potrjuje, da je „opičja zgodba“ v svoji mikavnosti in šegavosti še vedno priljubljeno berilo. Ribičič je v svojo živalsko zgodbo znal neopazno vliati poučujoče momente, dogajanja popostriti s humorjem, celotna zgodba pa je v svoji eksotiki vabljiva za mladega bralca. Razgibane ilustracije je izdelala Jelka Reichmanova.

CIRIL ZLOBEC „MOJ BRAT SVETNIK“. Roman Cirila Zlobca posega v sedanji čas, v ospredje pa postavlja vzporednico dveh bratov — umetnika in samostanskega človeka, dvoje nasprotij v idejnem svetu: ateističnega umetnika in vernega kartuzijanca. Slednji je prišel k svojim sorodnikom, da bi jih še videl pred smrtjo. Dogajanje poteka v glavnem v Ljubljani, kar daje romanu določen ritem, ozračje, čeprav je to precej manj pomembno od temeljnih vprašanj, ki jih tako srečanje nasprotij porodi. Zlasti se ob pomisli na bratovo smrt, ki tudi za umetnika v spoznavnem dotikališču ne more biti drugačno kot usodno, boleče; zavest smrti je, razumljivo, za brata kartuzijanca lahko pomirjujoč člen v sklepnem pričakovanju, nasprotno pa, umetnik je ob bratovem umiranju sam postal nepomirljiv spričo nerazumljivosti smrti, ki je zanj dokončen rez od eksistence. Seveda je v romanu tudi podoba družinskega in mestno razvajenega življenja z vsemi posledicami stehnziranega sveta.

Zlobčevo romansiranje je preprosto, osebe, ki niso postavljene v ospredje, pogosto medlo zaznavne, z izjemo kmeta. Roman je lirsko barvit, kar opozarja na Zlobčevo primarno inklinacijo k poeziji. V središču razmišljujočih komponent je Zlobcu zlasti blizu

vprašanje smrti, ljubezni, čutiti pa je tudi nostalgijo po mladosti, seveda pa pisatelj odpira tudi drugačne motive in probleme. Kokečiranje z nekaterimi modernimi prijemi v romanu se zdi bolj poizkus kot pa možnost radikalne uresničitve. Zlobec je uporabil odlomke svojih pesmi kot povezujoč člen, očitna pa je njegova težnja, da bi neprisljano osvetlil tisti snop problemov, ki se vanj s prikrito avtobiografsko občutenostjo zajedajo že od poprej.

PREMIERA V LJUBLJANSKEM MLADINSKEM GLEDALIŠČU

»ROŽA IN PRSTAN«

Roža in prstan, pravljica za stare in mlade otroke — je delo W. M. Thackeraya. Mladinsko gledališče v Ljubljani pa jo je uprizorilo 28. aprila kot zadnjo premiero v letošnji sezoni (v dramizaciji češkega dramatika Josefa Pehra).

Kaj obravnava pravljica? Povejmo na kratko: v izmišljeni deželi Paflagoniji, ki meji na (prav tako izmišljeno) Krimsko Tatarsko, živi kraljevič Žiljo, na moč zaljubljen v miss dvora, domisljavo, vase zaverovano kraljično Angeliko, ki ne sluti, da je njeno lepoto pričaral prstan. Na paflagonskem dvoru bivajo preračunljivi ljudje: grofica Grufanufija hoče omožiti Žilja, ker je lep in mlad, pa še bogat bo, ko se izkaže, da bo kraljev namestnik. Tudi kralj in kraljica trezno razmišljata: Angelika naj se odloči za kraljeviča Bulba s sovražne Krimske Tatarske, pa bo v deželi red in mir. Zunaj tega spletkarjenja je kraljičina družabnica in hišna Bécinda, ki je edina sposobna resnične ljubezni. Vila Črna Palčica ureja zadeve tako, kot se v pravljicah spodobi, zato se tudi ta igra konča srečno, v prid dobrim, pa tudi hudobni ne utrepe prevelike škode.

Prstan in roža prinašata lepoto. Kdor jo ima, se zave svoje vrednosti, postane samozavesten, začno ga ceniti tudi drugi. Ob vsej tej pravljicnosti pa se nam razkrijejo tudi napake ljudi kraljevega dvora: zloba, nevoščljivost, podkupovanje, izkoriščanje itn. Pravljica pa nas kljub vsemu potolaži: poleg zlobe in vsega hudega so na svetu še vedno rože, smeh, iskrenost, lepota in ljubezen. To je zagovor poštenosti, zmaga pogumnih in vedrih. Prav vedrina in optimizem premagata težave, v katere zabredejo pozitivni junaki pravljice. V igri je seveda tudi obilica komičnosti, saj je namenjena otrokom. Ti pa se znajo smejati, saj so tudi sami vedri in imajo radi rože in sonce — tako kot Bécinda in Žiljo.

Pravljica za stare in mlade otroke torej — igra, ki zbuja veselje, dobro voljo in ustvari razpoloženje.

Delo je zrežiral režiser slovenskega gledališča v Trstu Mario Uršič, scenograf je Janez Lenassi, kostumografinja Darja Vidičeva, koreograf Jaka Hafner, glasbo pa je napisal Ivan Mignozzi.

Nastopili so naši priljubljeni znanci — vsi igralci Mladinskega gledališča in nekateri gosti. Lepa uprizoritev ob koncu bogate sezone našega najmanjšega pa nedvomno tudi najbolj prizadevnega gledališča.

MARJANA KUNEJ

»Vzgoja in izobraževanje«

Prva številka drugega letnika revije zavoda za šolstvo SRS in Zveze delavskih univerz Slovenije je izšla s precejšnjo datumsko zamudo, saj smo jo dobili v roke komaj sredi marca.

V uvodnem članku moti avtoritativnost. Želeli bi si avtorstva. To bi močno premaknilo pogovore v zbornicah od OD k vsebini dela. Tako izvemo, da se je o AKTUALNIH PROBLEMIH VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA pogovarjal — ZAVOD ZA ŠOLSTVO! Ker to ni stroj, vprašanja pa so (dobro) izbrana in je nanje odlično odgovarjal STANE KAVČIČ osebno (NI ODGOVARJAL IZVRŠNI SVET!) me prav po žensko zanima, kako so prišli na Zavodu za šolstvo do vprašanj.

Dr. Jože Širec je objavil STORILNOSTNE PRIMERJAVE PRI POZITIVNO OCENJENIH UČENCIH. Znanstveno zastavljen tekst, ki po eni strani predstavi metodo proučevanja pedagoške problematike na zavodu za šolstvo, po drugi in to za bralca privlačnejši strani, osvetli, kako je v naši osnovni šoli nekaj močno narobe. Čeprav na majhnem vzorcu, pa vendar prepričljiv podatek — vsi pozitivno ocenjeni učenci so v osmem razredu mnogo slabši učenci kot v prvem. Nikomur ne bo žal, kdor se bo prebil skozi ta tekst. Držal se bo za glavo, ko bo iz števil, grafikonov in besed razbral, da se njegovi najboljši učenci poslabšajo od 1. do 8. razreda kar za 21 odstotkov.

Janez Svetina objavlja (prvi del) OTROCI Z BLAŽJIMI ODKLONI, MOTNJIAMI IN OKVARAMI MOŽGANSEGA DELOVANJA. Takih otrok je 6 do 10 odstotkov (tisti iz posebnih šol tu niso zajeti!). Čeprav so to povprečni in neredko celo nadpovprečno nadarjeni, v naši uniformirani osnovni šoli so navadno neuspešni. Po domače povedano — učitelj bi moral odkriti otrokov species in mu tu pomagati čez težave, pa bi se mu ne oblikovalo v razredu odklonilno jedro.

Sestavek Jožeta Trčka MLADINSKO PRESTOPNIŠTVO IN DRUŽBENI INTERESI opozarja, da imamo vseh sedem vojnih zavodov v starih gradovih, ki so bili primerni za grofovsko varabo, so pa skrajno neprimerni kot prostori za prevzganje. Hkrati, ko družba vestno in skrbno vzgaja specializirane pedagoge za iztirjeno mladino, jim ne daje najosnovnejših pogojev za uresničenje teorije. Trček bistro predlaga, naj gostinci, ki bolj javno kot skrivaj omogočajo mladoletniško prostitucijo, financirajo tudi prevzgojne domove. To bi bila njihova samoupravljavska dolžnost! Iz Francije presaja k nam misel, da tudi pri nas zelo demokratično volimo svoje voditelje, nikoli pa nimamo prilike glasovati, ali naj gradimo npr. bolnišnice ali zapore. Prav kot prvoaprilska potegavščina se bere članek Stanislava Horvata ALI PRAVILNO OCENJUJEMO MATEMATIČNE ŠOLSKE NALOGE. Možakar si je namreč dovolil, da je v strokovnem aktivu predložil v presojo 3 mesece oziroma tri leta stare matematične naloge. Ugotovil je, da isti ocenjevalec za isti izdelek spreminja oceno! Upravičeno se sprašuje in mi z njim, „kakšno diagnostično in prognostično veljavo ima ocena iz matematike, ki jo vpiše učitelj v spričevalo“. Ta prvi april pa ima za naše učence seveda porazne posledice, zato bi matematike vsaj prvega aprila ne smeli imeti v mislih, kaj šele, da ga raztegnemo na vse šolsko leto.

Zoltan Kučan je predstavil vrednost ZGODOVINSKIH VAJ NA OSNOVNI ŠOLI s primeri 38 šol in zaključil, da je to dobra metoda.

Jože Valentinčič povzema širšo analizo IZOBRAŽEVANJE V DELOVNIH ORGANIZACIJAH. V sestavku je pet tabel, v besede

Mihael Stroj: „JEZDEC“ — 20. leta 19. stoletja; Narodna galerija Ljubljani

Razstava Mihaela Stroja v Narodni galeriji

Ljubljanska Narodna galerija je priredila ob stoletnici smrti slikarja Mihaela Stroja veliko razstavo njegovih umetnin, kakršni doslej še nismo imeli. V delih Mihaela Stroja (1803—1871) odseva vplivi klasicizma, romantike, bidermajerja in realizma. Tudi bolj pa je razstava mikavna zavoljo dokaj novih, vidno obogatitvenih spoznanj, pa naj gre za Strojovo življenje ali pa za njegova slikarska dela, ki so se po zaslugi prirediteljev pokazala mnogo številnejša kot je bilo doslej znano, pa tudi bolj raznovrstne motivike. Med portretnimi deli Mihaela Stroja pa bi našli dosti oseb, ki so tesno povezane z našo književnostjo in tedanjim kulturnim življenjem vse od Stanka Vraza, Luize Pesjakove, Gajeve matere, pa do Blaža Chrobatha in Julijane Chantilly idr. Sele sedanja razstava je mnogočemu prikazala Strojovo slikarstvo v novi, bistveno dopolnjeni luči. Kakor je zrasel ob avstrijskih vzorih in šolah, pa je že z zgodnjih delih pokazal tisto, kar je zazorelo v samostojen slog glede na razna obdobja slikarske usmeritve. Stoletnica umetnikove smrti se nam z vzorno prirejeno razstavo kaže v mnogo širših razsežnostih kot zgolj v jubilejnim praznovanju. Razstava bo odprta do 16. maja.

dilu pa navaja razpredelnico št. 13 in 14. Občutek krivde in psihološka stiska šolstva je prišla v Valentinčičevem prispevku (stvari s mu seveda jasne!) na dan v taki podrobnosti tehnične nemarnosti. Ni prijetno živeti z zavestjo, da je poleg rednega šolanja zraslo mladi Sloveskem iz najčistejše muje še noco drugačno šolstvo, kjer smo sicer pripravljene honorarno poučevati, bili pa bi srečnejši, če to ni bilo potrebno. Sistem ne dohaja razvoja: kar 22,5 % poklicev, katere izobražujejo v delovnih organizacijah, je novih! „Kratko, ročno usposabljanje bodočih socialnih problemov“ je najbolj razširjena oblika izobraževanja, ki ji uradno pravijo priučevanje ozka delovna mesta. To so v glavnem ostopniki iz osnovne šole.

Neki VI je z dr. Miroslavom Kališnikom vodil RAZGOVOR S LJUBLJANI. Elektronski računalnik izdelal razvrstilo lestvice kandidatov za prihodnje zdravnike. Na vrhu so tisti iz gimnazij, „kot splošnoizobraževalna ustanova ustrezno pripravi za študij naših (medicinskih) fakultet“. Fakulteta priporoča „naj bi vsak dijak v srednji šoli vsaj dve leti študiral latinščino“, ker je ta jezik temeljna terminologija številnih znanstvenih disciplin.

Jože Valentinčič je predstavil SISTEM PERMANENTNEGA IZOBRAŽEVANJA IN VZGOJE, kot so ga obravnavali v Koebelhavnu zastopniki 24 držav.

Cilje testiranja učencev 5. razreda osnovne šole je pod naslovom IZKORIŠČANJE SPOSOBNOSTNIH POTENCIALOV OTROK OSNOVNI ŠOLI predstavil Pavle Kogej. Test, ki je neodvisen o šolskega znanja in kulturnega okolja, je bil poskusno opravljen v lanskem šolskem letu in bo stalna oblika. Učitelju naj bi odkrili vrednote učencev in okvare, ki mu onemogočajo, da bi jih preuključil in razvil. Psihologi zavodov za zaposlovanje bodo učitelje pomagali pri realizaciji vzgoje povsod tam, kjer še ni razvite šolske službe.

Stanko Uršič je predstavil NOVO MATEMATIKO V OSNOVNI ŠOLI, kot jo že uporabljajo v ZDA, Angliji, ZRN in jo bomo začeli jeseni tudi pri nas. V njej bo izvedel učenec marsikaj, česar današnjem načrtu matematike sploh ni. Zdravko Troha pa predstavlja knjigo mrg. Slavka Podmenika „Človek v sodobni družbi“.

Med Informacijami je na prvem mestu nepodpisanih sestavek ZŠ ŠIRŠI RAZMAH SODOBNE PEDAGOGIKE, ki trdi, da je revija sedaj bogatejša tudi vsebinsko (leto 1970!).

Milojko Vidmar nas seznanja z Uspehom pri zbiranju učbenikov za učence osnovnih šol v lanskem šolskem letu. 148 šol v Sloveniji so opravilo to akcijo, 135 jih je knjige tudi posojalo. Tako so šole knjige iz rok v roke v več kot 20 tisoč primerkih. Največ jih je zbral Maribor.

Tomaz Weber je opisal „Končno sodoben in kvaliteten diaprojektor za sodobno šolo iz Vege“. Milan Adamič sporoča zanimivo prakso: Tovarna Zmaj slovenski šolski mladini film „Od bliska do baterije“ in še druge oblike mecenstva, Zdravko Troha pa predstavlja knjigo mrg. Slavka Podmenika „Človek v sodobni družbi“, primerno za priročnik v srednjih, višjih in visokih šolah pri obravnavanju družboslovnih predmetov.

Rubrika Iz kartoteke obvesti o novitetah Zavodov knjižnic. Tako. Pri koncu pregleda prve številke smo. Če bodo uredniki držali na tej ravni, bi skoraj prerokovala uspeh. V pedagogiki in kulturi moramo biti strpnji. Rezultati se ne pokažejo takoj.

JOŽA ZAGORČ

Mnenje o učnem načrtu

Zavod za šolstvo SRS pripravlja nov predmetnik in revizijo učnega načrta za osnovno šolo. To delo, ki je že v sklepi fazi, ima na skrbi posebna komisija, ki jo vodi profesor Miro Lužnik, namestnik direktorja zavoda za šolstvo SRS. V tej sodelujejo pedagoški svetovalci, pedagoški in višji znanstveni svetniki, predstavniki osnovnih šol, pedagoških akademij in filozofske fakultete, predstavniki republiškega sekretariata za prosveto in kulturo ter zavoda za zdravstveno varstvo SRS. Ta komisija je imenovala še: komisijo za revizijo predmetnika, komisije za revizijo načrtov posameznih predmetov od 5. do 8. razreda in komisijo za revizijo načrta za razredni pouk, ki je s prejšnjo tesno povezana.

V komisiji za razredni pouk delajo učitelji osnovnih šol, svetovalci za razredni pouk iz Kranja, Ljubljane in Nove Gorice, profesorji in predavatelji pedagoških akademij iz Ljubljane in Maribora. Vodi jo profesorica Ana Tomičeva, pedagoška svetovalka zavoda za šolstvo SRS.

Da bi dobile komisije osnovne smernice iz neposredne prakse in omogočile vsaj posredno sodelovanje pri reviziji učnih načrtov širšemu krogu učiteljev praktikov razrednega in predmetnega pouka, je zavod za šolstvo poslal kratke vprašalnike osnovnim šolam Slovenije — po šestdeset za vsak predmet in za vsak razred. Vprašanja so se nanašala na to, kaj je treba v učnem načrtu izpustiti zaradi preobsežnosti in neupreznosti snovi, kaj morda dodati, kateri predmeti najbolj obremenjujejo učence, kako ustrezajo učbeniki in kakšne pripombe učiteljev v zvezi s sedanjim učnim načrtom.

Prispelo je po osemindeset izpolnjenih vprašalnikov za slovenski jezik za vsak razred posebej. Če upoštevamo, da so na večjih šolah pri odgovorih sodelovali vsi učitelji, se število sodelavcev v anketi najmanj podvoji. Gotovo je, da vse učitelje zanima, kakšni predlogi so prišli iz različnih šol Slovenije in kako jih bomo člani komisije upoštevali pri reviziji načrta za slovenski jezik od 1. do 4. razreda.

Pregledala sem vse prispеле odgovore učiteljev, ki so jih sumirali že v posameznih organizacijskih enotah zavoda za šolstvo, jih zbrala in posredovala vsem članom komisije za razredni pouk in vodji komisije za slovenski jezik, da bi jih mogli uporabiti pri reviziji učnega načrta za slovenski jezik v osnovni šoli.

Odgovori učiteljev na vprašalnik za slovenski jezik so naslednji:

1. RAZRED
Večina odgovorov učiteljev 1. razreda jasno kaže, da bistvene spremembe načrta v tem razredu niso potrebne. Nekateri učitelji omenjajo, da je treba pripravljeno dobo male šole na začetku pouka bolj upoštevati, kar smo v osnutku novega načrta tudi poudarili. Deset odstotkov učiteljev je predlagalo, naj velike pisane črke prenesemo v 2. razred. Hkrati pa so, nasprotno, nekateri posamezni učitelji predlagali, naj prenesemo opismenjevanje učencev z velikimi tiskankami v enoletno malo šolo. Tako nismo upoštevali nobenega od obeh predlogov. Obravnava črk ostane v načrtu nespremenjena.

2. RAZRED
Tudi v 2. razredu večina učiteljev predlagala bistvenih sprememb učnega načrta. Zanimivo pa je, da je približno enako število za skrčitev kot tudi za razširitev učnega programa slovenskega jezika. Tako nekateri učitelji predlagajo, naj izpustimo besede, ki pomenijo predmete in črke, drugi pa, da jih v 2. razredu lahko brez škode že poimenujemo kot samostalni in glagol ter dodamo tudi pridevnik. Zelo zanimivi in koristni so posamezni predlogi, kot: treba je opustiti železne stavke na rabo dvopičja, s čimer soglašajo tudi slavisti in svetovalci za razredni pouk. Za otoka na tej razvodni stopnji so namreč železni stavki vsi, ki izražajo željo na kakršenkoli način. Dalje pravijo nekateri učitelji, da je treba v načrt vnesti: popravna

znamenja, razlikovanje vprašalnic „s kom?“, „s čim?“ in razširiti rabo velike začetnice na najbolj znana zemljepisna imena. Ti predlogi so utemeljeni s potrebami prakse, le razlikovanje med navedenima vprašalnicama je morda zahtevnejše.

3. RAZRED
V tem razredu je mnogo več predlogov za redukcijo načrta kot za razširitev. Od osemindesetih učiteljev je le deset takih, ki menijo, da iz sedanjega načrta ni treba izpustiti ničesar; največ — petnajst pa jih predlaga, da črtamo osebke in povedek; po pet do šest jih predlaga, da opustimo dve šolski nalogi, pismeno obnovo s spremenjenim koncem, spregatev glagola in štirje predlagajo, da izpustimo pomožni glagol. Naj bi v prvih štirih razredih dali večji poudarek besednim vrstam, pozneje pa stavčnim členom.

Predlogi za zmanjšano število šolskih nalog so že v 2. in v 4. razredu. Zato je komisija o tem obširneje razpravljala. Sklenila je, da res ne kaže prepogosto ustvarjati izjemne, psihično težje situacije na stopnji razrednega pouka, ne bi pa bilo prav, da bi se ji povsem izognili.

Obnove s spremenjenim koncem in nadaljevanjem so po mnenju mnogih učiteljev za učence zelo zanimive, ker lahko zaposlijo fantazijo in izkoristijo izkušnje. Zato jih ne kaže opuščati.

Trije učitelji so predlagali, da bi spol in število samostalnika obravnavali šele v 4. razredu, enako število pa jih želi, da bi v tretjem razredu obdelali tudi že pregibanje samostalnika in stopnjevanje pridevnika. Ker večina učiteljev o tem ne razpravlja, kaže, da ta učna snov ni pretežka. Ne bilo bi pa napak, če bi v 3. razredu obdelali tudi pregibanje samostalnika. Tako bi učenci dobili trdnino osnovo za sklanjanje v 4. razredu. Ko spoznavajo pridevnik, se gotovo seznanijo z obema vprašalnicama „kakšen“ in „čigav“, pa bi razlikovanje med kakovostnimi in svojilnimi pridevniki ne pomenilo dodatne obremenitve. To je komisija tudi predlagala.

4. RAZRED
Od 58 učiteljev jih je le šest, ki pravijo, da učni načrt ustreza. Ostali predlogi pa so zelo različni. Od enajst do petnajst učiteljev želi, da črtamo povedno določilo s pomožnim glagolom, števnik in zaimke, sklanjatev z vsemi predlogi ter nedoločnik in namenilnik. Nekateri učitelji pa bi radi dodali še: vrste pridevnika, števnik, pojem vseh besednih vrst in vse sklanjatev. Kljub nasprotujočim si predlogom, ki izhajajo iz različnih delovnih pogojev, jasno izstopa težnja, naj se razredna stopnja ukvarja več z besednimi vrstami in manj s stavčnimi členi. Komisija je to težnjo v osnutku načrta uresničila. Če namreč v 3. razredu učence pripravijo na pregibanje samostalnika in obdelajo pridevnik, potem v 4. razredu ne bo težko tako kot do sedaj v enakem obsegu obdelati samostalnika, zaimka in števnik ali pa kaj malega še dodati. Razločevanje rabe namenilnika in nedoločnika je nujno, ker ju učenci pogosto (napačno) uporabljajo pri pismenem izražanju. Povedno določilo pa je tako po mnenju učiteljev kot po rezultatih poskusnega testiranja učencev 4. razreda iz slovenskega jezika in po mnenju strokovnih sodelavcev komisije pretežno in ga je treba preložiti v 5. razred.

Devet učiteljev predlaga, da bi tudi dobesedni govor, vsaj z napovednim stavkom zadaj, prestavili v 5. razred, nekateri učitelji pa ga želijo obdelati že v 3. razredu. Če bi ga res odložili, bi povzročili učiteljem veliko težav pri popravljanju pismenih izdelkov. Učenci so zelo razgibani in dialoge radi uporabljajo.

Učitelji razrednega pouka so tudi odgovorjali na vprašanje, kateri drugi predmeti preveč obremenjujejo učence. V 1. in 2. razredu je manjše število učiteljev postavilo na prvo mesto računstvo, v 3. in 4. razredu pa večje število spoznavanje narave in družbe, zlasti družbe v 4. razredu. Med ostalimi predmeti posamezniki omenjajo tudi telesno vzgojo, italijansko in glasbeni pouk. Navajajo pripravljane proslave in bralne značke. To bo treba upoštevati v na-

črtu, še bolj pa v časovni razporeditvi učne snovi.

Najbolj soglašajo učitelji v odgovorih, ali učbeniki ustrezajo ali ne. Odklanjajo jih skoraj stoddostno, zato bo treba čimprej poskrbeti za nove. Mnoge pripombe učiteljev so zelo tehtne in bodo sestavljalcem novih učbenikov lahko koristile. Navajam jih brez komentarja.

Za Prvo berilo pravijo, da je zastarelo, da so nekateri sestavki pretežki, da niso povezani s spoznavanjem narave in družbe ter s prometno vzgojo, da imajo premalo sestavkov iz narave in premalo primer- nih pesmi. Želijo tudi enoten tisk in več ustreznih ilustracij.

Drugo berilo ne ustreza, ker ni primerno za mesto in deželo. Sestavki vsebujejo preveč dobesednega govora, ker je popolnoma zastarelo (Velikan, Prvi traktor, Račun, Občinski ljudski odbor); berilo ima premalo sestavkov in primer- nih sodobnih pisateljev in pesnikov, premalo sestavkov o naravi, letnih časih, družbi z veselo in vedro vsebino, nima zgodb iz NOB, pravljic in ne sestavkov o dosežkih znanosti in tehnike. Sestavki so vsebinsko revni, zato učence zelo težko uvajajo v doživljanje in vrednotenje besedne umetnosti.

Pod teksti manjkajo delovne naloge, vprašanja in podobno. Nujne bi bile kvalitetne ilustracije! Berilo naj bi vsebovalo tudi poglavja iz jezikovnega pouka!

Tretje berilo je zastarelo, nezanimivo in neprivlačno. Berilni sestavki niso povezani s spoznavanjem narave in družbe in nimajo tem o zdravstveni vzgoji človeka. Premalo je opisov narave, zgodb in basni o živalih, beril in pesmi v zvezi s pomembnimi dogodki in otroškimi prazniki. Izbor pesmi ne ustreza. Več bi moralo biti pesmi Zupančiča, Pavčka, Koviča, Maurerjeve. Nujne bi bile privlačne, likovno čiste ilustracije! Ob tekstih naj bi bile nakazane tudi različne naloge!

Četrto berilo ne ustreza, ker so berila pretežka (Trdobj in Nisa, Sloven se ne poda, Kralj na Betajnovi), ker so predolga in neprimerna za obnavljanje, ker preveč prikazujejo preteklost in premalo sedanjost. Ima premalo pristranskih, vsebinsko privlačnih zgodb naših pisateljev in premalo pesmi naših pesnikov (Zupančiča, Gregorčiča-SOCI, Prešerna, Kajuha, Bora ...) Potrebni- jih je tudi več dramskih tekstov, igrice, basni in drugih zgodb, ki bi zbujale ljubezen do narave.

O jezikovni vadnici pa si mnenja precej nasprotujejo: mnogi učitelji trdijo, da je to moderen, vsestransko uporaben učbenik s številnimi pripravnimi in uporabnimi vajami, nekateri pa ji te kvalitete odrekajo.

Zanimivo so nekatere ostale pripombe učiteljev. Naj navedem le tiste, ki so pogostejše:

Učitelji 1. razreda pravijo, da je treba več pozornosti posvetiti pisanim črkam; da je treba določiti število zvezkov za učence, ker jih imajo navadno preveč. Za uspešnejše delo potrebujejo: delovne zvezke, besedno stavnico, bralne lističe, posnetke radijskih šolskih ur in šolske TV oddaje.

V drugem razredu je več pripomb, da je premalo časa za branje, zato naj bi pisali manj šolskih nalog. S pridom uporabljajo knjigo Svet pred domačim pragom. Nujno potrebujejo: priročnik ali vadnico za jezikovni pouk, delovne zvezke, učne lističe za jezikovni pouk in bogate besednega zaklada, serije slik za govorne vaje. V tretjem in četrtem razredu imajo enake predloge, želijo pa več diafilmov in plošč za pouk slovenskega jezika. Berila naj bi imela slike naših najvažnejših pesnikov in pisateljev ter umetniške priloge iz otroškega sveta.

Vse te in druge pripombe učiteljev zrcalijo potrebe naše šolske prakse. Komisije, ki bodo pripravljale različne učne pripomočke za realizacijo revidiranih učnih načrtov, jih bodo pri svojem delu upoštevale.

Odgovori učiteljev razrednega pouka na vprašalnik so konstruktivni. Delovni komisiji za revizijo učnega načrta za slovenski jezik so dali osnovno usmeritev in ji pomagali tudi pri podrobnejših odločitvah. Čeprav ta osnutek še ni dokončen, so najvažnejše spremembe oprte prav na mnenja učiteljev praktikov in pedagoških svetovalcev, ki prakso dobro poznajo.

Komisija bo s pomočjo skupine slavistov in na osnovi dobljenih in obdelanih testnih rezultatov izdelala dokončni predlog revidiranega učnega načrta za slovenski jezik v prvih štirih razredih.

Sklenemo lahko, da so učitelji praktiki s svojimi odgovori in pripombami prispevali pomemben delež k reviziji sedanjega učnega načrta. Tako je tudi prav, saj so učitelji tisti, ki ga bodo uresničevali.

JELICA MESESNEL

Mladinski pevski zbor osnovne šole „Tone Čufar“ — Jesenice, pod vodstvom Polda Ulaga

DVANAJST ZBOROV NA JESENIŠKI PROSLAVI

Za 27. april — 30. obletnico ustanovitve OF je pripravila Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Jesenice skupaj z Občinsko konferenco SZDL veliko proslavo, na kateri je sodelovalo dvanajst pevskih zborov; od teh je bilo 9 pionirskih in mladinskih zborov osnovnih in srednjih šol ter otroški pevski zbor vzgojnovarstvene ustanove jeseniške občine.

Nastop pod naslovom „Naši zbori za 30-letnico OF“ je bil 23. aprila v jeseniškem gledališču, nastopili pa so: pionirski pevski zbor osnovne šole Prežihov Voranc z Jesenic, ki ga je vodil tokrat prof. Janko Pribošič, otroški pevski zbor vzgojno varstvene ustanove Angela Ocepek z Jesenic pod vodstvom Janija Turka in mladinski pevski zbor osnovne šole

Prežihov Voranc — Jesenice pod vodstvom Janka Pribošiča. Matija Suhadolc je vodil pevski zbor osnovne šole Koroška Bela, mladinski pevski zbor osnovne šole Zirovnica pa pevski učitelj in zborovodja Marjan Jemc. Na proslavi so nastopili še: pionirski pevski zbor osnovne šole Tone Čufar z Jesenic (pod vodstvom Marije Mesaričeve), pionirski zbor osnovne šole Kranjska gora (zborovodja Matija Suhadolc), zbor osnovne šole Tone Čufar z Jesenic in mladinski pevski zbor Železarskega izobraževalnega centra Jesenice (oba vodi pevovodja Polde Ulaga) ter mladinski pevski zbor Blaz Arnič z jeseniške gimnazije pod vodstvom Janka Pribošiča.

BRANKO BLENKUŠ

Razpis kolonije osnovnim šolam Jugoslavije

Odbor Male Groharjeve slikarske kolonije v Škofji Loki razpisuje

ZVEZNO MALO GROHARJEVO SLIKARSKO KOLONIJO 1971 pod pokroviteljstvom predsednika skupščine občine Škofja Loka. Namen kolonije je vključiti pionirje — likovnike Jugoslavije v akcijo JPI „TISOČ RADOSTI“.

Delo kolonije bo potekalo na območju mesta Škofje Loke in bližnje okolice od 4. do 6. junija 1971.

Organizator bo preskrbel risalne liste v velikosti 50 x 70 cm, ves ostali pribor pa naj udeleženci prinesejo s seboj. Tehnika in motiv: slobodna izbira. Ob zaključku kolonije bodo dela razstavljeni v galeriji na Loškem gradu. Vsi udeleženci bodo prejeli spominske diplome.

Vabimo vodstva šol in pionirske odrede, naj prijavijo po tri najboljše pionirje — likovnike od 5. do 8. razreda osnovne šole do 10. maja 1971 na naslov: Odbor Male Groharjeve slikarske kolonije — sedež Gimnazija Škofja Loka.

Potne stroške za pionirje naj bi krile šole ali Občinske zveze prijateljev mladine, spremljevalcem pa vse stroške (prevoz in bivanje v Škofji Loki).

Pionirji iz oddaljenih krajev (zunaj Gorenjske in Ljubljane), bodo gostje pionirjev iz območja občine Škofja Loka.

Udeleženci iz oddaljenih krajev se bodo zbrali 4. junija ob 17. uri na Loškem gradu, ostali pa 5. junija ob 7.30 uri pred osnovno šolo v Škofji Loki.

Odbor vabi k sodelovanju pionirje — likovnike in njihove mentorje.

Sklad izobraževalne skupnosti SR Slovenije za štipendije in posojila

RAZPISUJE

štipendije za šolanje v prvih letnikih visokošolskih zavodov za šolsko leto 1971/72

Na razpis se lahko prijavijo učenci zaključnih razredov srednjih štiriletnih šol, katerih starši imajo stalno bivališče v SRS.

Prosilci morajo imeti odličen ali pravoberno učni uspeh, dohodek na člana družine pa ne sme presegati 760 dinarjev. Prošnji na posebnem obrazcu, kolkovani z 1 dinarjem, je treba priložiti:

- overjen prepis spričevala 3. razreda in prvega polletja 4. razreda
- potrdilo o dohodkih staršev (skrbnikov, varuhov) v letu 1970 (za upokojenca odrezek pokojninske nakaznice, za zaposlene v tujini ustrezno potrdilo delodajalca)
- potrdilo o premoženjskem stanju in številu družinskih članov
- mnenje šole na posebnem obrazcu.

Prosilci dobe potrebne obrazce in vsa podrobnejša navodila na šolah, na katerih so vpisani.

Pri podelitvi štipendije bodo imeli prednost učenci, ki so se odločili za študij pedagoških smeri, ob izenačenih ostalih pogojih pa učenci iz delavskih in kmečkih družin iz manj razvitih območij po zakonu o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji.

Štipendije bodo podeljene praviloma v višini razlike med polovičnim dohodkom na člana družine in otroškim dodatkom ter življenjskimi stroški v višini materialnega cenzusa.

Prošnje z vsemi zahtevanimi prilogami je treba oddati na šolah najkasneje do 15. maja 1971. Po roku prispelih prošenj, prošenj brez zahtevanih prilog in prošenj, ki bodo naslovljene neposredno skladu, sklad ne bo obravnaval.

Prosilci bodo o rezultatih razpisa obveščeni do 30. junija 1971.

UPRAVNI ODBOR

OSNOVNA ŠOLA SIMON JENKO KRANJ

razpisuje delovno mesto: učitelja (ice) telesne vzgoje, PRU ali P

OSNOVNA ŠOLA BORIS KIDRIČ KIDRIČEVO

razpisuje za šol. leto 1971/72 naslednji delovni mesti:

- učitelja-ice za varstveni oddelek — določen čas; eno leto in
- učiteljice za telesno vzgojo — nedoločen čas.

Rok za prijavo kandidatov je 15 dni po objavi razpisa.

Zbor društva matematikov, fizikov in astronomov SR Slovenije

22. občni zbor Društva matematikov fizikov in astronomov Slovenije je bil letošnjega 20. in 27. marca v Šmarjeških Toplicah.

Program prvega dne sta izpolnili predavatelj profesorja dr. Nika Prijatelja (Aritmetične lastnosti v glavnih kolobarjih) ter profesorja dr. Petra Gosarja (Dislokacije).

Iz poročil je bilo mogoče povzeti, da je društvo v preteklem letu želo nenavadne uspehe v izredno pestri dejavnosti. Precej si je prizadevalo za razširitev organizirane dejavnosti društva na tista območja, ki doslej niso imela svojih podružnic (Murska Sobota, Koper). Univerzitetni učitelji so obiskovali srednje šole, kjer so predavali o zanimivih fizikalnih problemih in se z dijaki pogovarjali o študiju fizike, matematike in astronomije. Podobno je bilo delo študentov matematike, ki so gostovali s predavanji na srednješolskih matematičnih krožkih.

Društvo je organiziralo tudi republiški tekmovanje mladih matematikov in mladih fizikov. Na obeh je sodelovalo več kot 300 srednješolcev. Nekateri od njih so se udeležili tudi zveznega tekmovanja v Beogradu.

Novost v lanskem letu je bilo tekmovanje učencev osnovnih šol za Vegova priznanja. Na tekmovanjih je sodelovalo okrog 40.000 učencev, podelili pa so jim nad 1000 Vegovih znakov različnih stopenj.

Vse to delo vodita izredno delavni sekciji za popularizacijo matematike in fizike.

Zaradi izredne širine dela te sekcije je mogoče pribiti, da dobivajo njena prizadevanja vse bolj nacionalni pomen. Da se oba vodja sekcij — mladi inženir Škulj in profesor Pirnat tega dobro zavedata, kaže tudi dobro začrtan in skoro do poslednje faze uresničen program za kontinuirano delo z mladino. Uredništvo Dela je bilo pripravljeno sodelovati pri tem programu, vendar je tik pred začetkom sodelovanje odpovedalo zaradi tehničnih težav. Le-te bi bile premostljive z dodatno finančno podporo, ki pa je ni bilo mogoče najti.

V prihodnje se bosta obe sekciji združili v komisijo za popularizacijo matematike in fizike.

Že letos bosta organizirali v Ljubljani zvezno tekmovanje mladih fizikov. Nameravata pa sprožiti tudi akcijo za izdajanje časopisa za mladino, ki bi prinašal članke matematične in fizikalne vsebine ter objavljal naloge za kontinuirana dopisna tekmovanja na različnih ravneh.

Drugi del društvene dejavnosti je izobraževanje učiteljev. Letos je bil že peti fizikalni seminar. Namenjen je bil poglavjem iz fizikalne optike in je trajal tri dni. Predavanja so bila zbrana v obsežni brošuri, ki jo je prejel vsak udeleženec. Pri organizaciji seminarjev sodelujejo še nekatere druge institucije.

Vse leto pa deluje aktiv matematikov in fizikov, ki ga vodi profesor D. Modic. Podobni aktivni delujejo tudi pri društvenih podružnicah. Aktiv bo v prihodnjem letu razširil svoje delo in se preimenoval v komisijo za pedagoško dejavnost.

Komisija za tisk izdaja glasilo društva *Obzornik* za matematiko in fiziko ter knjižnico *Sigma*, ki je namenjena poglabljanju znanj iz matematike in fizike. Pomemben je delež, ki ga ima ta komisija pri dopolnjevanju literature za šolsko fiziko in matematiko.

Bibliografska sekcija društva zbira bibliografsko in biografsko gradivo starejših slovenskih matematikov, zlasti Jurija Vege, terminološka sekcija za astronomijo pa pripravlja osnovno slovensko terminologijo za to področje.

Glavni načrt in usmeritev dela društva v prihodnjem letu je široka akcija za ublažitev pomanjkanja učiteljev matematike, fizike in astronomije. V sklopu te akcije, ki naj bi predstavljala enega od samoupravljaljskih deležev pri sanaciji šolstva, je potrebno:

1. urediti in zboljšati delovne pogoje učiteljev,
2. zboljšati materialne pogoje in nuditi učiteljem več možnosti za napredovanje ter
3. povečati propagando za pedagoški poklic s sredstvi množičnega obveščanja.

Za uresničitev prve točke je predvsem potrebno urediti šolske laboratorije in jih primerno opremiti. Univerza in pedagoški akademiji že pripravljajo zbirke učil za srednje in

osnovne šole. V načrtu je organizacija svetovalne službe za učila. Društvo bo tudi zaprosilo za namensko sredstva za izdelavo normativov za učila za fiziko, matematiko in astronomijo za srednje šole. Storjeni so bili tudi že prvi koraki za tesnejše sodelovanje uvoznikov učil in društva. Posebej bi kazalo preučiti obstoječe varnostne predpise za šolske laboratorije in jih dopolniti ali korigirati, če bi se pokazalo, da je to potrebno.

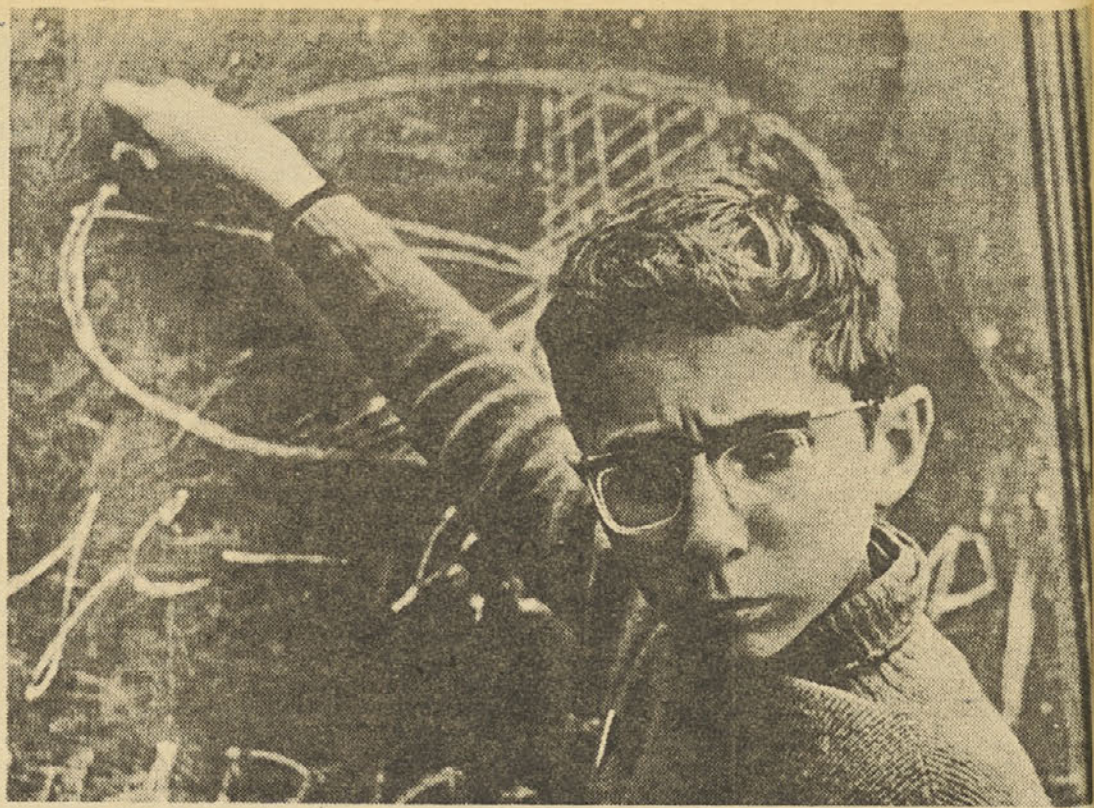
Za pomoč učitelju so potrebni laboranti. Društvo bo pregledalo, kakšne so možnosti za primerno šolanje laborantov in zaposilo za pomoč univerzo.

Če naj bi se poklic učitelja razvil v poklic, v katerem bo nadarjen mlad človek lahko razvil svoje sposobnosti, potem je treba poskrbeti, da učiteljeva izobrazba ne bo omejena navzgor s poslednjo šolsko diplomom.

Oddelek za fiziko in matematiko na univerzi omogoča diplomantom pedagoških akademij, da nadaljujejo šolanje na univerzi, če to žele.

Razen tega proučuje oddelek tudi možnost nadaljevalnega študija za srednješolske učitelje. Ta bo organiziran kot redni tretjestopenjski študij ali pa kot enoletna specializacija. Nakazani so že prvi obrisi možnega učnega načrta, ki naj bi obsegal: metodiko pouka fizike, zgodovinski razvoj fizikalnih idej, jedrsko fiziko, izbrana poglavja iz fizike, astrofiziko, mladinsko psihologijo, poglavja iz matematike in še kaj.

Za dodatno izobraževanje učiteljev so možne še nekatere druge organizacijske oblike, kot so večtedenski počitniški tečaji ter večmesečno delo posameznikov ali manjših skupin pri proučevanju posameznih vprašanj s področja pouka fizike, matematike in astronomije pod vodstvom kadrovskih šol. Možnost za to je nakazana tudi v zakonu o izobraževalnih skupnostih, v katerem je zapisano, da te skupnosti financirajo znanstveno raziskovalno delo na področju izobraževanja ter proučevanja posameznih vprašanj s tega področja. Glede na to bi bilo gotovo mogoče sodelovati s pedagoškim inštitutom, organizacijsko pa naj bi seveda

pomagati zavod za šolstvo SRS, ki naj bi take načine izobraževanja učiteljev vnesel tudi v redne letne in petletne načrte.

Pomemben korak v razvoju naše šolske matematike, fizike in astronomije bomo storili tudi, če bomo omogočili našim učiteljem udeležbo na mednarodnih strokovnih seminarjih in drugih sestankih. S tem v zvezi je tudi poziv društva vsem šolam, naj omogočijo učiteljem fizike in matematike, da na šoli naroče nekaj najpomembnejših periodičnih glasil s tega področja. Kronično pa je pomanjkanje vsakršne druge literature, ker v Sloveniji ni nobene knjižnice, ki bi načrtno zbirala literaturo take vrste.

Da bi učiteljem omogočili tudi napredovanje na delovnem mestu in temu primerno materialno stimulacijo, se je društvo odločilo, da prouči možnosti za uvedbo strokovnih nazivov. Pogovor o tem vprašanju je opozoril na pomembnost funkcionalne realizacije teh nazivov in nakazal nekaj možnosti za to. Kadrovske šole bi si želele za svoje študente mentorje na srednjih in osnovnih šolah. Verjetno bi le-ti lahko sodelovali tudi s pedagoškim inštitutom ter usmerjali učitelje pripravnike. Ob vedno večji razvejavnosti dela ravnateljev šol je treba misliti tudi na izboljšanje pedagoškega vodenja na šolah tako, da bi morda šolske pedagoške aktivnosti usmerjali pedago-

ski vodje, področne aktivne pa pedagoški svetniki.

Le uveljavljanje večjih sposobnosti in dodatne izobrazbe pri delu namreč lahko upraviči tudi večje pravice iz dela. Glede na to je najbrž predlog društva bolj usklajen s splošno težnjo nagrajevanja po delovnih uspehih kot pa nedavni predlog Zveze komunistov, po katerem bi tiste strokovnjake, ki so redki, bolje nagrajevali že zato, ker jih je težko dobiti, kot dražje plačujemo paradižnik pozimi.

Mladino bi bilo potrebno tudi bolj odgovorno in redneje obveščati o možnostih, ki jih nudi učiteljski poklic. Ta je večkrat dosti vabljivejši, kot je mladini videti na prvi pogled iz površnih izkušenj z njim v šoli.

Pomemben del razprave je bil namenjen stikom društva z drugimi institucijami, ki se ukvarajo s šolo, zlasti še z zavodom za šolstvo SRS. Društvo je že poslalo zavodu predlog za samoupravni dogovor glede sodelovanja pri reševanju celotne problematike pouka matematike, fizike in astronomije. Zlasti gre pri tem za izobraževanje učiteljev, za popularizacijo omenjenih predmetov med mladino ter izdajanje učbenikov.

Sodelovanje z zavodom je bilo v preteklosti dobro. Vendar je zbor izrazil hudo nezadovoljstvo večine društvenih članov glede akcije za reformo osnovnošolske matematike.

Nedvomno je, da se v društvu dobro zavedamo, kako potrebne so spremembe osnovnošolske matematike in glede tega ni nobenih navzkrižij z zavodom. Začuden pa smo nad tem, za kaj se zavod ni posvetoval z društvom kot najvišjim samoupravnim organom glede pouka matematike, fizike in astronomije, kateri učbenik bi kazalo prevesti in prirediti za naše razmere, ter glede časa za uresničitev tega programa. Iz izkušenj, ki jih imamo pri uvajanju srednješolske matematike, so dimo, da je akcija prenapeljena in premalo pripravljena. Upamo pa, da bo vendarle uspešno stekla v prvih dveh razredih, kjer ima nova matematika že v starih učnih načrtih vsaj rudimentarne zasnove in kjer dodatno matematično izobraževanje učiteljev ni preobsežno. Vse sile pa je treba posvetiti čimboljši pripravi reforme v 3. in 4. razredu, kjer nova matematika seže znatno čez tisto raven, ki jo lahko pričakujemo pri večini učiteljev.

Zbor je sklenil, da se predstavniki društva čimprej sestanejo s predstavniki zavoda ter se pogovore o tem vprašanju.

Ob koncu je treba povedati, da je delo zbora potekalo v izredno prijetnem ozračju, za katerega je v dobršni meri poskrbel kolektiv Zdravilišča Šmarješke Toplice.

JANEZ FERBAR

V začetku bo marsikateri učitelj razočaran, ko bo prvič uporabil lutko v razredu! Otroci se mu bodo smejali, nastalo bo preburno vzdušje in vsa učna ura bo izgubljena. Učitelj mora otroke na to pripraviti! Že prej jim naj predstavi svojo lutko. Ni nujno, da je to Pavliha, čeprav z njim lahko največ dosežemo, ker je Pavliha za otroke: premetenec, šalivec, pameten, dobrodušen in tudi resen borec za pravico, če je treba. Kaka druga lutka (npr. kužek, muca, Tinček itd.) ni tako vsestransko uporabna. Učitelj, ki se bo tudi sam pripravil na delo z lutkami in po pripravi na primeren življenjski način tudi otroke, bo kmalu spoznal, da mu bo lutka zelo hvalen pomočnik pri pouku in vzgoji. Na tisoče načinov je, kjer si lahko učitelj zelo zelo olajša svoje delo, če bo zaupal tudi delu z lutkami. Pri pouku slovenskega jezika lahko pomaga Pavliha tudi pri popravah šolskih nalog! Otroke je namreč prav v resnici sram, če ne znajo več kot Pavliha, ki je samo lutka, narejena iz lesa ali celo iz papirja. Tega se morajo nujno zavedati! Lutke spadajo v svet, iger in domišljije, in kje najdemo bolj hvaljeno polje?

Pri drugih predmetih: pri spoznavanju narave in družbe lahko lutka, na katere dejavnost so otroci že navajeni (da ne zbudijo preburnega vzdušja), kaže tudi po zemljevidu, postavlja rekvizite na peskovnik, pride stišno oblečena — primerno dobi (harlekin, tlačan, partizan itd.). Oh, kolikokrat mi je bilo žal, zavedajoč se, kako koristno je to delo in težko, ko sem zvedel, kako so se mi kolegi smejali, ker so mislili, da se z lutkami samo igram!

Pri petju: Pavliha pride na oder (za računalo, tablo ali res na pravi oder) med petjem. Vse pesmi za otroke pa morajo biti melodično in vsebinsko lahkotne (ne popevkarske!), muzikalno kvalitetne in po možnosti vzgojne in aktualne. Otroci Pavlihov — učitelj — glas že poznajo, ker pa vedo — po minimalnih pripravah! — da prihaja njihov ljubljencec, so še posebej pozorni. Ker je pesem primerna otrokovi stopnji — torej preprosta — jo bodo že ob prvem poslušanju zajeli v svojo zavest. Pavliha se bo po vsej pravici lahko raztogotil (ob prihodu na sceno) in zahteval, da mu otroci pomagajo. Še vedno sem doslej s tem trikom uspel: tako pri lutkovnih predstavah kakor v šoli.

Najvažnejše načelo pri takem delu torej naj bo: otrok mora imeti možnost kritike in to, da s pravilnimi odgovori uravnava napačne odgovore lutke. Primer, kakšna je spontana delovna igra, bomo objavili prihodnjih. (Dobesedni magnetofonski zapis spontane delovne igre, posnet v drugem razredu osnovne šole.)

Področje: O izletih in razvedrilo

Tedenska snov: O počitnicah

Učna snov: O ribolovu

Učni smoter: Spoznavanje delovnih postopkov pri ribolovu

Učni postopek: Spontana delovna igra z ročnimi lutkami

POTEK POUKA:

UČITELJ: Glejte, otroci, koga sem danes spet prinesel s seboj!

RAZRED: Pavliho!

UČITELJ: Mislim, da nam bo veliko povedal; včeraj je bil v moji torbi, pa je gotovo slišal vse, o čemer smo se pogovarjali.

PETER: O, že vem, tovariš učitelj — pustite me, da bom govoril. (Peter sede na stol sredi razreda in predstavlja Pavliho, takoj ko si lutka natakne na roko in je pripravljen na igr.) Povedal vam bom nekaj o počitnicah.

MARKO: Reči moro o šolskih počitnicah.

PAVLIHA: Učili smo se štirideset tednov in zdaj imamo zadnji teden pouka. Ali naj vam povem, kaj bom delal v počitnicah?

RAZRED: Jaaa!

PAVLIHA: Odpeljal se bom daleč ven, na deželo. Tam se bom igral, pel, telovadil in se tudi učil.

VOJKO: Pa pisal! (Peter je znan po svoji slabi pisavi.)

PAVLIHA: Saj pisasnje spada k učenju. Hodil bom tudi na kopanje in lovil bom ribe.

ALEŠ: Za to boš potreboval trnek.

PAVLIHA: Trnek si bom napravil sam.

ALEŠ: Saj ga ne znaš! (Premikanje v razredu — ugovarjanje.)

UČITELJ: No, Pavliha, pa pridi k tabli in nam nariši trnek.

PAVLIHA (vzame kredo in riše; Jože, ki so mu ga izbrali za pomočnika, mu pomaga pri tem, medtem pa se razgovor o zapažanjih nadaljuje.)

IVAN (Pavliha riše ribiško palico): Za to moraš imeti vrbovo šibo.

PAVLE: Bambusova palica (!) je še boljša, ta več vzdržji.

TINE: In namesto vrvice lahko uporabiš mačje črevo.

TONČEK: Ali najlonsko vrvico.

ALEŠ: Tak trnek in tako ribiško palico si lahko že sam narediš, ampak jaz sem mislil tako palico ... (Riše ribiško palico z navjajalnim koleščem) in tak trnek ... (Riše zviti, trizobni trnek.)

PAVLIHA: Imamo pač dve vrsti trnkov in palic — jaz sem mislil na prvega.

UČITELJ: (uokvirji risbi).

IVAN: Zdaj potrebujete še plutovino ali zamašek.

RUDI: Pa lopatico.

VOJKO: Kaj je to?

PAVLIHA: Rudi je mislil lopatico, to je del gosjega peresa.

RAZRED: Tega ne poznamo.

PAVLE (gre k tabli in riše): To je lopatica, del gosjega peresa.

PAVLIHA: To je torej plavač in spodaj visi vrvica.

ANDREJ: S kaveljčkom.

VOJKO: S kaveljčkom od trnka.

POLDE: Na njem je črv, ta mora biti bolj spodaj.

ANDREJ: Zaredi tega pa imamo vrvico. To napravi ribiško vrv še daljšo.

JANEZ: Namesto črva lahko natakneš na trnek tudi koblico ali muho.

ROBERT: To se imenuje vaba.

VOJKO: Napisal bom. (Napiše vada.)

ROBERT: Vaba sem rekel! Vado potrebujejo pri namakalnih napravah.

VOJKO (nariše k besedici „vada“ drog z vado in napiše besedico „Vaba“): Jože riše razven skico).

PAVLIHA: Zdaj pa moram najprej ujeti muho in najti črva.

NIKO: Pa tudi dovoljenje za ribolov si moraš priskrbeti.

JOŽE: To dovoljenje se imenuje ribiška karta. Imeti jo moraš, da te miličnik ne zapiše.

MIRKO: Ne miličnik, tem pravimo pregledniki lovišč, pazniki ali varuhi.

UČITELJ: To pa niso tako preproste besede.

MARKO: Napisal jih bom na tablo (napiše besede pravilno na tablo).

PAVLIHA: In zdaj grem na ribolov. Takole bom vrgel trnek v vodo. (Na pravi gib, ki ponazarja met vrvice.)

KLAS: Saj nimaš v roki nobene ribiške palice.

NIKO: Hitro jo bom naredil. (Vzame iz omar za tehnični pouk potrebščine in sestavi majhno ribiško palico.)

JOŽE: S tem trnkom pa že ne boš ujel morskega psa. (Smeh v razredu.)

PAVLIHA: Saj bom raje ujel krapa, ta je boljši.

JOŽE (Riše krapa na tablo, a risba je uspele le na pol). Krapi so videti tak!

MARKO: To je povodni konj, a ne krap; (Smeh v razredu, Marko izboljšuje risbo.)

PAVLIHA: Lovil bom tudi jegulje in postrvi.

JOŽE: In bele vodne kače.

RAZRED: Teh sploh ni.

PAVLE: Te so le v pravljicah.

JOŽE: Ampak jaz sem jih že videl. Bile so črne.

PAVLE: To so bile jegulje! (Riše na tablo jegulje.) Kajne — te so bile, videl so take?

MILE: Jegulje lovimo tudi z mrežami, ki se imenujejo vrše. Poznam jih!

(Nariše vršo.)

RUDI: To je boljše kot s trnkom, ker ne mučimo črvov in muh.

UČITELJ: Saj ne uporabljamo pri ribolovu zmeraj pravih črvov in muh za vabo.

NIKO: Že vem — imamo tudi umetne vabe.

KLAS: Te so iz svinca ali pločevine. (Nemir v razredu.)

DREJC: To ribe vendar začitijo, opazijo.

NIKO: Ne, tega ribe sploh ne vidijo.

UČITELJ: Ali ribe res tako slabo vidijo?

NIKO: Voda ni zmeraj povsem čista.

KLAS: Umetne vabe — pravijo jim tudi vabne ribice — so tudi zelo gibljive!

(Napiše vabna ribica.)

UČITELJ: Jože, nariši nam ribo s čelne strani (Jože riše).

MORO: Usta ji moraš napraviti širša.

MARKO: Temu se ne pravi usta, ampak gobec.

RAZRED: (si ogleduje posrečeno risbo).

NIKO: Oči ima vendar ob strani, zato ribe ne vidijo tako natančno.

NEKATERI: Ja — oči ima ob strani, zato riba ne more videti tako natančno.

KLAS: Posebno, kadar je lačna.

PAVLIHA: Zato bom tudi ujel veliko rib, prinesel jih bom v šolo in potem jih bomo vsi skupaj jedli.

UČITELJ: Zelo se že veselimo tega. In gotovo nam bodo nadvse dobro tekline.

OSNOVNA ŠOLA PODGRAD

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:
— učitelja za matematiko in fiziko, PRU
— učitelja za angleščino, PRU
— učitelja za likovni pouk in slovenščino, PRU
Kandidati bodo morali poučevati še ostale predmete zaradi dopolnitve obveznosti.
Stanovanj ni na voljo.

KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA PRI VVZ STARI VODMAT

razpisuje naslednja delovna mesta za nedoločen čas:
3 vzgojiteljice pogoj diploma SVŠ
1 medicinska sestra — pediatrična smer, pogoj dokončana sred. medic. šola — pediatr. smer in 6 mesecev klinične prakse.
Kandidatke naj pošljejo prošnje v 14 dneh po objavi razpisa. Nastop službe je 1. septembra 1971.

OSNOVNA ŠOLA PETER KAVČIČ ŠKOFJA LOKA

razpisuje za š. l. 1971/72 naslednja prosta delovna mesta:
— 1 učitelja za matematiko in fiziko; PRU ali P, za nedoločen čas,
— 1 učitelja za glasbeni pouk; PRU ali P, za nedoločen čas,
— 2 učitelja za tehnični pouk; PRU, za nedoločen čas.
Prijave pošljite na upravo šole v 14 dneh po objavi.

OSNOVNA ŠOLA BRŠLJIN NOVO MESTO

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:
1 učitelja za slovenski jezik, PRU ali P, za nedoločen čas
2 učitelja za matematiko in fiziko, PRU ali P, za nedoločen čas
1 učitelja za biologijo in kemijo, PRU ali P, za nedoločen čas
1 učitelja za telesno vzgojo, PRU ali P, za nedoločen čas
1 učitelja za glasbeni pouk, PRU ali P, za nedoločen čas
Rok za prijavo na razpis je 15 dni po objavi razpisa na naslov Osnovna šola Bršljin (p. predal 109 Skupščina občine Novo mesto)

OSNOVNA ŠOLA MAJDA VRHOVNIK V LJUBLJANI Gregorčičeva 16,

razpisuje prosto delovno mesto:
1 učitelja za zgodovino in zemljepis; PRU ali P; za nedoločen čas,
2 učiteljev za PB; U ali PRU, (razredna stopnja); za določen čas (1. 9. 1971. do 31. 8. 1972.).
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

ZDS OSNOVNE ŠOLE BOROVNICA

razpisuje naslednja prosta delovna mesta s polnim delovnim časom za nedoločen čas:
učitelja za razredni pouk — U,
učitelja v oddelku PB za višjo stopnjo — U ali PRU

Svet OSNOVNE ŠOLE MOKRONOG,

razpisuje naslednja delovna mesta:
Matična šola Mokronog:
učitelja za matematiko, P ali PRU
učitelja za glasbeni pouk, P ali PRU
učitelja za likovni pouk, P ali PRU
učitelja za razredni pouk, U
Samska stanovanja so na voljo.

PODRUŽNIČNA ŠOLA TREBELNO:

3 učitelje za razredni pouk, U
Dodatek za težko delovno mesto.
Samska stanovanja so na voljo.

PODRUŽNIČNA ŠOLA JELŠEVEC:

3 učitelje za razredni pouk, U
Dodatek za težko delovno mesto.
Družinsko in samsko stanovanje v novi šoli.
Vsa razpisana delovna mesta so za nedoločen čas.

OTROŠKI VRTEC IDRJA

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:
— UPRAVNIKA
Pogoj: Vzgojiteljica, VZG z opravljenim strokovnim izpitom, da ima 10 let vzgojiteljske prakse, da se odlikuje s pedagoškim, organizacijskim in družbenopolitičnim delom.
— DVE VZGOJITELJICI, VZG
Nastop službe je 1. septembra 1971. Rok za prijavo na razpis je 15 dni po objavi razpisa.

Razpisna komisija pri VZGOJNO VARŠTVENEM ZAVODU — KOČEVJE

razpisuje prosto delovno mesto za
2 vzgojiteljici
Pogoj: Dokončana vzgojiteljska šola.
Rok za prijavo je 15 dni od dneva objave oziroma do zasedbe delovnega mesta.

Družbeni dogovor o štipendiranju in kreditiranju v SR Sloveniji

V torek, 20. aprila 1971, je bil sestanek podpisnikov družbenega dogovora o štipendiranju in kreditiranju v SR Sloveniji na republiški ravni. Po daljši razpravi so podpisniki sprejeli naslednja stališča in priporočila ter zadožitve za naslednjo akcijo:

1. Podpisniki dogovora na republiški ravni se zavzemajo za temeljito pripravo za sprejem družbenega dogovora na občinski ravni in z delovnimi organizacijami. Priporočajo, da se uveljavi dosledno štipendiranje kot rezultat kadrovske politike v okviru vseh investicij v razširjeno reprodukcijo. Dogovori v občinah, kjer še niso bili sprejeti, naj bodo sklenjeni najkasneje do 31. maja 1971 (18 občin) in naj bo tako zagotovljena ustrezno usklajena štipendiranja in kreditiranja v naslednjem šolskem letu. Podpisniki dogovora bodo ukrenili vse potrebno, da bo do take realizacije skupnih prizadevanj tudi prišlo.

2. Podpisniki dogovora na osnovi analiz življenjskih stroškov, podatkov o porastu teh stroškov in glede na predvideno povečanje cen v domovih za učence in študente ugotavljajo, da bodo življenjski stroški učencev v naslednjem šolskem letu dosegli vsoto 650 dinarjev mesečno, študentov pa 759 dinarjev. To naj bo osnova za podeljevanje štipendij in posojil v naslednjem šolskem letu s tem, da bodo stroški ponovno preverjeni med šolskim letom.

Podpisniki ponovno opozarjajo vse, ki so dogovor podpisali, da morajo biti štipendije in posojila podeljena v najmanj takih mesečnih zneskih, ki pokrivajo razliko med polovičnim dohodkom na člana družine in pripadajočim otroškim dodatkom ter ugotovljenimi življenjskimi stroški.

3. Podpisniki dogovora pozivajo Izvršni svet skupščine SR Slovenije, Gospodarsko zbornico SR Slovenije in Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, da kot sestavljalci splošnih družbenih dogovorov o merilih usmerjanja delitve dohodka in osebnih dohodkov pri sestavi le-teh upoštevajo tudi merila za oblikovanje in usmerjanje sredstev za strokovno izobraževanje ter za štipendiranje in posojila kadrom v skladu z že sprejetim dogovorom o štipendiranju in kreditiranju, katerega podpisniki so tudi navedeni organi.

4. Skupnost študentov in izobraževalna skupnost SR Slovenije se posebej zavezuje, da bosta preko pokrajinskih klubov študentov in preko temeljnih izobraževalnih skupnosti skrbela za usklajena prizadevanja za ustrezne višine štipendij in posojil, posebej pa bosta pomagala tistim dajalcem štipendij in posojil, ki sicer štipendirajo v skladu s svojimi zmožnostmi, njihove potrebe po kadrih pa so kljub temu znatno večje.

5. Podpisniki dogovora se zavezujejo, da bodo posebno skrb posvetili manj razvitim območjem v naši republici.

6. Gospodarska zbornica SR Slovenije bo analizirala vzroke za vedno večjo neizkoriščenost razpisanih štipendij.

7. Izobraževalna skupnost SR Slovenije bo v maju obravnavala predlog ustanovitve in delovanja republiškega štipendijskega in posojilnega centra tako, da bo center začel delovati 1. septembra 1971.

8. Skupina podpisnikov bo obiskala v maju vse občine, kjer dogovor še ni bil sklenjen in pospešila sklepanje dogovora v občinah, kjer akcija poteka prepočasi.

Podpisniki dogovora so na koncu ugotovili, da je po stanju 20/4 — 1971 dogovor sklenilo in je v podpisovanju v 42 slovenskih občinah, v 14 občinah bo predvidoma sklenjen v mesecu maju, v štirih občinah (Jesenice, Logatec, Slovenska Bistrica in Tržič) pa doslej še ni bilo nobenih ustreznih priprav. Sklenili so, da se ta stališča objavijo v dnevnem tisku.

Ljubljana, 22. aprila 1971

OSNOVNA ŠOLA CEZANJEVCI

razpisuje:
Osnovna šola Cezanjevci:
1 učitelja za zgodovino-zemljepis P ali PRU. Na voljo je samsko stanovanje.
1 učitelja za glasbeni pouk in likovni pouk, PRU. Stanovanje pri zasebnikih.

Podružnična šola Stara cesta:

2 učitelja za razredni pouk, PRU, U. Za šolsko leto 1971/72. Na voljo samsko stanovanje.

Komisija za volitve in imenovanja ter kadrovske zadeve OBČINSKE SKUPŠČINE KOČEVJE

razpisuje prosto delovno mesto
direktorja Delavske univerze „Jože Šeško“ Kočevje

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:

1. da imajo visoko ali višjo izobrazbo pedagoške, pravne ali politološke smeri,
2. da izpolnjujejo pogoje za učitelja poklicne šole in 5 let učno vzgojne prakse ter opravljen strokovni izpit,
3. da imajo organizacijske izkušnje in strokovne sposobnosti za vodenje izobraževalne ustanove.

Pismene prijave z dokazili naj kandidati pošljejo na občinsko skupščino Kočevje.

Osebnih dohodkov po pravilniku. Nastop dela 1. 9. 1971.

Razpis velja 15 dni po objavi.

Komisija za volitve in imenovanja ter kadrovske zadeve OBČINSKE SKUPŠČINE KOČEVJE

razpisuje prosto delovno mesto
direktorja Osnovne šole Kočevje
POGOJI: visoka izobrazba in 5 letna vzgojno izobraževalna praksa, višja izobrazba in 8-letna vzgojno izobraževalna praksa ali srednja izobrazba in 10-letna vzgojno izobraževalna praksa,

Kandidat mora imeti pogoje za učitelja osnovne šole, da je aktiven družbeno politični delavec in da ima izkušnje v organizacijskem in pedagoškem vodenju šole.

Pismene prijave z dokazili o izpolnitvi pogojev naj kandidati pošljejo na občinsko skupščino Kočevje.

Razpis velja 15 dni po objavi.

MAKSA SAMSA

Pri učiteljici in pesnici Maksi Samsa se je ponovila stara in znana zgodba o mladem človeku, ki se je podal iz skromnega okolja v široki svet iskat sreče, a se je razočaran vračal — če ne v resnici, pa v željah — v kraj, kjer je brstela njegova mladost.

Maksa se je res že po sedmih letih službovanja vrnila bolehnata in utrujena v svojo rojstno vas Dolnji Zemon pri Ilirski Bistrici in tam živela do 18. marca 1971, do dneva svoje smrti.

Rodila se je l. 1904 kakor pesnik Srečko Kosovel, s katerim jo je vezalo globoko prijateljstvo — sozvočje dveh občutljivih pesniških duš. V pogovorih se ga je vedno znova spominjala in po njegovi rani smrti mu je posvetila nekaj svojih najlepših pesmi. Umrla je prav na dan obletnice Srečkovega rojstva...

Prvo njeno službeno mesto je bilo v Harijah pri Ilirski Bistrici. Toda fašistična oblast ni dolgo trpela zavedne slovenske učiteljice. Leta 1926 je bila odpuščenata. Zatekla se je čez mejo v Jugoslavijo in učiteljevala na Jezerskem in v Rovtahn nad Logatcem. Leta 1930 se je zaradi bolezni vrnila v svojo rojstno vas in tam živela kot samotarka do svoje smrti. Še enkrat je stopila med otroke: med narodnoosvobodilnim bojem je leta 1944 po tolikih letih molka in gorja v učilnicah bližnje vasi Vrbovega zadonela slovenska pesem in se oglasila slovenska beseda.

Pesniško je začela ustvarjati že na učiteljišču v Ljubljani in Tolminu. Pozneje zasledimo njene pesmi v številnih revijah in časopisih: v Ženskem svetu, Mladiki, Našem rodu, Zvončku, Ljubljanskemu zvonu, Jutru in drugih. Leta 1934 je izšla v Trstu zbirka njenih pesmi (Nekaj pesmi), leta 1964 pa je izdala Matična knjižnica v Ilirski Bistrici v izboru Božidarja Borka in Jožeta Šmita zbirko Bleščéce prevare.

Življenjske prevare so osnovni motiv njene poezije. Surovi čas narodnega zatiranja in brezobzirnega pridobitništva med obema vojnama je izzval v pesnici protest in resignacijo. V pesmi Izza sužnjih dni toži:

*Kar je zatrto, rado bi zavrelo,
obsojeno bi svet v temelj preklelo,
zavrženo za hip bi rado vstalo,
opljuvano bi z žolčem se opralo!*

*A vse strmi — pod jarem glavo sklanja...
Kdor drzen je, da lepše čase sanja,
telo in dušo ubije mu spoznanje.
Mladost, mladost, kam šle so tvoje sanje...*

Svojo osamelost in zapuščenost v gluhem podežlju izpoveduje v pesmi Učiteljica:

*Štiri gole stene
mračno zro na mene,
v kotu borna postelj,
boren stol kraj mize.*

*Sama tu ob peči
v ogenj zrem žareči,
v srcu žalost grize...*

*Štiri gole stene,
boren stol kraj mize,
v srcu žalost grize...*

V več pesmih razmišlja o najglobljih vprašanjih: o smislu življenja, večnosti, smrti:

*Človek mine kakor soj meglice:
kakor prej po logih mile ptice
vesele zelenja se in sonca;*

*ritem časa kakor val brez konca
starec čas brez motnje v dalj
poganja...*

Življenje jo je prevaralo, toda ni je uničilo. Nedoločeno, človeku vrojeno hrepenenje je ostalo na dnu razbolelega srca:

*S kruhom prevare nasičeno,
z vinom spoznanj napojeno,
v željah nikoli uslišano,
stokrat po krivem obsojeno,*

*stokrat do zemlje ponižano,
čisto, nedožno, a križano
moje srce, kam bi rado?*

FRANC MUNIH

DELOVNA SKUPNOST OSNOVNE ŠOLE JUROVSKI DOL

razpisuje naslednja prosta delovna mesta za nedoločen čas:

- učitelja za matematiko in fiziko, PRU ali P
- učitelja za angleščino in slovenščino, PRU ali P
- učitelja za zgodovino in zemljepis, PRU ali P
- učitelja za telesno vzgojo in biologijo, PRU ali P

Rok za prijavo je 15 dni po objavi

OSNOVNA ŠOLA POSTOJNA

razpisuje naslednja delovna mesta:

- učitelja za defektologijo, PRU
- učitelja za angleščino, PRU ali P
- učitelja za tehnični pouk, PRU

Stanovanja ni.

KOMPAS JUGOSLAVIJA

PREŽIVITE DEL DOPUSTA TUDI NA ENEM OD NAŠIH ZANIMIVIH POTOVANJ:

- MOSKVA—LENINGRAD, 6 dni z letalom, 1960 din, odhodi: 2. in 23. julija, 6. in 20. avgusta.
- KIJEV—MOSKVA—VOLGOGRAD—LENINGRAD, 9 dni z letalom, cena 2221 din, odhodi: 15. julija in 5. avgusta.
- LONDON, 10 dni letalo-avtobus, odhod 2. julija.
- ANGLIJA—ŠKOTSKA, 13-dnevno potovanje, odhod 2. julija z letalom do Pariza, nato z avtobusom do pristanišča Dieppe, 4-urna vožnja s trajektom do angleškega pristanišča Newhaven, 6-dnevno krožno potovanje po Angliji in Škotski, povratek čez Kanal, skozi severno Francijo, Basel, Zuerich, Feldkirch in Innsbruck.
- Zahtevajte naše sporede potovanj za julij in avgust, ki so opisani v letnem programu KOMPASA.

Kinematografi prikazujejo

Ameriški film **STENA ŽELJA** je režiral Joe Massot. Novost tega filma je v novih možnostih filmskega medija. Gre za relacijo vplivanja, ki so ga na film naredile televizijske reklame.

Film pripoveduje o profesorju — znanstveniku, ki naredi nešteto špranj v steni, da lahko sledi dogajanju pri sosedovih, kjer snemajo reklame in kjer poteka v pavzah življenje mamek in fotografov. — n. d.

MORILCI V VRSTI je ameriško-filipinski vojni film. V njem je vse, kar že poznamo, le da je ta splošnost pod ravniyo povprečnosti, ki tudi najbolj nezahtevnega gledalca dolgočasi. — n. d.

MLADI CASANOVA je italijanski film režiserja Luigija Comencinija. Film je spektakel. To je komercialna zgodba, kakršno smo videli že stokrat. — n. d.

Italijanski film **ŠTIRJE NA POČITNICAH** je delo režiserja Florestana Vanzinija. Filmska zgodba govori o dveh zakonskih pari, ki preživljata počitnice; eni srečno drugi nesrečno. Smrt je tragično vezana na simboliko kontrasta med srečo in nesrečo. — n. d.

LIKA, VELIKA LJUBEZEN ČEHOVA (FEST 71) je film Sergeja Jutkjeviča, ki ni nikoli svojih filmov delal zgolj z rutino. Film ni narejen z namenom narediti biografski film o Čehovu. Posvečen je dogodkom ob nastajanju gledališkega dela Galeb, ki je pravzaprav odigralo pomembno vlogo v razvoju gledališča nasploh. Formalno je film zanimiv. Z dekorom, ki spominja na začetke filma in ki je pravzaprav povzetek risanih razglednic časov Čehova, poudarja nujno prepuščanja svetu domišljije, če hočemo ustvariti in doživeti umetniško delo. Film je zanimiv za razpravo v srednji šoli. — mb

SATYRIKON (FEST 71) je film Federika Fellinija, ki je povzročil mnogo hrupa. Mnogi njegovi privrženci in oboževalci

med filmskimi ljudmi so ob tem filmu izgubili stik z njegovim delom. Za osnovo je vzel Petrovičovo delo, iz katerega po njegovem mnenju veje strah pred negotovostjo, ki jo prinaša dedanca neke kulture. Pri tem pa je toliko subjektiven, da je ta subjektivnost že na meji brezavestja in zato daleč od objektivnosti. Ta očitni subjektivizem pa tudi najbolj bode v oči. Film je predvsem estetsko razmišljanje. Kot takšno je uspelo in zasluži pri obravnavi sodobnega filma precejšnjo pozornost. Vendar ga premlademu gledalcu ne priporočamo. — mb

SOMRAK BOGOV (FEST 71) je najnovejši film Luchina Viscontija. Ponovno se je zatekel opisovanju propadlega vladajočega razreda skozi razkol neke družine. Film je pravzaprav študija korupcije na vseh področjih oblasti, morale in seksa. Film je delan z jasnim konceptom. In če ne bi bil Viscontijev, bi prav hitro zdrsnil v melodramatično neokusno predstavo propadanja. Tako pa je film jasna predstava o določenem družbenem in zgodovinskem trenutku, gledana iz današnje perspektive. Film priporočamo za ogled v srednji šoli. — mb

LJUBEZEN ČAROVNICE je film španskega režiserja Francisca Rovira Belete. Malodramska obravnava s španskim patosom, grozljivimi in nainimimi zapleti, poizkusi vnašanja eksperimentalnih vložkov je tolikšna stilna mešanica, da z njo gledalci prav gotovo ne bodo zadovoljni. — mb

NORMANOVE HIPY PUSTOLOVŠČINE — film angleškega režiserja — je satira na nastalo situacijo, ko se mlada angleška generacija osvobaja tradicionalnih okovov. To je pravzaprav klic k toleranci, ki naj omogoči, da tudi srednja, če že ne starejša generacija, vidi v mladinskem gibanju prednosti, ki naredijo življenje bolj zabavno in prijetno. Ob filmu se boste prijetno zabavali. — mb

DIVJI MOŽ je film režiserja Roberta Mulligana. Zgodba o strahotnem Indijancu, ki ubija in kateremu je ušla žena s sinom, ne zahteva kljub hotenju scenarista posebnih moralnih pomislekov in opredeljevanj. Pa tudi s formalne plati ni nič posebnega. — mb

SLAVISTIČNO DRUŠTVO SLOVENIJE

prireja v organizaciji s „Kompasom“ za svoje člane tudi letos strokovno ekskurzijo

PO VZHODNI NEMČIJI

od 16. do 25. julija 1971.

Program ekskurzije bo približno tak:

1. dan — 16. 7. Odhod iz Ljubljane ob 6.00 uri izpred poslovalnice Kompas, Titova 12. Nato ves dan vožnja skozi Celje, Maribor, Dunaj do Prage oz. okolice Prage, kjer bo večerja in prenočišče.
2. dan — 17. 7. Po zajtrku odhod skozi Litomerice in prelaz Cinnovec v Dresden — središče nemškega baroka. Ogled Zwingerja z galerijo. Večerja, prenočišče.
3. dan — 18. 7. Po zajtrku še event. ogledi Dresdenu, nato odhod v Budišin (Bautzen) — kulturno središče Lužiskih Srbov. Zvečer večerja. Prenočevanje v Budišinu ali vrnitev v Dresden.
4. dan — 19. 7. Po zajtrku odhod proti Cottbusu — drugemu središču Lužiskih Srbov. (Vmes ogled kake vasi.) Zvečer prihod v Vzh. Berlin. Večerja, prenočišče.
5. dan — 20. 7. Po zajtrku ogled nekaterih kulturnih spomenikov v Vzh. Berlinu (Pergamon, Brandenburška vrata, berlinski zid, Humboldtova univerza, Alexanderplatz). Popoldan zapustimo Berlin skozi Wittenberg (tu si ogledamo Lutrovo hišo, muzej reformacije, grajsko cerkev /1517 teze!/, Lutrov in Melanchtonov grob), nato do Halle — ogled starega mesta Halle in ogled Haendlove rojstne hiše. Proti večeru prihod v Leipzig. Večerja, prenočišče.
6. dan — 21. 7. Po zajtrku ves dan ogledovanje znamenitosti Leipziga (univerza, Herderjev institut, Thomaskirche /Bachov grob/, spomenik bitke narodov 1813, Auerbachs Kaller /Faust/). Večerja in prenočišče.
7. dan — 22. 7. Po zajtrku zapustimo Leipzig skozi Naumburg (ogled katedrale iz 13./14. stoletja) skozi Jene (ogled univerze, Planetarija in treh domburških gradov). Zvečer prihod v Weimar, kjer bo večerja in prenočišče.
8. dan — 23. 7. Ves dan ogledovanje zgodovinskih in sodobnih znamenitosti Weimerja (Goethejeva in Schillerjeva hiša, Herderjev muzej, Wielandov muzej, Goethejeva in Schillerjeva grobnica, Goethejeva vrtna hiša) in obisk nekdanjega koncentracijskega taborišča Buchenwald. Večerja in prenočišče v Weimarju.
9. dan — 24. 7. Po zajtrku odhod skozi Erfurt (ogled katedrale in Severinkirche — središča humanizma), skozi Eisenach (ogled Bachove rojstne hiše, zbirke instrumentov in Lutrove hiše) skozi Wartburg (grad pri Eisenachu iz 1067, glavno središče viteške poezije) in skozi Bamberg (po možnosti ogled katedrale), v Nuernberg, kjer bo večerja in prenočišče.
10. dan — 25. 7. Po zajtrku kratek ogled Neurnberga in obisk Duererjeve razstave ob 500-letnici rojstva. Opoldan povratek skozi Muenchen in Ljubljano, kamor bomo prišli v večernih urah.

Strokovno ekskurzijo bo vodil prof. Valter BRAZ z ljubljanske univerze, za Lužiske Srbe pa bomo skušali dobiti posebnega vodiča — domačina.

CENA STROKOVNE ESKURZIJE JE 1.800.— din.

V ceni so vračunani prevoz z avtobusom, gostinske storitve, cestne takse v Avstriji in Zap. Nemčiji, stroški nabave vzh. nemške vize ter priprava in vodstvo potovanja.

OB PRIJAVI prosimo predložite: — izpolnjeno prijavnico „Kompas“ — in akontacijo 300.— din.

Če želite, lahko plačate potovanje tudi na obroke do konca meseca oktobra.

PRIJAVE bo sprejemal Kompas, Ljubljana, Titova c. 12, do sedbe razpoložljivih mest v avtobusu, najkasneje pa do 10. junija 1971.

Za SLAVISTIČNO DRUŠTVO LJUBLJANA

prof. Vinko Omerzelj

KOMPAS — LJUBLJANA

VZGOJNO VARSTVENI ZAVOD SLOVENJ GRADEC

razpisuje
prsto delovno mesto vzgojiteljice
za nedoločen čas.
Pogoj: SVŠ z diplomom
Nastop službe 1. IX. 1971

TEHNIŠKA SREDNJA ŠOLA KRŠKO Hočevarjev trg 1

razpisuje naslednji prosti delovni mesti:
— dipl. elektro inženirja — šibki tok
— dipl. elektro inženirja — jaki tok
Družinski stanovanji bosta na voljo v jeseni.

OSNOVNA ŠOLA GRM NOVO MESTO

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:
— učitelja za matematiko in fiziko, PRU ali P, za nedoločen čas,
— učitelja za zgodovino, PRU ali P, za nedoločen čas.
Rok za prijavo na razpis je 15 dni po objavi razpisa na naslov Osnovna šola Grm, (poštni predal 109 skupščina občine Novo mesto)

OSNOVNA ŠOLA GORNJI LOGATEC

razpisuje naslednje prosto delovno mesto:
učitelja matematike — fizike, PRU ali P,
Delovno mesto razpisujemo za nedoločen čas.

15-LETNICA

Maturanti petega letnika mariborskega učiteljskega, letnik 1956, se bomo srečali ob 15. letnici mature. Srečanje bo 26. JUNIJA OB 18. URI V GOSTILNI RAJH V BAKOVCIH PRI MURSKI SOBOTI.

Prosimo, da pošljete akontacijo 50.— din na naslov Ljubljanska banka, podružnica Murska Sobota, št. 519-620-2-72000-17064/5.

Obvestite tudi svoje kolege in kolegice!
Na svidenje v juniju!

PREKMURCI

OSNOVNA ŠOLA ANTONA AŠKERCA RIMSKE TOPLICE

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

Centralna šola

Učitelja za slovenski jezik — PRU ali P
Učitelja za angleški jezik — PRU ali P
Učitelja za tel. vzgojo in likovni pouk — PRU ali P

Podružnična šola Jurklošter

Učitelja razrednega pouka
2 učitelja razr. pouka za pouk od 5. do 8. razreda — U

Podružnična šola Henina

2 učitelja razrednega pouka za pouk od 5. do 8. razreda — U

Podružnična šola Lažišče

Učitelja razrednega pouka — U

Vsi razpisi veljajo za nedoločen čas do zasedbe delovnih mest. Stanovanja so na voljo.

„DELOVNA SKUPNOST OSNOVNE ŠOLE SLAVA KLA-VORA MARIBOR“

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja za tehnični pouk.

Pogoj: predmetni učitelj s strokovnim izpitom.

Delovna skupnost

OSNOVNE ŠOLE KOZJE

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja za razredni pouk na podružnični šoli Podsreda, za določen čas.

Pogoji: učitelj razrednega pouka s strokovnim izpitom. Prijave sprejemamo do 1. 7. 1971.

Komisija za volitve in imenovanja ter kadrovske zadeve OBČINSKE SKUPŠČINE KOČEVJE

razpisuje prosto delovno mesto

ravnatelja Vzgojno varstvenega zavoda Kočevje

Pogoji: končana vzgojiteljska šola, opravljeni strokovni izpit in najmanj 5 let vzgojno-izobraževalnega dela ali učitelj z opravljenim strokovnim izpitom in večletno prakso.

Razpis velja 15 dni po objavi.

SVET OSNOVNE ŠOLE DUŠANA JEREBE SLOVENSKE KONJICE

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja slovenskega jezika

Pogoj: PRU ali P (s končano ustrežno šolo).

Nastop službe 1. 9. 1971

Stanovanje po dogovoru.

Prijave sprejemamo 20 dni po objavi razpisa.

DELOVNA SKUPNOST OTROŠKEGA VRTCA BREŽICE

razpisuje

2 delovni mesti vzgojiteljic

Pogoj: končana srednja vzgojiteljska šola z diplomom.

Rok prijave: 15 dni po razpisu.

Muzej »25. maj« za 30. obletnico borbe jugoslovanskih narodov leta 1941

Letos bomo praznovali 30. obletnico začetka oboroženega boja jugoslovanskih narodov. Pri praznovanju te obletnice bo poseben poudarek prav na muzejih. Muzeji bodo seznanili obiskovalce z bogatim filmskim programom, ki je posvečen temi NOB.

Muzej 25. maj spada med najnovejše muzeje v Beogradu. Odprli so ga 1. 1962. Shranjuje in razstavlja predmete, ki so jih darovali predsedniku republike Josipu Brozu Titu naši državljani, prijatelji in kolektivi v naši domovini pa tudi tuji državniki v znak prijateljstva, spoštovanja in priznanja. Darovalci so večkrat želeli z darili prikazati svoje uspehe na industrijskem, kulturnem, umetniškem ali zgodovinskem področju. Prav zato so ti predmeti zelo raznovrstni in dragoceni, saj so nekateri stari po več tisoč let. Del teh darov je razstavljen na stalni razstavi muzeja. Občasno prirejajo tudi posebne razstave.

Tudi muzej 25. maj se bo priključil praznovanju letošnje obletnice in vključil v program obiska projiciranje dokumentarnih filmov posnetih ob obiskih predsednika Tita v tujini in doma. Na temo NOB bodo prikazovali naslednje filme Jugoslavija 1941, Uzička republika Smrt fašizmu-svoboda narodu, Beograd—Zagreb, Pesniki-borci, Orožje 1918—1968. Filmske predstave obiskovalce so vsak dan od 10. do 15. ure — razen nedelje in ponedeljka. Muzej je odprt vsak dan od 10. do 17. ure razen ponedeljka. Na javljene skupine lahko obišče muzej tudi od 7. do 10. ure vsak dan — razen sobote in nedelje. Muzej lahko sprejme skupino 30 ljudi v presledku ene ure. Skupina so lahko večje, če ni vključena filmska predstava.

Cena vstopnice: za odrasle dinar, za učence in študente 0,5 din. Projiciranje filmov je všteto v ceno vstopnice. Pred muzejem je obiskovalcem na voljo brezplačen in časovno omejen parkirni prostor.